1541.

A MAGYAR ÚRIASSZONY OTTHONA

AZ OTTHON KULTÚRÁJA

SZERKESZTETTÉK:

SZEGEDY-MASZÁK ALADÁRNÉ
a Kath. Háziasszonyok Országos Szövetsége elnöke

ÉS

STUMPF KÁROLYNÉ
a Kath. Háziasszonyok Országos Szövetsége alelnöke

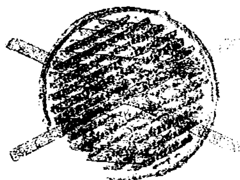

1934

A MAGYAR ASSZONYOK NEMZETI SZÖVETSÉGE
KIADÁSA

SZTE Egyetemi Könyvtár
J000924888

32550

934. II. iiss. — 34708. — Révai Irodalmi Intézet Nyomdája, Budapest.
Műszaki ig.: Linzer M.

E L Ő S Z Ó

A fészekrakás, az otthonteremtés gondja mindíg foglalkoztatta az emberiséget és különösen most kétszeresen fontos, amikor azt annyi külső tényező és belső szellemi áramlat befolyásolja és nehezíti. Jól kell azt felépíteni és megalapozni.

Általánosan megállapított tény, hogy a családi fészek, az otthon már nem áll azon az erkölcsi színvonalon, ahová az isteni gondviselés tervezte, hogy megváltozott a jellege, megromlott a szelleme, mert az emberiség nagy részénél is megváltozott a felfogás az élet értelme, jelentősége és célja iránt.

De az emberi élet magasabbrendű szárnyalását az igazi céljától eltéríteni még sem lehet. Az emberi lélekben továbbra is meglesz a vágy nemesebb élet kialakítására és ebből fakad és sugárzik ki az otthon szeretete és az otthon éltető szelleme. Arra kell törekednünk, hogy a fészekrakás, az otthonteremtés lehetőségeit elősegítsük, de olyképpen, hogy az ezentúl is az isteni gondviselés akaratához híven a régi hagyományok pillérein épüljön fel, a jelen élet szükségleteihez alkalmazkodjék és a változott viszonyoknak megfeleljen.

Jelen könyvünkkel ezt akarjuk elérni. Nem az a célunk, hogy a nagy társadalmi gondolatok átalakító erejének problémáival foglalkozzunk s ezeknek megfelelően az otthon arculatának megváltozását segítsük elő, hanem gyakorlati ismereteket nyujtsunk és útmutatást adjunk arra nézve, mikép lehet a régi otthont, az adott viszonyokkal számolva és a modern fejlődést követve, szebbé, kellemesebbé, melegebbé tenni és lelket adni belé.

Az itt összefoglaltak csak rövid vázlatok és irányelvek, melyeknek alapján mindenki életkörülményeinek és viszonyainak megfelelően teremtheti és alakíthatja otthonát és beleviheti azt a lelki kultúrát, mely a multakhoz hasonlóan nemzedékeknek lesz szellemi és lelki erőforrása.

Könyvünk a szükséges és értékes ismeretek javát akarja

nyujtani arra nézve, hogy mint tudjuk a régi kedves vonzó családi otthonok képét megőrizni a jelen gazdasági viszonyainak megfelelően az utóbbi idők nagyszabású fejlődésének és a legkülönbözőbb technikai eredményeknek felhasználásával.

Összegyüjtöttük nemcsak mindazokat a gyakorlati ismereteket és útmutatásokat, melyeknek felhasználása és segítsége a szerényebb körülmények között élőknek is megadja a lehetőséget, hogy a modern fejlődésnek megfelelően rendezze be otthonát. És mivel a nő van hivatva az otthonnak kényelmét, szépségét és rendjét megalapozni, a családtagok egészségi feltételeiről gondoskodni, a nőtől, a feleségtől, az anyától függ a családi kör atmoszférája, szelleme is, mert ő az otthon lelke, ő a család erkölcsi és anyagi értékének gondozója. Az ő tudásából, az ő ismereteiből, fennkölt szelleméből és áldozatos szeretetéből fakad mindaz, ami az otthonnak szilárd alapot és nemes kultúrát ad.

A Kath. Háziasszonyok Országos Szövetsége negyedszázad óta törekedett a nőket elméleti és gyakorlati képzéssel hivatásszerű feladataik ellátására nevelni, hogy ezáltal is hathatósabban segítse elő családvédelmi célját.

Ezt a képzést akarja továbbfejleszteni jelen könyvünk. Hálás köszönettel tartozunk mindazon munkatársunknak is, kik a multban előadásaikkal, most pedig szakszerű cikkeikkel igyekeztek útmutatást adni az otthonépítés nemes munkájához.

Történelmi időket élünk. A magyar asszony, a magyar nő mindenkor megállotta helyét, mert a korszerű feladatok és egyetemes szükségletek ellátása mellett mindig meg tudta óvni családja és otthona fennmaradásának legerősebb pilléreit. Bizonyára most is hagyományos ősi erényeiből kifolyólag teljes odaadással fogja a kínálkozó szakismereteket felhasználni, hogy az új élet felé vezető úton megmentse és fejlessze otthonát az ezeresztendős kultúra alapján.

Szegedy-Maszák Aladárné,

a Kath. Háziasszonyok Orsz. Szövetsége

elnöke.

B E V E Z E T É S

Az egész világot átalakító áramlatok, melyek mindennapi életünket is befolyásolják, nem állanak meg az otthon küszöbénél, hanem ott is éreztetik hatásukat és abban is erős átalakulásokat idéznek elő.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül ezeket a jelenségeket, hanem azokkal akarva, nem akarva, számolnunk és bizonyos mértékben hozzájuk alkalmazkodnunk kell. Most már csak erkölcsi érzékünktől, leleményességünktől és életrevalóságunktól függ, hogy ezen átalakító folyamatban hogyan álljuk meg helyünket, mit veszünk át belőlük és mit hagyunk el?

Mindazt, amit életviszonyainknak, életfeltételeinknek, családunknak megfelelőnek, jónak látunk, azt vegyük át és ezzel szemben vessük el azt, ami anyagi, szellemi vagy lelki kárunkra van, még akkor is, ha netán az ú. n. „haladás" formájában jelentkeznék is.

Az pl. kétségtelen, hogy ma az otthont régi formájában, a régi berendezkedésében, régi igényeinkkel fenntartani nem tudjuk. Hogyha tehát otthonunkat meg akarjuk tartani, meg akarjuk őrizni, nekünk kell azt külsőleg úgy átalakítanunk, hogy az továbbra is otthont, menedéket jelentsen, amely életünknek nyugvópontja, ahová megpihenni vágyunk és ahol úgy a családfő, valamint a gyermek is mindazt a szépet, azt a jót, amely lelkük mélyén van, ott legyenek képesek kitermelni.

Az otthon berendezkedése terén sok jót és hasznosat hoztak az átalakító új viszonyok. Ha pl. párhuzamot vonunk az otthon keretéül szolgáló régi 40—50 év előtti és a mai lakások között, lehetetlen nem észrevenni a mostaniak előnyeit a régiekkel szemben. Ez a szembetűnő előny elsősorban a higienikusság, tehát a könnyebb tisztántarthatóság szempontjából mutatkozik, a világosság, levegő, napsugár szeretetében. Mindezek mellett a könnyebb munkamegoldás is olyan

szempont, amelyet különösen a háziasszony részéről nem lehet eléggé felbecsülnünk!

Ha u. i. visszagondolunk még a 20—30 év előtti nehéz, agyonfaragott bútorokra, — nem is szólva arról, hogy a sok felesleges lim-lom mennyi helyet és időt rabolt el — meg kell állapítanunk, hogy abban az időben úgy a háziasszonynak, valamint a háztartási alkalmazottnak már magában véve az állandó takarítással, a felesleges csecse-becsegondozással is, temérdek munkája akadt és úgyszólván ezeknek volt örökös rabja!

Mennyivel lakályosabb, kedvesebb, egészségesebb és esztétikusabb a mai, bár kisebb, de újszerű modern lakás, mert több kényelmet, felfrissülést, pihenést nyujt úgy a családtagoknak, mint a háziasszonyoknak észszerű beosztása és a hely jó kihasználása által.

Leegyszerűsített életmódunk mellett a régi nagy lakás sokszor anyagi tehertételt jelent számunkra és ezért cseréljük azt fel kisebb újszerű lakással, amelyben jól fogjuk érezni magunkat, ha ugyan kevesebb a szobák száma, de kényelmesebb a beosztása. Ha a régi lakásfelszereléseinket — értve alatta a feleslegeseket — nem tudnók új lakásunkban jól elhelyezni, mondjunk inkább le róluk és tartsuk meg csupán a szükségeseket, mert az otthon kényelme nem a sok felesleges bútortól függ.

Jelen könyvünknek is elsősorban az a célja, hogy megkedveltesse a háziasszonyokkal az egyszerű, a korszerű kislakást és az újszerű, símavonalú bútorokat. Igyekeztünk kiváló szakemberekkel útmutatást adni arra nézve, hogy a régi nagylakást hogyan osszuk be és hogyan építhetjük át modern, lakályos kislakássá s hogy a régi agyonfaragott, agyondíszített bútorokat hogyan alakíttathatjuk át korszerű, símavonalú bútorokká. Útmutatás akar ez a könyv arra nézve is lenni, hogyan válasszuk ki a lakás berendezéséhez illő szőnyeget, függönyt, kézimunkát stb., mert ezek mind hivatva vannak az otthont lakályossá, kedvessé, harmonikussá tenni.

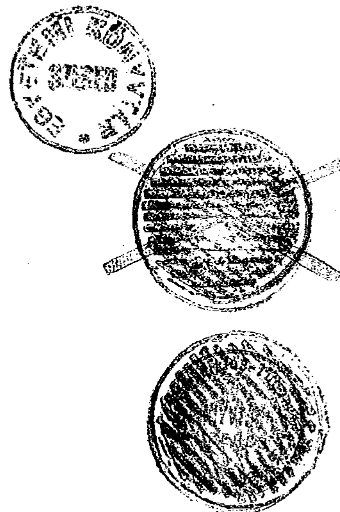
Könyvünk tartalmát három részre osztottuk és úgy csoportosítottuk az anyagot, hogy minden egyes rész lehetőleg felölelje mindazt a tudnivalót, ami útmutatásul szolgálhat a

nőnek arra nézve, hogyan alapozhatja meg otthonát, hogyan lehet férjének igazi élettársa, gyermekeinek gondozója és hogyan teremtheti meg az otthon kultúráját, hogy ezen keresztül összetartó láncszeme lehessen az egyetemes nemzeti kultúrának is.

A magyar asszony mindíg fanatikusan szerette otthonát és éppen ezért ajánljuk figyelmébe ezt a könyvet is és kérjük, hogy fogadja azt olyan megértéssel és szeretettel, mint amilyen szeretettel mi azt asszonytársainknak átnyujtjuk.

Stumpf Károlyné,

a Kath. Háziasszonyok Orsz. Szövetsége alelnöke.

Hogyan lesz a lakásból otthon?

Ritkák az otthonok! Lakás van mindenfajtájú, a lakosztálytól a nyomortanyáig, az egyik mereven pompás, a másik polgárian sivár, a harmadik riasztóan szegényes; nem otthonok. És mi kielégítetlenül morzsoljuk le köztük életünket. Pedig talán minden képességünk meg lenne az otthonalkotásra, csak a körülmények nem adtak alkalmat kibontásukra, nem fogtunk hozzá, hogy gyakorlattá váltsuk. És ezáltal nem egy luxusigényünk maradt kielégítetlen, hanem szegényebben, fásultabban megyünk az életen át; magunkat és hozzánktartozóinkat megfosztva egy nagy erőforrástól, sőt talán egy biztos erkölcsi bázistól is.

Mi az otthon?

Több mint fedél, több mint háztartás, testi szükségleteinkről gondoskodás az emberföldrajz: élelem, védelem és kényelem alapfogalmainak egyénekre való kiadagolása.

Otthon az, ahol az ember jól érzi magát, ahová visszavágyik, hazatér. Dolgozunk ismerős és ismeretlen emberek sokasága közt, de van egy biztos pont az életünkben, mely a mienk, mely érdemessé teszi a küzdelmet és ez az *otthonunk!*

Az otthont nem pótolja semmi.

Szükséglete annak a kis emberpalántának, a *Gyermeknek,* aki olyan védtelenül kerül a világba, testi, lelki kifejlődése függ a tiszta, gondos környezettől, ahol jól érzi magát. Melynek emlékét magával viszi útravalónak, mikorra kinő ruhácskáiból, játékaiból és esetlenke mivoltában belenéz a szeme elé zűrzavarossá tágult életbe. Mikor *serdülő* és ezernyi új igénye rakoncátlan kézzel támad a régi keretnek, kibújik a kerítésen túlra, ó akkor mennyire kell, hogy gyökere bennemaradjon az otthon talajában. Mindaddig, amíg embernyi-mivolta neki nem indul az új célkitűzésnek, a maga számára otthonalapításnak. És ez az otthon lesz a legfontosabb. A *felnőtteknek* jobban kell az otthon, mint a gyereknek. A férfinak erősebb

szüksége, mint a nőnek. Ezek a megállapítások szinte kihívni látszanak az ellentmondást, pedig igazak. Az ifjú még előtte van az életalakításnak, ami most hiányzik neki, azt még kiharcolhatja magának. A beérkezett felnőttet hiányai már haláláig elkísérik. A nőben annyira ösztön, tevékenység az otthonalkotás, hogy ez akármilyen primitíven sikerül is neki, már egyúttal élvezi is magában, mint munkája eredményét. A férfinak kell az otthon, mert feléje egyedül csak igen kevéssé tud lépéseket tenni. És nem könnyű az otthont számára megadni, mert gátlásként magával hozta fiú-kora emlékeit régi otthonáról, mely mint gyereket korlátozza csak. Szinte komikus, hogy az eltörhető vázák, kímélni való díványpárnák emléke mennyire belejátszik riasztó akadályként a család- és otthonalapításba. Aztán amikor a fiatalasszony ezer megálmodott szépséggel ékesíti fészkét, a férj rémülten ébred ezekben, megint csak mozgását akadályozó korlátokra. Félő, hogy ilyenkor veszít először csatát az otthon. A hivatalok, munkahelyek csúf sivársága előnybe kerül, mert mozgásszabadságot és a rendetlenség minden fajtájának kéjes bűnalkalmát jelenti. És jaj, ha az asszonyi gondosság, rendszeretet nem tud megmaradni eszközhelyén, hanem céllá lesz. Mikor a férfi úgy érzi, hogy már csak arra jó, hogy a Rend-bálvány körül szolgálatot teljesítsen, akkor már nemcsak munkája, de szórakozása és pihenése is kívül kerül az otthonon. És akkor az otthon elveszti második csatáját is szembe a kávéházzal, mulatóval, kocsmával, a társadalmi rend fokozatai szerint.

Mi asszonyok pedig nem akarunk csatát veszteni, hanem megőrizni, megtartani és boldogítani!

Mi teszi tehát az otthont?

Fal, bútorok, képek, lámpák, vízvezeték és gáz; ezek csak anyaga az otthonnak, éppen úgy lehet belőlük bútorraktár is. Ami a különbséget teszi, *az a lélek,* mely az anyagot alakítja. Az otthon lelke a gondoskodó szeretet. Azért az *otthonalkotás első feltétele* arra, azokra gondolás, akiknek az otthont adni akarom. Tehát akármilyen elsőrangú ízlésem, művészi képességeim, ötleteim vannak, az otthon tervezésébe és a tervek valóraváltásába *bele kell vonnom őket.* A készen felnyitott lakás idegen marad, ha a férjjel együtt méregetjük, tologatjuk ki — kettőnk alkotása: a mi otthonunk.

Ha a felnőtt lány akarja a sivár lakást szülei számára otthonná visszavarázsolni, meg ne sebezze a családi emlékek megszenteltségét, még akkor sem, ha más, sőt haladottabb ízlését kell ezáltal hátrább állítania; ha értük, akkor velük is kell az otthont megalkotni.

Az otthonalkotás második feltétele, hogy valóban célját szolgálja. *A célszerűség* nem egy a még riasztó hangzású „Sachlichkeit"-tel, hanem azt jelenti, hogy beosztását és berendezését az előre jól átgondolt szükségletek vezessék és nem ötletszerűség, megtetszés vagy a meglévő darabokhoz alkalmazkodás. Mindenek előtt tehát felállítom a sémát: milyen jövedelmű, milyen elfoglaltságú, milyen társadalmi állású emberek otthona lesz? Ezek szerint hány szoba jöhet tekintetbe, mi lesz ezeknek elosztása, mi a legszükségesebben megkívánt bútorzat: fekvőhelyek, asztal, étkezőhely, pihenőhely, a holmi (ruha, könyv, edény, dísztárgyak stb.) elhelyezésére.

Gondoljunk csak rá, hogy egy otthoni munkahelyet igénylő családfenntartó (orvos pl.) egészen más lakást kíván, mint egy kétfelé elfoglalt hivatalnokházaspár. Ma az intelligens középosztály átlagos kiindulása a két szoba. Mennyire fontos ezeknek *beosztása,* hogy ne csupán lakás, hanem otthon legyenek! A mai embernek már nehezen elviselhető a komplett hálóebédlő fogalma, nemcsak gyakorlati, hanem lélektani tényezők miatt. A hálóhely kérdését tulajdonképpen az angol rendszer oldja meg ideálisan, az emeletre helyezett, tehát a napi forgalomból kivont külön, külön hálókkal. Sajnos, ez nálunk nem kultivált építészetileg sem. Újabban erősen terjed a férfi és női szobára beosztottság. Ennek sok előnye mellett hátrányai is vannak; főleg az előbb említett kétszobás kiindulás mellett. A családi-otthon megoldására alkalmasabb kiindulásnak látszik az a meggondolás, hogy a házastársak magánemberek is és társasegyének is. A belsőbb ember az, akit nem akarunk és tudunk mindíg mutatni, ennek van szüksége fekhelyre, alvásra, de esetleg napközbeni pihenésre is, úgyszintén betegségkor. Ez éli családi életét. Ez nem áll az idegenek rendelkezésére. Tehát szüksége van egy belsőbb szobára, mely az ő pihenő otthona. Viszont a napi foglalkozás, az emberekkel való találkozás, sőt mindennél inkább a mai ember maga és egymás megbecsüléséhez elengedhetetlen távolságtartás kívánja, hogy legyen egy

külsőbb szobája, ahol dolgozik, ahová ismerőseit hívja, ahol ő maga is tölti napjának nem pongyolába kívánkozó óráit; ez lesz a nappalija. Ez természetesen nem lesz visszatérés a háló és szalon régi fogalmához. Például a pihenőszoba feltétele, hogy ne egy kétágyas meredt sablon legyen, hanem nappal is használható, igazi „gondűző". Három vagy több szoba esetén aztán megfelelő megoldás lehet a férfi és női szoba rendszer. A beosztás célszerűségének elengedhetetlen feltétele a mellékhelyiségekre való különös gond, hiszen az otthon a család egészségének kerete és minden, amivel ebből a szempontból többet tud nyujtani magához a családi élet szilárdságához is hozzájárul.

A berendezésnél nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy az otthon alapfeltételeihez tartozik, hogy meg legyen a legszükségesebb, de lehetőség szerint aztán csak avval is kezdjük, ami a legszükségesebb. Ha az ember egy régi háztartás kimozdulását látja költözéskor, szinte megrémül a bútordarabok sokaságától, valahogy az az érzése lesz, hogy ezek már szinte rabságban tartják a családot. A mai körülmények közt csak kevés bútordarabot lehet jó minőségűben beszerezni és főleg igazán jókarban tartani aztán. A célszerűség itt fokozottan ajánlja a modern bútorformákat, melyeknek kiindulása a síma kényelem, könnyen gondozhatóság. Természetesen azonban egy-egy hazulról hozott régi bútordarab is szép harmóniában illeszthető hozzájuk. Sőt lehet új lakást teljesen régi bútorral is berendezni, ha a körülmények úgy hozzák magukkal, csak kevés bútort, levegősen elhelyezve.

A célszerűség ellen legtöbbet vétünk a díszítésnél. Még mindíg azt hisszük, hogy csak dísztárgyakkal lehet díszíteni és sok-sok kényelmetlenséget, fölös munkát szerzünk magunknak. A mai egy cseléd, vagy az se mellett milyen hamar megfeketedik az ezüst, törik-pusztul egyéb minden. Bosszúság, cselédválság, költség vagy a háziasszony munkatöbblete pedig mind nem otthonalkotó tényezők. Cél szerint a díszítés kedélypihentető, szemvidámító többlet a szükségesség felett, amennyiben fárasztóvá lesz, elveszti célját. Semmikép se jelent ez azonban sivárságot. Csak gondoljuk meg a helyes alkalmazást. Azt lehetne mondani, hogy a lakás helyes fekvése ebben is alaptényező, a bemosolygó napsugár a legszebb dísz és mennyi

külön díszítési effektust lehet elérni általa egészen könnyű kis függönymegoldásokkal, melyek a beeső fényt elosztják vagy színezik. És itt mindjárt ajánlhatjuk a modern lakásberendezés egyik szerencsés ötletét, a színekkel való díszítést. A mai tarka csíkos anyagú függönyök, egy-egy párna, kerevetterítő, díszessé teszi a szobát, e mellett könnyen tisztítható és színtartó. A színek hangulatot adnak a legegyszerűbb butorzatnak is.

A célszerűség azonban nemcsak a berendezésnek alapfeltétele, hanem az otthon belső életének is, a *háztartásvivésnek*. A legnehezebb és talán a legnagyobb áldozatot kívánja az asszonytól, hogy az élete nagyobb részét kitöltő munkatér lehetőség szerint zajtalanul mozgó, észrevétlen maradjon. Mert csak akkor tölti be célját. Ha az otthont arra tartjuk, hogy zseniálisan nagyszabású nagytakarításokban tündököljön tisztaságszeretetünk benne, hontalanná téve hosszú időkre a családtagokat, akkor célt tévesztettünk, célszerűtlenek vagyunk. Ha a háztartás aprólékos rendjét csak úgy tudnánk fenntartani, hogy hajszolt idegzettel, lomposan cselédkedjünk, akkor érdemesebb engedni rendszeretetünkből, átváltani egyszerűbbé az étkezést, vagy bármi más engedményt tenni, mert minden legegyszerűsítést megér az, hogy úrnő és ne cseléd legyen az otthon, a család, a férj asszonya.

Célszerűtlenek vagyunk akkor is, ha hagyjuk, hogy a gyerekek garázda urai legyenek az otthonnak, mert előbb vagy utóbb kihívja a férfiból, sőt az asszonyból is a vétkes tehernek érzését.

De viszont az sem cél, hogy a berendezést védőtokok borítsák előlük és nenyuljhozzám maradjon a napi használatra, hogy tragédia legyen a kiömlött kávéscsésze vagy esetleg letört fül; hiszen mind a tárgyak vannak értünk és nem mi szolgáljuk azokat. A kerevet pihenésre való, még akkor is, ha rúgói előbb vagy utóbb meg is ereszkednek. A párna támaszték, nem szobadíszítő tájkép, szerelmespár fotografia vagy újdivatú tüskéskaktusz dísz.

És ezekben már ki is fejeződik az, hogy a harmadik fontos feltétele az otthonnak, hogy *kényelmet* biztosítson. Az otthon értünk van azért, hogy mi jól érezzük magunkat benne. Céljának akkor felel meg, ha öröm számunkra, hogy a család-

tagok pihenni járnak haza. Ha meleg szívvel és mosolygó arccal tudjuk fogadni őket. Ha lehetőségeket engedünk, legalább olyan fokban a kényelemre, mint egy klubhelyiségben vagy kávéházban. Ha csendre vágynak, nem kell hogy szóval tartsuk, még kevésbbé panasszal; Márta-irígységgel ne hajtsuk ki kezünkből a pihentető könyvet, vagy az elmélyedés más perceit. Hogy ez nehéz? „Véred keni a kereket", mondja Mécs László az asszonyról; és mégis ez az egyetlen útja asszonyi boldogságának.

A lakás otthonná tételéhez még egy fejezetet fűzhetünk és ez a lakás *stílszerűsége*. Az előbbiekből remélhetőleg világos, hogy ez nem jelent ó-német vagy rokokó stílszerűséget, hanem a saját stílusunkat. Az otthon a mi ízlésünk lenyomata legyen, így érezzük magunkénak. Lehet és kell nevelődni rá, tanácsot kérni, még a divat, mint haladás útmutatását is meghallgathatjuk, de aztán a magunk képére alakítsuk. Ha sportsman vagyok, rosszul érzem magam filigrán bútorok közt, ha lágyságra hajló, meleget kedvelő egyéniség, nem préselem magam a legmodernebb üveg- és csőbútorok közé. Ha műízlésem van és módom hozzá, értékes képekkel ékesítem a falat, ha levegőt kívánok, csupaszon hagyom inkább.

Talán ide tartozik még legjobban az otthonná felmagasztosult lakásnak egy fontos követelménye, a lakás *tágulékonysága*, fejlődésképessége. Jelenti ez mindjárt az előbb annyiszor hangsúlyozott kevés berendezéssel kezdést, hogy maradjanak elérendő, betöltendő vágyaink; maradjon egy-egy tárgy, amit névnapok, évfordulók megemlékezései szerezzenek meg. Legyenek magunk elé tűzött kiegészítések. Szinte lelket kap az a tárgy, amit akár apró áldozatok árán is és csak lassankint tudunk megszerezni. Összehasonlíthatatlanul jobban szolgálja az otthon levegőjének kifejlődését, mint az egyszerre kezünkbe esett kész berendezés.

És mindenesetre a tágulékonyságot feltételezi a család isteni elgondolása, az eljövendő új életek belekapcsolódása, akiknek helyet kell, hogy nyisson az otthon. Az anyagi lehetőségek sok korlátot állítanak az otthon kitágítása elé, de amenynyire csak lehetséges, az ideális elgondolás a külön gyermekszoba, nem hogy a szülők kényelme teljen, hanem hogy a gyermek világa megőriztessék a felnőttek világának túlkorai behatásától. Egészséges, napfényes helyiség, ahol szabadon mozog, nem tesz kárt magában és nem vetik szemére a berendezés gyerekes megrongálását, ahol nem lépten-nyomon beleakadó gáncs a „nem szabad" parancsszava, hanem csak bölcs és tágvonalú biztonsági korlát. Az igazi otthonoknak mind ki kellene bimbódzni ilyen kitágulásra.

Hogyan lesz a lakásból otthon?

Valahogy ez is a szellem kihatása az anyagra. A szellemet, a lelket nem foghatjuk meg, nem szoríthatjuk szabályokba. Az otthonalkotó nőiességet nem rajzolhatjuk meg körzővel és vonalzóval. De a kinyomatát az engedelmes anyagon meglát-hatjuk és talán összefoglalhatjuk a fenti pontokban a lakás együttes kigondolása, a célszerűsége, kényelme, egyéniségünk szerinti stílszerűsége, fejlődésképességének megőrzése, ezek adják az otthon körvonalait benne.

A puszta lakásból kifutnak az emberek, az otthon verhetetlenül hazahívja az élet minden útjáról a hozzátartozókat. A lakásból kivágynak, az otthonban elnyugosznak férfi és nő.

Nem érdemes-e hát ebben a békétlen, nyugtalan világban elsajátítani művészetét, kitanulni, magunk számára kielmélkedni, hogy mi, itt és most, hogyan tehetjük lakásunkat otthonná?

Dr. Sztrilichné Csapody Hedvig.

Az ízléses otthon

A lakásberendezésnek minden időkben két fő rendeltetése volt, az első praktikus, a második az esztétikai rendeltetése. Ezzel nem kisebb embert idézünk, mint gróf Széchenyi Istvánt, aki ezt mondta: „Az emberi fészek bölcselete mindenkor két szempontnak hódolt, a gyakorlatinak és az esztétikainak.“ A praktikus célhoz való alkalmasság a vezérlő elv, a művészi szempont csak másodlagos és mégis ettől függ az a kellemes vagy nyomasztó hangulat, amit a közvetlen környező otthonunk bennünk állandóan felidéz. A lakás célja is már magában foglalja a praktikusság fogalmát, mert ott, ahol életünk felét eltöltjük, kell hogy minden a lehetőség határain belül a legkényelmesebb legyen. Az esztétikai szempont e mellett a mai világban talán háttérbe szorul, de meg kell hogy legyen, mert a környezetnek az ember lényére, hangulatára, munkakedvére óriás hatása van s kedvező befolyás akkor érezhető, amikor az esztétikai érzésünket kielégítő formák vagy színek vesznek minket körül. Ha az emberi lakás fejlődéstörténetének hosszú útjain végigtekintünk, meggyőződünk arról, hogy a kényelem, mint vezető szempont minden időben megvolt. Sokszor hallhatjuk említeni, hogy a középkori vagy renaissance lakberendezés a maga keményfakészítményeivel, faragásos támláival és nehezen mozdítható bútoraival kényelmetlen volt. Igen, de csak a mai ember számára. Az akkori ember egész mentalitása, lelki beállítása, ruházata s a szolgaszemélyzet nagy száma olyanok voltak, hogy csak ilyen természetű bútorzat felelt meg nekik és nem más. Mert minden idők belső berendezésének megkonstruálása és alakja az illető kor szokásaihoz alkalmazkodott. Ezért az otthon megteremtésében mi is tartsuk szemeink előtt elsősorban azt, hogy mai szempontból mi a praktikus s azután, hogy mi az ízléses.

A mai lakás berendezése történhet egyrészt régi bútorokkal, másrészt modern bútorokkal. A régi bútoroknál antik

bútorok lebegnek szemünk előtt, köztük mint legfiatalabb, a biedermeyerstílusú. Mert tény az, hogy a régi bútorral is lehet modern elvek szerint berendezkedni, csak ügyesen kell a darabokat összeválogatni.

A bútor érvényesülésének legfontosabb előfeltétele a fal színének megválasztása. Az első hiba rendszerint itt történik. Nem akarom e helyütt megvitatni, hogy mi előnyösebb? Festetni vagy tapétáztatni falainkat. Csak azt szeretnénk megjegyezni, hogy a tapéta mintája papírból bársonyt vagy selymet akar utánozni. Az anyagszerűtlenség rossz hatásának veszélye mellett ezt pedig csak igen finom és drága anyagból lehet tökéletesen elérni. Azonkívül az ember a bútorhoz, a szoba levegőjéhez kell, hogy hangolja a falat is és miután a tapéták raktáron állanak, velük ez csak megközelítőleg sikerülhet. Akár a tapéta, akár a festés mellett döntöttünk, feltétlenül világos színeket válasszunk, mert ez növeli a szoba térfogatát, világosabbá teszi a helyiséget és derűsebb kedvre hangol. Elsősorban a tejfehér vagy a melegebb csontszín jön itt számításba, mert ezek semlegességükben minden színű bútorhoz illenek. Őrizkedjünk a mintás falaktól, lehetőleg egyszínű, ú. n. üni falat csináltassunk minden felső befejező szegély nélkül. A síma, világos fal a bútor körvonalait jobban érvényre juttatja.

Az első és legfontosabb szempont, amit a lakás berendezésénél szem előtt kell tartanunk — természetesen itt csak 2—3 szobás kislakásról és nem luxuslakásról van szó — az ú. n. komplett szobabútoroktól való őrizkedés. Komplett ebédlő, komplett háló vagy szalon, ez az, ami a modern kislakás praktikus és ízléses berendezésének már eleve útját állja. Az ilyen komplett szobákat t. i. kizárólag ebédlőnek vagy kizárólag hálószobának lehet használni s a mindennapi kényelmes tartózkodásra vagy vendég fogadására egy szobánk sem marad. Praktikusabb, ha egy szobának sincs kimondott karaktere, nem csak háló, csak ebédlő vagy csak szalon, ebbeli karaktere nincsen tipikus bútorokkal aláhúzva, hanem a szobának határozatlan jellege és rendeltetése sokféle használatra alkalmassá teszi azt. A második vezérlő elv, hogy ne vegyünk mindíg legmodernebb bútort. A ma stílusa még nem kiforrott, ami nem érdekes és ultramodern, pár év

mulva talán már divatját multa. Mert minden iránynak, divatnak vannak kinövései, amik az idők folyamán leválnak és csak az általános alapelvbe beleillő, túlhajtásoktól mentes produktum marad meg. A kvalitásos bútor nagyrésze olyan, hogy meg tud küzdeni a stílusváltozásokkal. A harmadik elv az legyen, hogy ne zsúfoljuk tele szobáinkat emeletes kredencekkel, ónémet stílusú tálalókkal, hatalmas bőrgarnitúrákkal, hanem kevés és a célnak teljesen megfelelő bútorokkal rendezkedjünk be. Túlzsúfolt, festői összevisszaságú, nehéz drapériákkal és felesleges nipekkel telt lakásban nem lehet pihenni. S éppen ez a pihenés, ez a visszavonulás az élet fárasztó forgatagától, ez a mai lakás főrendeltetése. A feltétlen szimmetria sem kötelező többé. A bútorok egyenes, nyugodt vonalúak a megnyugtató vízszintes hangsúlyozásával; éles sarok, kiszögellés ne legyen, sem felesleges faragás vagy dísz, mert ez sem praktikus, sem kényelmes. Keressük a nagyvonalú síma felületeket, mert ez teszi nyugodttá, harmonikussá környezetünket.

A világítást illetőleg ma senkinek nincs gondja a sokágú, hatalmas csillár beszerzésével. A régi nagy, bronz-, rézvagy facsillárok már alakjuknál fogva sem illenek be a kislakásba s azonkívül olyan boldog korszakba valók, amelyben a villanyszámla magas volta nem játszott szerepet. Minden lakásba beillik a mennyezetégő, amely gömbös, vagy félkörű homályos üveggel bevonva, egyenletesen szórja a fényt és nem nyúlik le a szoba magasságának feléig, hogy a szabad mozgást gátolja. Természetesen nincs szebb dísze a lakásnak, mint a megfelelő helyre állított állólámpa, egyszerű pergamenternyővel, mely meleg és intím világítást ad anélkül, hogy a régen szokásos állólámpák hatalmas fateste helyet foglalna el. A függöny sem olyan nagy probléma ma, mint régen volt. A modern lakás stílusa nem tűri meg a nehéz, porfogó és világosságot elvevő szövetdrapériákat, hanem az egyszerű, halványszínű grenadin- vagy muszlinfüggönyt kívánja, egyenes, kissé bő ráncokkal, amely néha csak az ablakpárkányig ér le.

Kevés bútor legyen a lakásban, de még kevesebb felesleges nipp. Ne rakjuk tele lakásunkat olcsó, századvégi tucatporcellánnal, bronzfigurákkal, ízléstelen keretű fényképekkel.

A könyvespolcra vagy egy kis asztalra elhelyezett egy-egy modern fajánszszobor vagy váza a maga élénk színfoltjával egészen elegendő. Síma fajánszcserépbe ültetett kaktusz igen kedvelt dísze az otthonnak. Nem véletlen, hogy ez a tüskés, bizarrvonalú, fantasztikus formákat variáló növény éppen a mai kor interiőrjébe illik be, rendszertelen aszimmetrikus formáival az egyenesvonalat hangsúlyozó síma bútorok mellé! De minden idők lakásának legszebb dísze marad egy jóformájú vázában kellő helyre elhelyezett néhány szál élővirág.

Nincs ízléstelenebb, mint a képekkel telezsúfolt fal. Nem kell okvetlenül olajfestmény a falra. Ha festmény, úgy legyen nagyon jó festmény, mert falakra halmozott olcsó akvarellek, olajfestésű giccsek vagy nehéz aranykeretbe elhelyezett fényképek, a mai lakás kultúrájában teljesen talajtvesztettek. Ha nincsen jó képünk és ragaszkodunk a fal díszítéséhez, úgy alkalmazzunk réz- vagy fametszetet, egyszerű síma keretben, mert az sohasem ronthat annyit a lakáson, mint egy rossz kép. A kép megválasztása nagyon nehéz, különösen a modern kép kiválasztása. Egy régi festménynél sohasem tévedhetünk annyit, mint egy modernnél. Itt még nincs meg a történeti távlat, hosszú évtizedek vagy századok kikristályosodott véleménye, ezért abszolút biztos ösztön és tudás kell ahhoz, hogy a maradandó alkotást megkülönböztessük az értéktelen giccstől. Kereső, kutató korban élünk, irány, világnézet még nem alakultak ki, keresnek, kutatnak a művészek is, munkájuk bármilyen hasznos és szükséges, több mint a fele áldozatául esik a haladásnak.

A modern lakberendezéshez adott irányelvek mellett maradjon számtalan olyan árnyalat, amely az egyéniségnek tág teret enged. A sok kis eltérés, változatosság az, ami rányomja a ház úrnőjének egyéni bélyegét a lakásra és a sémalakás veszedelmét kizárja.

Dr. Bárány Istvánné.

A korszerű függönyökről

Szinte csodálkozva járunk egy-egy régi város utcáin és figyeljük a magánépületek pici ablakait; hogy tudtak a mögött ép testű s lelkű emberek kifejlődni? Mostanában, ha egy falun végigmegyünk, egész tömegével találunk olyan házat, amelyikben már hármas nagy ablakot vágtak. Így változik a felfogás; kutat, próbálkozik a technika s alkot mindig újat, hogy a társadalom változó igényeit kielégítse.

Levegő, fény, célszerűség és szépség szem előtt tartásával építik, illetve rendezik ma be a modern otthont. A nagy ablakok, sőt üvegfalak bocsátják be a drága napsugarat és a jó levegőt, de korántsem azért, hogy egy lépéssel beljebb jó vastag függöny felfogja őket! A függönynek is alkalmazkodnia, változnia kell az emberek felfogásával s így az ablakformákkal együtt.

A nehéz, vastag, leggyakrabban sötétszínű szövetfüggönyök ideje lejárt és azt felváltotta a vékony, világos, jó mosható anyagokból készült.

Melyek azok a szempontok, elvek, amiket követni kell, ha ma függönyt veszünk vagy készítünk? A legelső és a legfontosabb az, hogy ne sötétítsen és ne fogja el a levegőt. Természetes, hogy ez elsősorban az anyag megválasztására és annak alkalmazására vonatkozik. Ma nemcsak közvetlenül ablak elé lógó stor, „bonne femme", félfüggöny (vitrage) az, ami lazább szövésű anyagból készül, de a szárnyak és drapériarész is. Ha ma ragaszkodik valaki a nehezebb anyagú szárnyakhoz, akkor selymet vagy modern durvaszövésű színes vásznat vesz. Az, hogy a régi függöny sötétítette a szobákat, nemcsak az okozta, hogy a szárnyakkal elfogtak az ablakból jó darabot, hanem hozzájárult az is, hogy előszeretettel mély színű szöveteket alkalmaztak, mint pl. vörös, bíbor, sötétkék, olivzöld stb. A mai vászonfüggönyszárny az ablak tükréből

nem fed el semmit; színe, ha nem is minden esetben fehér vagy ekrü, de világos hatást adó.

Fontos szempont a könnyen kezelhetőség és színtartóság is. A régi brokát- és gyapjúfüggönyök szinte szítták magukba a port; rendbentartásuk nagy körültekintést, vigyázatot és sok időt igényelt. A mai háziasszonynak szem előtt kell tartania, hogy lehetőleg maga moshassa vagy egyszerű módon tisztíthassa függönyét és ezért kedvelték meg a mosható anyagokat. A fejlett gyáripar nagyon szép színösszeállítású függönyanyagokat hoz forgalomba, amelyek „Inrathren"-festésűek s így úgy a napfény, mint a mosással szemben is biztosan színtartóak.

A harmadik szempont a függönyösszeállításnál az, hogy helyes érzékkel válasszuk ki az anyagok közül a kellő sűrűségűt. Ha szárnyak, drapéria és az ablak tükrét is takaró hármas összeállításról van szó, úgy a szárny és drapéria nehezebb, sűrűbb anyagból készüljön vagy legalább is a sztóréval egyezőből. Ha a sztort valami kézimunkával díszítjük, vigyázzunk, hogy az alapanyag megfeleljen. Pl. ha embermagasságban sűrűmintás vagdalásos minta kerül rá, úgy nagylyukú tüllt vagy vékony grenadint vehetünk, hiszen, ahol beláthatnak, ott úgyis batiszttal fedett. Igen divatos a nagyméretű receminták beállítása; ehhez sűrűbb grenadint vehetünk, mert különben a minta nem érvényesül s a szélek bedolgozása nem lehet kifogástalan és tartós. Igen kedvelt a csipkeszövet alkalmazása, mely bár drága, de eléggé tartós. 2 m-től 4 m-ig (szélességig) kapható, ára igen változó: 8—10 P-től 30—40 P-ig. Amennyiben áttörést, pl. angol madeirát vagy lyukhímzést óhajtunk rá, úgy alkalmas pl. a tuszor, melynek egyenletes és erős szálai a gádorokat jól tartják. A fehér és tompán színes műselyem és moulinéval hímzett függöny sem ritka. Leggyakrabban csíkban helyezik el ezt a díszt és csipkebetétekkel szegik. Ehhez a technikához a grenadin vagy vékony nyersselyem felel meg leginkább.

Ebből a néhány gyakorlati példából is láthatjuk, menynyire fontos, hogy vásárlásra induláskor már elhatározzuk a díszítés mikéntjét. Az anyagvásárlás előtt az ablakunk méretét vagy a régi és megfelelő nagyságú függöny méretét tudnunk kell. Ha az összeállítás sokrészes, vagy sok a fodor,

úgy az üzletekben szívesen segítenek a szükséges anyagmennyiség kiszámításában. Tekintve, hogy egyminőségű anyagból többfajta szélesség is van, abból kell vennünk, amelyikből a leggazdaságosabban jövünk ki. (A fodroknál, a kész fodorszélesség méretéhez 2 cm-t szoktunk számítani és 1 m húzott fodor nyeréséhez 1.75 m—2 m anyagot számítunk.) Tüll (razil), grenadin, tuszor vásárláskor, húzzunk ki mind a két irányba futó szálból; próbáljuk szakítani. Ha az elemi szál erős, jóminőségű az anyag is. Igen fontos annak számításbavétele, hogy ezek az anyagok mosásnál erősen összeugranak; kb. méterenként 10 cm-t, tehát vásárláskor tartsuk ezt szem előtt. Mielőtt munkába kezdünk, avassuk, azaz forrázzuk le az anyagot. Ezek azok az elvek, melyeket bármely függöny vásárlásakor figyelembe kell vennünk.

Ha már most arról akarunk beszélni, hogy melyik szobába milyen függöny való, ehhez csak általánosságban szólhatunk hozzá. Egy régi bútorzathoz semmiképpen sem illik valami hypermodern, durvaszövésű, erősen geometrikus, erősen színes függöny; ilyenkor vegyünk csak ekrü grenadint vagy tüllt, úgy az ebédlő, mint a háló vagy nappaliba. A gyermekszoba- és verandaablakra csak szárnyfüggöny kerüljön. Ennek díszítése legyen eleven, színes; jól mosható pl. vörösírásos, szálánvarrott vagy kartonból rátét stb.

Pár szót még a minta kiválasztásáról, a választott terv elhelyezéséről; kb. párkánytól fejmagasságig jelölhető meg az a hely, amit díszíteni szoktunk. A minta ne legyen aprólékos, mert a függönynek messziről is jól kell mutatnia. A minta síkdíszítmény, tehát ne hímezzük rá a Buddha-templom oszlopcsarnokát, mint azt egy előkelő utcában két ablakon is láttam.

Olyan gazdag a magyarság helyesen stilizált formakincse s olyan szellemes a technikai megoldásokban! Ha nagy vonalban és alapelvében el is fogadjuk a kor diktálta elveket, kivitelben mindíg találhatunk megoldást, ami jellegzetesen magyar.

Kerékgyártó Adrienne tanárnő.

A korszerű szőnyegekről

Abban a kedves munkában, hogy miként varázsoljuk lakásunkat otthonná, igen nagy szerepet játszik a szőnyeg, melynek használata az ókorba nyúlik vissza.

A szőnyegek készülhetnek kézzel és gépen. A kézzel készített szőnyegeket két nagy csoportra oszthatjuk; a szövött- és a csomózott szőnyegekre. A szövött szőnyegeknek legismertebb fajai a flandriai szőnyeg és a franciaországi Gobelin nevű kelmefestő és szőnyegszövő család után elnevezett gobelinszőnyeg.

Mindkét fajta szőnyegek mintázatai többnyire figurálisak s a XVI—XVII. századtól kezdve híres festők kartonjai után készültek. E szövött szőnyegek anyaga gyapjú és selyem, sőt sokszor arany és ezüst fonállal is át vannak szőve. Főként falikárpitokul használatosak. Nálunk Gödöllőn van gobelinszövő műhely.

A Keleten készült szövött szőnyegek neve kilim vagy kelim. Többnyire élénk színűek s szövési technikájuknak megfelelően geometrikus mintázatúak. Készítési módjuk hasonló a gobelinhez. A színes vetülékszál külön kis csévéken van s ezeket úgy szövik be a lánc (hosszirányú) fonalak közé, hogy a vetülék csak a minta szélességében halad oda-vissza. Tehát a szőnyegen ott, ahol két különféle színű vetülék találkozik egymással, láncirányban kis rés van. E szőnyegek gyapjúból készülnek. Bulgária-, Románia- és Szerbiában is szőnek ilyen szőnyegeket. Különösen szépek az erős-piros alapszínű piróti szőnyegek.

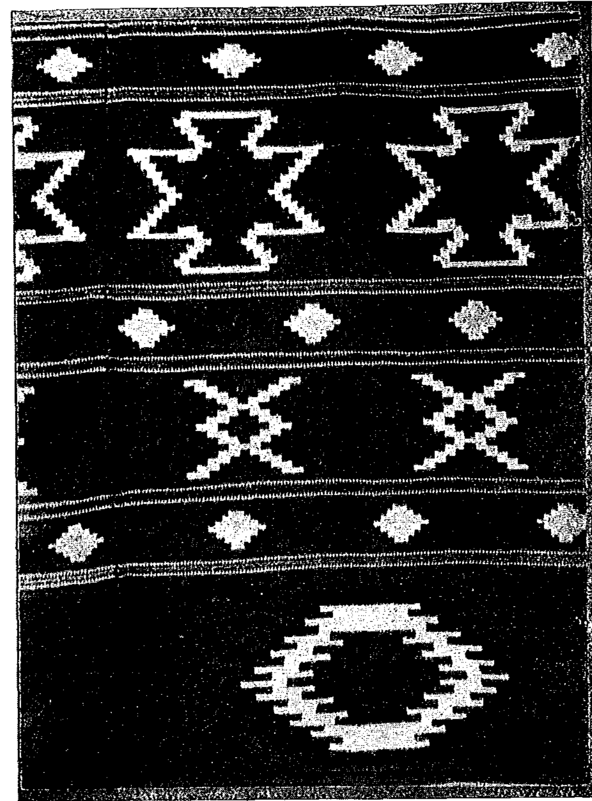
Nálunk a székelyek és a bánátiak már régóta készítenek ilyen szőnyegeket. Ugyanilyen technikával készülnek a torontáli szőnyegek is, ezeknél azonban nem találjuk meg a láncfonalak közötti réseket. A torontáli szőnyegeknek a láncfonala rendszerint kenderből van.

A keleti szőnyegeknek másik fajtája a csomózott szőnyeg, melyet Európában általában szmirna- és perzsaszőnyegnek

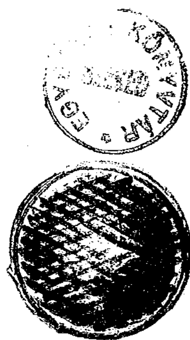
neveznek. Holott ezek csak egy csoportját alkotják a keleti szőnyegeknek, mert ide tartoznak a kisázsiai, kaukázusi, indiai és kínai szőnyegek is. A csomózott szőnyegek csak a XVI—XVII. században kerültek nagyobb mennyiségben Európába; de már a XV—XVI. századbeli olasz és flandriai festők képein is látunk csomózott szőnyegeket.

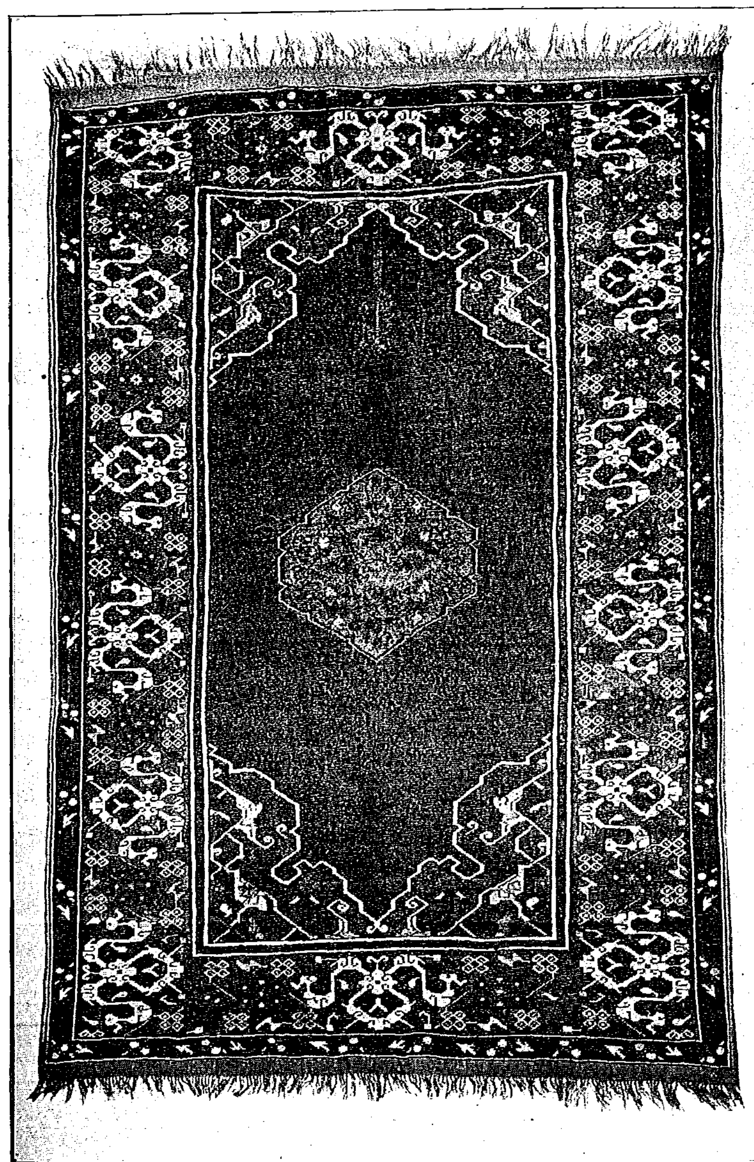
Ezen szőnyegek anyaga gyapjú és selyem. Álló szövőszéken készülnek olymódon, hogy két-két láncfonalon át rövid gyapjúfonalból csomót kötnek. Minden csomózott sor után egy vetülékfonalat szőnek be s ezt egy villával jól leverik. A finom szőnyegek fonalai vékonyak, tehát több csomóval készülnek. A csomózott szőnyeg bársonyszerű felületét képező szálakat azután hosszabbra, vagy rövidebbre lenyírják. A perzsaszőnyeg sűrű csomózási szálai rövidre nyírottak. A szmirnaszőnyeg hosszabb szálú és ritkább csomózású. A keleti szőnyegek közül azok az értékesebbek, melyek a mult század közepéig készültek. A háború után készült keleti szőnyegek között sok silány darab van. Ma már Európában sok csomózott szőnyeg készül, de ezek között kevés van olyan, mely szépségben hasonló a régi keleti szőnyegekhez.

A textilipar fejlődése folytán ma rengeteg gépszőnyeg van forgalomban. Anyaguk kókusz, juta, pamut és gyapjú. Készítési módjuk különböző. Készülhetnek egyszerű szövéssel többszínű fonalból, vagy pedig úgy mint a bársonyok, vagyis az alapot képező hossz- és keresztirányú fonálon kívül még egy harmadik szálat is iktatnak a szövetbe, mely a szőnyeg felszínén felálló bolyhokat képez. Ezeket gyakran felvágják. A mintát rányomják a szőnyegre, vagy a beiktatott szálra. Ismertebb gépszőnyegek: az axminster- v. zseniliaszőnyeg; alapja juta, felülete gyapjú; brüsszeli szőnyeg bolyhai felvágatlanok, ha a bolyhokat felvágják, a szőnyeg neve Tournay-Velour. A Tapestry-szőnyegnél a minta rá van nyomva a bársonyt képező szálra, a bársony felvágatlan; ha a bársony felvágott, Tapestry-Velour a szőnyeg neve. A bársonyfelületű gépszőnyegeknek az a legnagyobb hibájuk, hogy mintázatuk az eredeti csomózott szőnyegek mintáját akarja utánozni, s így jönnek létre azok a szörnyű színezésű és zagyva mintájú szőnyegek, melyekkel tele vannak a szőnyegüzletek. Újabban kezdenek már rájönni arra, hogy ma már az emberek ízlése

KILINSZŐNYEG, KIS-ÁZSIA, XIX. SZ.
Közölte az Áll. Nőipariskola szerkesztésében megjelenő „Muskátli" kézimunkaújság 1934 jan. száma. Közlés a szerkesztőség engedélyével.

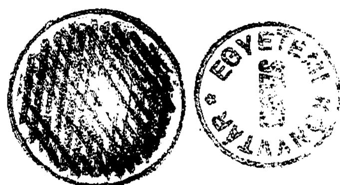

KIS USAK-SZŐNYEG. ANATOLIA, XVII. SZ. VÉGE.
Megjelent a „Muskátli" 1932 áprilisi számában. Közlés a szerkesztőség engedélyével.

MODERN MOKKAKÉSZLET.
Tervezte és készítette Radnainé Skopal Ilona.

EGYETEMI KÖNYVTÁR

CSISZOLT ÜVEGEK.

fejlettebb s nem hajlandók ezeket a korcsmintájú szőnyegeket megvenni s készítenek modern mintájú szőnyegeket, melyeknek szinezése is finomabb.

A mai gazdasági és lakásviszonyok között nagy gondot jelent a szőnyegek beszerzése, de nem nélkülözhetjük őket. Szükséges, hogy a szemünk megpihenhessen, szeretettel simogathasson végig egy-egy derüs színfoltot, mely vonzóvá teszi otthonunkat. Minden idők és korok legszebb szőnyege a keleti szőnyeg, ma azonban csak igen kevés ember engedheti meg magának azt az örömet, hogy valódi darabot vásároljon, utánzatot pedig sohase vegyünk. A keleti szőnyegek finom szinezésüknél fogva beleillenek bármelyik szobánkba s jól hatnak a mai leegyszerűsített és símaságában is szép bútoraink és falaink között. Mintázatuk geometrikus, vagy stilizált növényi és állati motivumok. Sokkal drágábbak a gépszőnyegeknél, de viszont tartósabbak.

Igen alkalmasak a modern lakásokba geometrikus mintázatuknál fogva a torontáli szőnyegek, melyek között igazán szép darabokkal találkozunk. Vásárlásnál ügyelnünk kell természetesen arra, hogy szinük harmonizáljon a lakásunkban elhelyezett egyéb textiliák színével. A torontáli szőnyegek akkor jóminőségűek, ha sűrűek, vagyis a szálak jól össze vannak verve. Ma már minden jobb szőnyegüzletben kaphatók, sőt egyes szőnyegszövő műhelyekben szövetni is lehet; ilymódon szép, eredeti mintájú darabokat szerezhetünk s ezek sem kerülnek többe, mint egy jó gépszőnyeg. A torontáli szőnyegekre az a panasz szokott lenni, hogy nem elég tartósak. Ezen azonban könnyen segíthetünk, ha a beszerzéskor a szőnyeget alábéleljük pl. egy liszteszsák darabjával vagy más ilyen anyaggal. Az alábélelt szőnyeg sokáig fog tartani, ezt tapasztalatból tudom.

A gépszőnyegeket főként olcsóságuk miatt használjuk szívesen. Ma már vannak jóminőségű és modern mintájú, gyapjúból készült gépszőnyegek, melyek kellemes színűek s ezek igen jól beleillenek bármelyik modern lakásba. Ha gépszőnyeget veszünk, *csak olyanokat vásároljunk*, melyek nem akarják letagadni eredetüket, s *egyszerű mintájuk és szinezésük sokkal szebb és izlésesebb,* mint azoké az elferdített mintázatú és színezésű daraboké, amelyek a keleti szőnyegeket utánozzák. Sok

silány gépszőnyeget „német", „olasz", meg nem tudom még milyen perzsa néven árulnak. Nevük hangzatos, de úgy külsőleg, mint szerkezetileg értéktelen, silány áruk s használatban egy-kettőre széjjelmállanak. Ilyet sohase vegyünk.

Előszobában, hallban kellemesen hatnak és igen célszerűek az egyszínű gyapjú- és kókuszszőnyegek, mert tartósak, könynyen tisztíthatók.

Amikor szőnyeget vásárolunk, tartsuk mindig szem előtt azt, hogy inkább egyet, de szépet és jót vegyünk, mint több, de silány darabot. Túlságosan nagy darab szőnyeget ne vegyünk, mert azok aránytalanul többe kerülnek, mintha 2—3 kisebb darabot veszünk. A kisebb darabok ügyesebben rendezhetők el a lakásban, de természetesen ügyelni kell arra, hogy az egy szobában elhelyezett darabok szinei harmónikusak legyenek. A kisebb szőnyegek célszerűek, mert könnyebben tisztíthatók s ha egyik-másik elszakad, könnyebb pótolni, mint egy nagy darabot.

A modern lakásberendezéseknél találkozunk olyan törekvésekkel is, amelyek a célszerűség és tisztaság nevében teljesen száműzik a lakásból a szőnyeget s megelégednek egy mintázott gumipadlóval. Igaz, hogy az ilyen lakás könnyen tisztítható, de az ilyen célszerűen berendezett lakás láttára önkénytelenül kórházi szoba jut az ember eszébe; s bár célszerűnek látszik az ilyen lakás, visszarettenünk tőle, mert rideg.

A modern háziasszony már nem zsúfol lakásában össze mindenféle tarkábbnál-tarkább szőnyeget és szőnyegterítőt, meg falvédőt; nem huzatja át a szoba egész padlóját porfogó filccel. Kevés, de ízléses, színében és mintázatában finom szőnyeget helyez el benne. Erről a kevésről azonban nem mond le, mert ez teszi otthonát meleggé, barátságossá.

Hegedűs Margit okl. tanárnő.

Képekről és szobrokról

A kép és szobor a lakásban a kultúra fokmérője. Első pillantásra tisztában lehetünk a lakók műveltségi fokával, mihelyt a falra agatott képeket s a sarokban álló szobrokat szemügyre vesszük. Éppen ezért nem kevéssé fontos, hogy minő képeket akasszunk a falra s milyen szobrokat állítsunk be a lakásba.

Ha ma egy átlaglakásba belépünk, szinte mellbevágja az embert a sok rettentő kenemény, mely a falakon éktelenkedik. Legtöbbször műkereskedők — többnyire házalók — sózzák potom pénzekért, részletfizetésre és egyéb ú. n. kedvező fizetési feltételekkel ezeket a remekműveket gyanútlan polgárok nyakára, kik a szédítő frázisok hallatára, melyekkel a műkereskedő agyondicséri a képeket alkotott festőművész *márkákat,* sietnek megvásárolni az alkalmi áron felkínált szemetet. Így lesz aztán tele a lakás oly *műalkotásokkal,* melyek szomorú világot vetnek a lakók kultúrájára s a belépő szakemberre a lehető legleverőbb hatást gyakorolják.

A modern lakásban kevés a fal, annál fontosabb, hogy a kevés falon mit helyezünk el. E kérdésben nem csupán a hozzáértésnek, hanem a zsebnek is van beleszólása, éppen ezért nem könnyű a két szempont kiegyeztetése.

Elsősorban ne vegyünk képet műkereskedőtől. Elegáns ember nem vesz ruhát a Kazár-utcában, hanem csináltatja azt egy jó szabómesterrel, művelt ember ne vegyen képet a kereskedőtől, hanem ismerje meg a művészeket a kiállításokon s a neki megfelelő művészt felkeresve, szerezze meg magának azt a műtárgyat, mely neki legjobban tetszik és a lakásába is legjobban beleillő lesz. Feltéve, hogy van rá pénze. Hozzáértő ember számára ez nem kérdés, mert az nagyon jól tudja, hogy elsőrendű remekeket is meg lehet szerezni olcsó pénzért, ha ért hozzá az ember. Aki pedig nem ért hozzá, vigyen magával szakértőt, mint ahogy tenné, ha autót vagy lovat akarna venni.

A lakás képszükséglete terén elsősorban az arcképek jönnek számításba. E téren első szabály, hogy inkább ne legyen arcképe valakinek, minthogy az valami fércmunka legyen. Le kell szokni arról a rossz szokásról, hogy sógor, koma ajánlására festetjük le magunkat valami névtelen senkivel, aki ugyan olcsón dolgozik, de legalább rossz képet fest. Arra valók a kiállítások, hogy ott ismerjük meg az arcképfestő mestereket s azok közül válasszuk ki azt, kinek művei legjobban tetszenek s kinek árai zsebünknek leginkább megfelelnek. Mert ezen a téren igen nagyok az árkülönbségek. Igen jó mestertől lehet már jó arcképet kapni 150—200 pengőért, viszont néha gyengébb művészek sokkal többet is elkérnek. Itt is jó szolgálatot tesz egy szakember. Férj és feleség még rábeszélésre se festesse le magát ú. n. pendantképeken, mert azok a mult század elején voltak divatosak, de akkor sem voltak szerencsések.

Ugyancsak így áll a dolog a szentképekkel is. Nincs rettentőbb valami, mint azok a tarka olajnyomatok, melyekkel — sajnos — csaknem minden második katolikus család lakásában találkozunk. Ezek a képek keretestől 50 pengőtől fölfelé kaphatók, de egyáltalában semmit sem érnek. Ne feledkezzék meg egy katolikus ember sem arról, hogy amit Istennek nyujtanak, abban még a legjobb és legdrágább is szegényes az Ő felségéhez képest, ne legyen tehát a vallásos kép az, amire a legkevesebb pénzt szánjuk, hanem ha már akarunk a lakásunkba egy Madonnát, vagy más szentképet elhelyezni, akkor ne sajnáljuk a pénzt, hanem tegyünk falunkra elsőrendű alkotást.

Úgy a szentképekre, mint — az arcképet kivéve — minden más képre nézve áll az, hogy ha nincs pénzünk eredetire, akkor inkább tegyünk a falra egy jó reprodukciót. Itt azonban már elengedhetetlen követelmény, hogy a reprodukció csakis a legnagyobb mesterek legelsőrendűbb alkotásairól készült legyen. A reneszánsz nagymesterek alkotásai mellett itt már előtérbe kell helyeznünk hazai nagymestereink ismert remekműveit. Reprodukciókat azonban sohasem szabad cifra aranyrámákba tenni, mert akkor saját ízléstelenségünkről teszünk tanubizonyságot. Legjobbak ezekhez a keskeny ú. n. grafikai keretek.

A képek elhelyezésénél figyelemmel kell lenni a képek anyagára. Ablakkal szemben olajképeket akasztani nem szabad, vagy ha mégis muszáj, akkor azokat kissé előre kell buktatni, hogy ne ragyogjanak. Ugyanez áll az üveges képekre nézve is. Kályha mellé, fűtőtest fölé olajképet akasztani nem szabad, mert az ott tönkremegy.

Sötét tonusú falra csak világos kép akasztható és viszont. A keretek inkább egyszerűek legyenek, mint cifrák, mert a többnyire barokkos díszű aranyrámák nem illenek a modern bútorok stílusához. Általában szabály az, hogy csak egy méternél nagyobb képnek csináltassunk széles keretet, a kisebb képeket legfeljebb 5—6 cm-es keretekbe helyezzük.

Ha olyan lakásba lépünk be, amelynek képdísze megfelelő ízlésről tanuskodik, azonnal érezniink kell a kellemes hatást, amely az ily lakás falairól ránk sugárzik. Igy lesz a lakás nekünk kellemes otthonunk és a belépő idegen számára felejthetetlen élmény, amelynek hatását évek hosszú sorára viszi magával.

A szobrok a lakásnak igen előkelő és változatos hatást biztosítanak. Szép képek mellett egy-egy szép szobor nagyon élénkíti a lakást és egyúttal szintén fokmérője a lakó műveltségének is. Magától értetődik, hogy szobrok alatt nem azokat a festett gipszöntvényeket értjük, melyeket minden hetipiacon árulnak, sem nem a tiroli herrgottsnitzlerek festett faszobrait, melyek borzalmas festésükkel szintén nem a vallást, hanem a minden áron keresnivágyást szimbolizálják.

A szobrok ára nagyon függ azok anyagától. Elsőrendű szobrászmester kisméretű, kiváló alkotását lehet már pár pengőért megkapni gipszöntvényben, ugyanaz terrakottában már 80—100 pengő, mázas kerámiában 120—150 pengő, bronzban 200—250 pengő, márványban pedig 250—300 pengő. A szobroknál természetesen fontos a tartósság. Ezek a szoba légterében állanak, ki vannak téve tehát mindenféle ütésnek, feldőlésnek stb., így minél szilárdabb anyagból vannak, annál biztosabb a megmaradásuk is. Gipszek és kerámiák igen hamar törnek s így nem maradandóak. Amennyiben mégis anyagi okokból a gipszeket kultiválnók, azokat láttassuk el megfelelő ú. n. patinákkal, vagy legalább is sellakoztassuk be, hogy a por, piszok bele ne egye magát a szobor anyagába. Szobrokat se vegyünk üzletben, hanem forduljunk közvetlenül a szob-

rászművészekhez, kiktől sokkal olcsóbban szerezhető meg ugyanaz, mint a kereskedőtől.

A szobrok — amennyiben nagyobb méretűek (60—80 cm), külön szabadon álló állványokon helyezendők el, amelyek a szobá sarkába, vagy ablakok közeibe állíthatók. Kisebb méretű szobrok helyet foglalhatnak bútorokon, íróasztalon, pohárszéken, szalonasztalon, könyvtáron, vagy szekrényeken is.

E néhány sorban természetesen csak vázlatát adhatjuk e kérdésnek, aki pedig mélyebbre óhajt hatolni a lakásberendezés művészetébe, az kérje szakértők tanácsát.

Kampis János festőművész.

Kerámia, porcellán, üveg

Kerámiáknak általában a sárgás alapanyagú, szintelen zománccal bevont fajánszokat, a fehér mázzal borított majolikákat, a náluk keményebb „kőedényeket", továbbá a színes edényeket, szobrocskákat nevezik, eltérően a hófehér alapanyagú, kemény és szintelen mázú porcellántól.

Anyagra és megmunkálásra nézve ezek mind közeli rokonságban állnak. Mindegyik földes anyagból készül, ami nyersen könnyen formázható. A modellált tárgyat égetés után védőzománccal vonják be s evvel együtt újra égetik.

I. Kerámia.

A fajánsz és majolikafélék alapanyaga az agyag. Az agyag feldolgozása az emberrel egyidős. Szép színes mázzal borított művészi kivitelű agyagedények, díszcserepek már a babiloniaktól, asszíroktól, perzsáktól maradtak ránk, akik királyi palotákat burkoltak színeszománcú terrakotta művekkel.

Európában az ókorban híresek a görög, etruszk, római, majd később a mór, spanyol fajánszok. A reneszánsz korában Olaszország e téren is sokat és nagyot alkotott. Különböző városaikban készült, művészien festett majolikáival és fajánszaival. (A fajánsz Faenza városáról, a majolika Majorka szigetéről nyerte nevét.)

A kiváló művészcsalád, a *Robbiák* is majolika domborműveket készítettek, kék alapon fehér Madonnákat, kis Jézusokat, angyalokat, színes virággirland szegéllyel, melyek a festményektől eltérően, nem változtatják ragyogó színeiket. Elismert fajánszok a XVII—XVIII. században a nürnbergi, delf-i, roueni készítmények. Nálunk a legkorábbi emlékek díszes cserépkályhák a reneszánsz korából. Majd a német eredetű *habánok* hozták be a Felvidékre, aztán Erdélybe a kifinomult ízléssel készült cserépedények készítésének ismeretét, de az ő stílusuk is megmagyarosodott nálunk.

Az agyag egyik formázási módja az ősi korongozás. Élvezet látni, hogy kezd élni a tehetetlen agyagmassza az ember keze nyomán. Korsóvá nyúlik, vagy tányérrá lapul. A kész tárgyat ujjnyomással fodrozhatják vagy kivágással áttörik.

Így készülnek a nálunk most annyira kedvelt s a jó magyar közönségtől szívesen vásárolt népies, régi és új agyagedények, egyszerű emberek ösztönösen művészi díszítésével.

Külföldi és hazai múzeumokban sok felvidéki és erdélyi korsót, tányért, őriznek, kockásnyakú, figurás, mélykékzománcú, sárgaalapú korsókat. Nevezetes agyagipar virágzott az Alföldön, Dunántúlon. Nevet szerzett a túri korsó, a szentesi, mohácsi, gyüdi edények. Népszerűek a hódmezővásárhelyi népi munkák, művészi vezetés alatt.

Sajnos, az olcsó gyáripar patronmintás produktumai kiszorítják a kézzel festett, maguknak készített edényeket.

A nálunk is virágzó „modern" kerámia szintén primitív nyomokon indult, a kor igényeinek megfelelően sommás, egyszerűsített kivitelben. Afrikai, kongói, egyiptomi ősrégi agyagkultúrák elemeit szívja magába az újabb kerámia, egyesítve az európai parasztmunkák primitívségével. Nálunk is tele vannak a kirakatok vastaglábú zsiráfokkal, elefántokkal, elefántlábú emberekkel, akiknek rendkívül hosszú a derekuk, ferde a szemük, kígyózók a fürtjeik, a kirakatok falán maszkok lógnak, már európai formában. E néger exotikus formák a dzsesszel együtt honosodtak meg nálunk s uniformizálják, sablonossá teszik a magyar kerámiát. Pedig nálunk is ősi gazdag primitív agyagkultúra van, nem szorultunk rá az ilyennel nem rendelkező külföld másolására, akiknek exotikus országokból kell hozni friss levegőt s naivságot.

Eredetibbek a szobrocskáknál az agyagedények, ezek is egyszerűek, stilizáltak az agyag anyagának és a kor ízlésének megfelelően.

A modern épületek kapubejárata mellett jól hat egy-egy stilizált dombormű, sokszor a kínai eredetű rácsminta közt mozognak az alakok.

Ha így körülnézünk, látjuk mennyi idegen forrásból táplálkozik a „primitív", „őszinte" kerámia. Elég kiváló iparművészünk s iparművésznőnk van, hogy a gazdag magyar népi talajból kifejlesszenek egy egyedülálló, őszinte, magyar kerámiát.

II. Porcellán.

Pár száz év előtt csak királyok asztalán szerepelt, ma a legszegényebb ember konyhájában is használják.

A kínaiak, japánok vázái ismertették meg Európát a porcellánnal. A porcellán elnevezés olasz eredetű „porcella" disznócska névvel porcellán-fehérségű kagylót jelöltek eredetileg.

Európában csak 1709-ben sikerült Meissenben Böttgernek hófehér porcellánedényeket előállítani a *kaolinból,* amit a környék jámbor népe addig hajpúderezésre használt. Böttger a szenvedélyes porcellángyüjtő Erős Ágost szász király szolgálatában dolgozott. Az ő példájára rohamosan terjedt a XVIII. században a művészi kivitelű porcellán kultusza fejedelmi és főúri körökben.

Királyok egymással versenyezve arra törekedtek, hogy *saját* porcellángyáraikban állítassanak elő minél remekebb szoborcsoportokat, szervizeket, asztaldíszeket, csillárokat, tükörrámákat, karosgyertyatartókat jeles művészek közreműködésével.

Így a XVIII. században kialakult a porcellán anyagának megfelelő kisplasztikai és festési stílus.

A meisseni, bécsi, berlini, frankenthali, nymphenburgi, höchsti, ludwigsburgi, sèvresi, kopenhágai, chelseai, nápolyi és még sok gyár alkot remekműveket. E nagyhírű s nagymultú gyárak közül sok ma is fennáll és újabbak is keletkeztek. Egy részük a hagyományok által kijelölt úton dolgozik tovább, mások egyszerű, síma formákat s díszeket hoznak forgalomba, hogy olcsóbban adhassanak ízléses árut.

Berlin, Bécs, Meissen, nálunk Zsolnay is alkalmazkodik az új stílushoz, aki eddig eozintárgyaival a külföldön is hírt szerzett, a világhírű herendi gyár pedig a finom kézimunkával ellátott darabokat adja olcsóbb áron.

A porcellán alapanyaga a kaolinföld, amit a fajánszénál keményebb máz fed. A puha rothasztott kaolint formákba sajtolják, néha csipkézik, égetés után zománcozzák, ismét égetik. A kész finom porcellánt kézzel festik, aranyozzák. A színek és minta minőségétől függ, hogy még hányszor égetik a tárgyat.

Zománc alatt is festik a porcellánt, ilyenkor csak kevés színt használhatnak, mert nem sok festékanyag bírja a zománc olvadásának hőmérsékletét. Végtelenül finomak a kopenhágai elmosódott ködös dekorációk, amit permetezővel állítanak elő. A meisseniek híres kobaltkékje is, zománc alatti színezés. A sèvresiek halványzöld, rózsaszínű, sárga alapszíneiket lágyabb zománcuknak köszönhették.

Néha domborművek díszítik a tárgy felületét (Capo di Monte), vagy ecsettel felrakott fehér pöttyök, relief munkák nemes aranyozással.

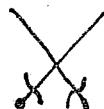
A „valódi arany" dísz sárgás, tompább fényű, a könnyen lekopó fényarany erősen, vörösesen csillog.

Bécs

Herend

Meissen

Berlin

Sèvres

Kopenhága

Rosenthal

A matricával díszített porcellánáruk sokkal olcsóbbak, manapság ezeket a mintákat is nemesítik, utánozzák velük a kézifestést (Rosenthal), azonban mégis megvan az az értékkülönbség köztük, mint a csiszolt és préselt üveg közt.

A kézzelfestett porcellánt az egész megjelenés nemességén kívül megismerjük az ecsetvonás nyomairól. Sokszor hajszálfinoman előnyomják a rajzot, a konturt s aztán ecsettel töltik ki, ez a technika összevethető az utánna csiszolt préseltüveg készítésével. Képünk kézifestésű kávéskészletet mutat be, amely nemcsak használati tárgy, hanem a szoba művészi dísze is.

A porcellán vásárlásánál, nézzük meg az aljukra nyomott márkát, ha zománc alatt van, ez meggyőz valódiságukról.

A herendieknél előfordul a máz fölé festett jegy, de a Herend szó megvan az anyagban zománc alatt.

A nálunk forgalomban levő leggyakoribb nemes porcellánok jegyeit a 154-ik oldalon látjuk.

Az értékes porcellánok mással nem utánozható bájt és hangulatot visznek a szoba levegőjébe, amiért inkább kevés finom darabot vásároljunk, mint értéktelen utánzatot.

III. Üveg.

Alig van anyag, aminek feldolgozásánál annyira érvényesült volna az ember játékos fantáziája, mint mikor kitalálta a legkülönbözőbb technikákat, hogy érvényre juttassa az üveg anyagának szépségeit.

Ragyogóan átlátszó vagy opálosan átlátszatlan, meleg állapotban puha, fujható, önthető, nyujtható, szinezhető, hideg állapotban kristálykemény, csiszolható, véshető, faragható, maratható — nem csoda, hogy olyan gazdag változatosságban jelenik meg előttünk az ókortól napjainkig.

Egy érdekes módja az üveg feldolgozásának a *mozaiküveg*-készítés. Már az egyiptomiak is ismerték e technikát. Balzsamtartóikat, vázáikat olyan mozaikszerű színes üveganyagokból készítették, mint amilyen millefiori (mille-fleure) üvegből készült hamutartókat, gyöngyöket, lámpákat hoznak magukkal a Velencét, Lauránát, Abbáziát járt utasok. A régi rómaiaktól is kultivált mozaiküveg készítésének lényege: különböző színű üvegmasszákat helyeznek egymás mellé bizonyos minta szerint meleg állapotban — s elkezdik nyujtani, míg kötélvékonyságúvá lesz — a minta megmarad kicsinyítve.

Az üvegfonalat felszeletelik s e darabkákra szintelen üveghólyagot hengerítenek, amibe ezek beletapadnak.

Velence felhasználta és olaszos zsenialitással továbbfejlesztette a mult vívmányait.

Az egyiptomi, föníciai kezdés, az alexandriaiak, rómaiak fejlett üvegipara, a középkori kísérletek (nem szólva a tökéletes üvegablakművészetről), a bizánciak, arabok gazdagon zománcozott edényei után a *velenceiek* a modern üvegipar megalapítói a XV. században. Kiaknázzák a meleg üveg *nyujthatóságát* és *fujhatóságát*. (Az első fujt üveget valószínűleg a föníciaiak készítették.) Világhírűek lettek a velenceiek víz-

tiszta, lehelletvékonyságú, öblös és karcsú vázáikkal, kecses serlegeikkel, nem maradnak hátrább csillár-, tükör s gyöngykészítésben sem. Ilyen *„cristalló"*-kat, aminek tisztaságát méltán csodálták a kortársak, a festők is megörökítették, mint egy részletet a képen, Crivelli, Ghirlandaio, Holbein, Grünewald és még többen. Bámulatraméltóak *háló- és csipkeüvegeik,* érdekesek *márvány- és fésült,* színes tárgyaik, amik mind a puha, folyékony üveganyagnak szellemes feldolgozásai. Művészi zománcfestéssel is díszítették a készítményeket, amit beégettek.

A puha nátronüveg, nátrium és kvarc összetétele, alkalmas a fújási technikára. Régen pipával fújtak, ma gépcrővel is fújnak.

A velenceiek után a vezetést az északi országok veszik át, mikor a fahamuból és kvarcból készült káliüveget átlátszóvá tudják tenni. E keményebb üveg adta az ötletet a németeknek, hogy a drágakőcsiszolást átvigyék az üvegre. Az addig zománcfestéssel díszített tárgyakat *csiszolással, véséssel* teszik nemesebbé. E téren kitűnnek a nürnbergi, sziléziai, thüringiai, potsdami, cseh, holland műhelyek kiváló csiszolóművészeikkel. A csehek a kristályüveg ragyogását mészanyaggal, majd az angolok ólom hozzáadásával fokozzák.

Az üveg köszörülése és csiszolása forgó korongokkal történik. A köszörülést egyszerűbb tárgyaknál használják — a csiszolás drágább üvegtárgyakon finomabb korongokkal s acélszerszámokkal történik.

A csiszolás lehet bemélyedő és ez a gyakoribb, vagy kidomborodóak a figurák, ilyenkor az alapot köszörüléssel lemélyítik. A csiszolás történhet egy rétegen, vagy színes (átlátszatlan) réteggel bevont üvegen. A metszés, csiszolás homályos a fénylő alapon, ami nagyon finoman hat, de fényesíthetik, polírozhatják is az éles bevágásokat, csillagokat stb., ilyenkor ragyog és sziporkázik az üvegtárgy, különösen ha színessel bevont kristályt csiszolnak.

Az üveg megmunkálása napjainkig fejlődik, tökéletesedik. A svéd Orrefors-üvegek művészi figurális és stilizált csiszolt díszeikkel a mai nemes üveg legszebb készítményei. Ők gyártanak mélytónusú, füstszínű szervizeket és használati tárgyakat is. Ezek fújt üvegek, épúgy mint sok modern angol, olasz ízléses készítmény s az amerikai szintjátszó „Tiffany"-üvegek.

Elismertek a francia Lalique-üvegek kivésett ornamentikával, sok kiváló német, cseh, ausztriai gyár és iparművészeti telep készít szebbnél-szebb formákat és díszítéseket nemcsak csiszolással, hanem festéssel, aranyozással is. A bécsiek minél kevesebb stilizált díszt alkalmaznak, raffináltan, finom elosztásban. Nálunk is készítenek elsőrangú kidolgozással csiszolt üvegeket és minden reményünk megvan a sikeres továbbfejlődésre.

A ragyogó üvegtárgyak a porcellánok mellett terített asztalunk legszebb díszei. Mellékelt képünk is különlegesen szép csiszolt üveget mutat be, amely minden asztal dísze lehet. Az üveg megvételénél azonban többféle szempontra kell figyelemmel lennünk. Ne fizessünk csiszolt üvegárat az Amerikából is nagy mennyiségben behozott olcsó préselt üvegért. A préselt üveg ismertető jele, hogy nincs kristályos fénytörése, az élek tompák; amerikai módszerrel ezen úgy segítenek, hogy kézzel utána csiszolják. Azonban az anyag zsírosas fényéről, kis léghólyagocskákról felismerhető, ha átnézünk rajta gyűrődéses, színtelen hullámokat látunk. Maratással is szokták a homályos csiszolást utánozni, azonban ez nem olyan mély, mint a csiszolás.

Mindennapi használatra nem alkalmasak a fémbe foglalt, fémnyakú üvegtárgyak, mert ha leválik a gipsszel stb. ráerősített fémfoglalat, azt nem lehet tartósan visszaállítani, ha pedig letörik, pl. egy tintatartó ezüsfedele, nem lehet megforrasztani, mert az üveg nem bírja a forrasztás hőfokát. Vigyázzunk, hogy az üveg belsejét ne borítsa ködszerű homály, „vakság".

Kis ajándéktárgyaknak most nagyon divatosak a gázlámpa tüzénél idomított üvegtárgyak, amiket üvegcsőből fújnak, vagy rudacskákból formáznak. Sok ötletet, mozgást lehet vinni a filigrán táncosnőkbe, állat-, virágalakokba. Ilyen eljárással karácsonyfa-díszeket is készítenek.

Ma egyre nagyobb tért hódít az üveg könnyen alakítható és higiénikus mivolta révén. Ellenállóképességét is növelik, az amerikaiak már bevezették a tűzálló főzőedényt is. Az üvegedények, mint poharak, tányérok, újabban fújt-üveg szervizek, japán mintára készült függő virágtartók, gömbök teszik derüssé és csillogóvá otthonunkat.

Radnainé Skopál Ilona.

Kézimunka otthonunkban

A lakás otthonossá, kedvessé tétele elsősorban a nő feladata. Ezzel korántsem akarom azt állítani, mintha nem volna férfi, aki megbízható ízlésével ne járulna hozzá a lakás otthonná tételéhez! No, de legyünk őszinték: az ilyen férfi kivétel s a legtöbb esetben még a figyelmüket is fel kell hívni valami újításra. Hiába, csak a nő kézimunkája az, amit semmi sem pótolhat egy lakásban!

Minden lakásnak megvan a karaktere. Mihelyt belép az idegen, látja, kik a ház lakói; az egyik lakás fennhéjázó, külsőségeket tükröző; egy-egy darab egészen kiesik a környezetéből; a másik primitív, egységes ízlést nem árul el, igénytelen. Az egyik családnak csak a legszükségesebb holmija van meg, de az, ha egyszerű is, ízléses, finom jó anyagból való; a másik családnál már a szükséges berendezésen kívül kevés, de jól megválasztott díszholmit is találunk. A két utóbbi lakás gazdáinak szeretnék néhány gondolatot adni, amelynek segítségével a középosztály bármely egyszerű lakását kedvessé tehetjük.

A díszítést minden nő a használati tárgyak ízlésessé tételén kezdi. Miért lássunk otthonunkban nap-nap után tömegben készült gyári árut, mikor kis munkával az egyéni ízlésünket is visszatükrözheti s így sokkal közvetlenebbé válik. A használati tárgyak díszítésekor több szempontot kell tekintetbe vennünk; így elősorban a célszerűséget. Ha a konyhaasztalra és a szekrényre kerülő terítőt díszítjük, legyen annak alapanyaga jó mosó, a díszítésre használt fonal színtartó (Mez Camezza DMC); mintája egyszerű s könnyű technikával megoldott. Egy kevés, de jól alkalmazott láncöltés- vagy száröltésmegoldás éppen megfelel a célnak. Inkább legyen két egyszerűbb garnitúránk, tehát váltás, mintsem egy nagyon díszes, amit sajnálunk feltenni.

Az előszobában rendszerint van egy kis asztal, erre is csak olyan terítőt tehetünk, ami jól mosódik; az erre alkalmazott

dísz már valami finomabb munka lehet: mondjuk keresztszemes, fonottas. Ezeknek tömör, elevenszínű foltja kellemes hatást tesz a belépőre.

A szobákban sok helye van a női kézimunkának. Asztalterítő, függöny, párna, szekrénycsík, falvédő, mind-mind visszatükrözheti a háziasszony ügyességét, ízlését. Mellékelt képeink csak kis ízelítőt adnak elgondolásomról. A szép magyar mintájú párna *mindenhol* stílusos és elhelyezhető, akár a jó festmény. A másik kép terítője nemes vonalú munka, amely kivitele szerint szintén nincs szobastílushoz kötve. A kérdés csak az, hogy pl. melyik szobába szükséges az a bizonyos asztalterítő? Egészen természetes, hogy az ebédlőasztalra másfajta kell, mint pl. egy gyermekszoba asztalára. Tekintve, hogy az előbbi egy finom asztallapra kerül, így kell, hogy a terítő áttetsző kis méretű legyen; tehát legalkalmasabb a rece vagy tüll munka. Hogy pedig a környezettel mindenképpen jó összhangban legyen, fehér vagy ekrü szín a legajánlatosabb.

A receminta kiválasztásakor olyant nézzünk, ahol nem csak a két közismert beszövő öltés szerepel. Olyan gazdag a régi magyar rece művészet, hogy ismer vagy 10—15 féle mintás öltést is, melyek a terítőt mind finomabbá, változatosabbá teszik. Mindig figyeljünk arra, hogy a rece hálóját len fonalból készítsük; egy nemes anyag mindig finoman hat. Az asztalra tett terítő négyzeteinek mérete ne haladja meg az 1 cm-t, hanem lehetőleg még finomabb legyen. (Ma Szeged, Hódmezővásárhely környékén dolgoznak ilyesmit szépen.)

A gyermekszoba asztalra jó erős, valódi vászonból való, élénk színnel kidolgozott terítő illik legjobban; ebben a szobában még az ablakfüggöny is lehetőleg vászon legyen s díszítésben harmonizáljon az asztalterítővel.

Bármily lényegtelennek látszik is, nem mindegy, hogy a ruhásszekrény polcaira teszek-e csipkés csíkot vagy a pohárszekrény finom edényei alá. A vászon csak maradjon meg a fehérneműs szekrénynél, mert bármily áttört lyukacshímzés vagy riseliő díszíti is, mindig nehézkes marad a lenge csipkével szemben.

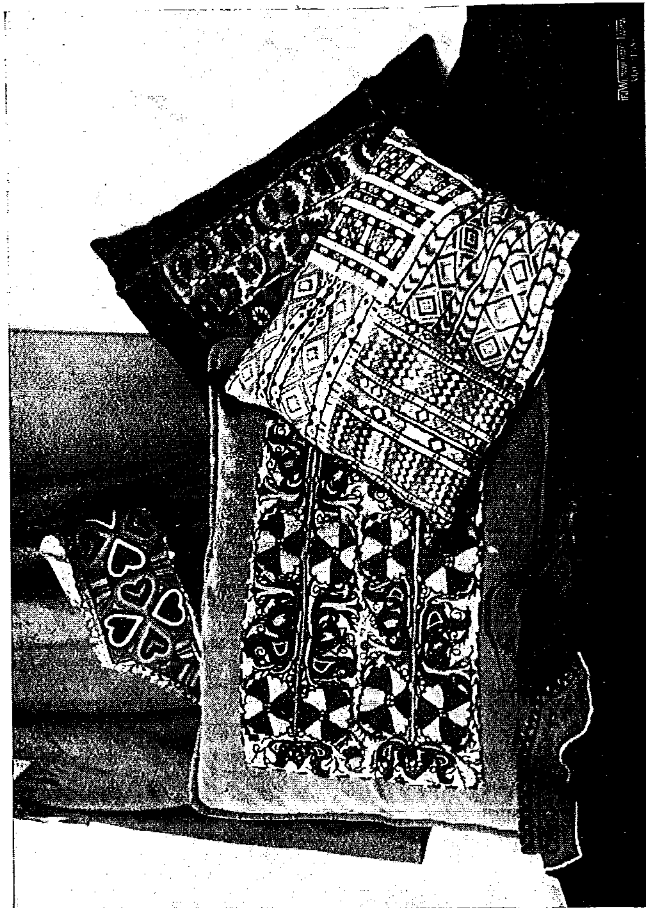
Vegyük most a párnákat sorra. Manapság úgy szokás, hogy egy-egy díványon, rekamién egész garmadával feküsznek a párnák. Meg kell itt jegyeznem, hogy a kedves háziasszony

jó előre rakja fel a féltett párnáját a sarokba, hadd trónoljon az jó messze a vendégtől. Nincs kellemetlenebb, mint mikor a mitsem sejtő jövevény alól harsány feljajdulással húzzák ki a ház kincsét! — Csináljunk tényleges használatra való párnákat, ami mosható, nyúzható s mégis szép; pl. írásost, matyót (de nem műselyemmel, hanem pamut vagy gyapjú szállal), torockóit. Ezeknek az alapanyaga vastag vászon, a fonal színe rendesen vörös, kék; mintája összefüggő és szép foltot ad. Tűfestés, perzsaáttörés nem való párnára; a mai rossz gobelinről meg inkább nem is emlékezem meg, mert az erre való puszta emlékezés is újra s újra kétségbe ejt.

Még pár szót az ágyterítőről. Szépnek célszerűnek, könynyen kezelhetőnek kell lennie. Ne legyen azon mintában a puttoktól kezdve az ősz gyümölcséig minden összehordva és technikában a recétől kezdve, madeirán át, a vert csipkéig ne szerepeljen minden. (Mintha csak a háziasszony kézimunka mintakendője volna!) Egy kevés hímzés vagy betét, nem sok fodor és kész a terítő. Az ágy nem kirakati tárgy, terítőjének komoly rendeltetése van.

Oly ügyesek, találékonyak a nők, hogy sokszor eláll az ember szeme-szája, mi mindent tudnak majdnem semmiből elővarázsolni; itt egy kis vászon és horgolás, ott egy kis lapos hímzés, amott színes filc darabkák és már is készen a jégkendőcske, kenyérkosár-terítő, falvédő. S mennyi-mennyi megtakarított pénz!

Most még pár szót azokhoz, akik többet áldozhatnak a lakásuk kézimunkával való ékítésére s inkább van idejük is finomabb, aprólékosabb munkába belemélyedni. — Oly kedves, finom és szép a tüllre dolgozott rátétes munka s milyen szépen mutat egy-egy vitríntárgy alatt! Anyaga aránylag nem kerül sokba (1 m. tüll kb. 3 P és egyméter 110 cm sz. opálbatiszt kb. 2.60—3 P), csak a kivitele kíván finom kézimunkázó kezet. A tálca megteszi a szolgálatot, ha pléhből van is, de mennyivel kedvesebb, ha két üveglap között vékony, sötét fa vagy fémkeretben áttöréses vagy sárközi hímzés feszül. Megteríthetjük az asztalt egyszerű tiszta terítővel s jól fog esni az étel, de milyen kedves és finom, mikor a terítőbe már beledolgozták a miliőt s azon szórakozik el, ha futólag is, a szem! Milyen szép, ha valahol a külföldről importált vérszegény min-

MAGYAROS STÍLUSÚ DÍVÁNPÁRNÁK.

FÍNOMMINTÁJÚ TERÍTŐ.

EGYETEMI KÖNYVTÁR SZEGED

tájú zsúrterítő helyett subrikolt v. kalotaszegi vagdalásossal hímzettet terít fel a háziasszony!

Szép a finom kézimunka, de csak módjával; minden a helyén alkalmazva; ne legyen az nyűg a ház lakóira, ami minden lépésükben, munkájuk közben gátolja őket!

Tudatosan hivatkoztam mindíg magyar kézimunka fajtákra, hiszen az a leggyakrabban emlegetett vád ellene, hogy legfeljebb az előszobában, verandán állja meg helyét. Ez téves — és csak olyan valaki hangoztathatja, aki a népi kézimunkát csak a Nemzeti Színház előtt ismerte meg! Mihelyt keresünk, találunk a nép munkája közt is olyat, ami a legfényesebb szalonban is megállja a helyét! Még az eredeti színes paraszt ingujjakat, kötényeket, párnacsupokat is lehet olyan ügyesen montirozni, hogy a legszebb modern szobának is csak díszére válik.

Becsüljük meg mi elsősorban azt, ami magyar, különben nincs jogunk ezt az idegenektől sem megkívánni!

Kerekgyártó Adrienne
a M. Kir. Áll. Nőipariskola tanárnője

A vendéglátásról

A vendéglátás olyan régi, mint maga az emberiség. Csak a formája változott. S bár a vendéglátásnak minden korban meg voltak a túlzásai, a kilengései, mégis a vendéglátás az iskolája a jó modornak, az ízlésnek, a szellemes társalgásnak.

Már a görögök és a rómaiak is nagyban vendégeskedtek. S hogy milyen nagy fontosságú volt náluk a lakoma, mutatja az, hogy Homeros műveiben az istenek is jóízűen lakmároznak. Persze ezek a lakomák egészen mások voltak, mint a mai kor vendéglátó étkezései. A régi korban, a középkorban, sőt még néhány év előtt minden vidéki ház vendéglátó ebédje vagy vacsorája valóságos evési torna volt, melyen a sok evésnek rekordját megdöntötték egymással szemben.

A mai kornak ízlése és talán sok gondja is finomabbá és emberiebbé tették a lakomákat. A mai kor vendéglátása nem csupán a gyomor kielégítése, de a szellemességnek, a humornak, vidámságnak jóleső együttese.

De, hogy a vendéglátás csakugyan megfeleljen céljának: mindenki érezze magát jól és fesztelenül, mindenki megtalálja a neki megfelelő társat, kivel kellemesen szórakozzék, ez már a háziasszony és a ház urának a feladata.

Ha vendégeket hívnak meg, gondolkodjanak, kik érezhetik magukat jól együtt? Van-e a meghívottaknak közös tárgyuk a beszélgetésre? Egyforma-e az ízlésük? Egy műveltségi fokon vannak-e? Ez mind olyan kérdés, melyet jól meg kell fontolni. Nem lehet azt mondani erre, hogy intelligens emberek majd elbeszélgetnek egymással. Igaz, valahogy elbeszélgetnek, eltöltik az estét, de hogy olyan nagyon kellemesen fognak-e erre az estére visszaemlékezni, azt nem hiszem.

Már pedig a háziaknak arra kell törekedniök, hogy a vendégeik nagyon kedves este emlékével távozzanak. Azért, hogy: még van egy helyünk, hívjuk meg őket is, egyszer úgyis meg kell majd őket hívnunk — ez a megjegyzés és az azután bekövetkezett meghívás, már előre biztosítja az ebédnek vagy vacsorának nyomott hangulatát. S az a szegény emberpár, akit ilyen módon hívtak meg, az ugyancsak megemlegeti ezt a vendégséget.

A vendéglátásnak ma nem csak az a célja, hogy a házaspár kedves embereit magánál lássa és kellemesen töltsön el néhány órát. A háziaknak szeretniök is kell a vendégeiket és nekik a legjobbat kell adniok, nemcsak az ételekből, de a szellemiekből is.

Semmi más célja nem lehet a vendéglásának, mert ha már más a célja, akkor az már nem nevezhető vendéglátásnak. Az csak ledolgozandó robot, amely nem okoz majd örömet sem a háziaknak, sem a vendégeknek.

De nemcsak a vendégek szellemi nivójának kell összhangban lennie, de legyen harmóniában minden. A terítés, az ételek minősége és mennyisége, a borok, a kiszolgálás, a társalgás. A vendég érezze, hogy szeretik, hogy azért hívták meg, mert rokonszenveznek vele és itt jól fogja magát érezni. Ha ezt látja és érzi, úgy kellemesen érzi majd magát a vendéglátó házban, ő is kedves, vidám, megelégedett lesz.

A harmónia megteremtésének legtöbb tényezője a háziasszony kezében és személyében van. Első és legszükségesebb tulajdonsága a háziasszonynak a természetesség. Igazi magyar vendégszerettel lássa vendégeit, legyen hozzájuk kedves, mindenkihez legyen néhány előzékeny szava. Ismertesse meg egymással őket és ültesse egymás mellé azokat a vendégeket, akiket egymásnak hívott meg, akiknél úgy gondolja, hogy legjobban megértik egymást. Ne idegeskedjék, ne gondoljon mindig arra, hogy ez vagy az az étel sikerül-e majd, hogy annál a vendégnél szebb volt az üveg-szervisz, mikor nála volt, hogy vajjon ez a vendég mit fog szólni, ha meglátja a nem márkás porcellánt stb. Ezek ne izgassák a háziasszonyt. Gondoljon arra, mennyi örömet okozott neki az a porcellán, mikor menyasszonykorában megkapta, mennyi kedves ünnepélynél volt használatban ez a porcellán, mennyi kedves emlék fűződik hozzá s akkor szeretni fogja a porcellánját és boldogan, nyugodtan, természetesen fog leülni mellé.

Az ételek közül is csak azt csinálja vagy csináltassa, amelyről tudja, hogy sikerülni fog és jó, ízletes lesz. Hány-

szor ízlik egy egyszerű étel talán éppen a legelőkelőbb és leggazdagabb vendégének legjobban éppen azért, mert azt otthon, a nagy előkelőség miatt, sohasem eheti!

Ezért mondtam, hogy az egyforma vágású embereket hívja össze, nehogy egyik-másik vendég előkelősége vagy gazdagsága elrontsa az egész társaság kedvét.

Éppen ilyen figyelemmel kell lennie azokra a vendégeire is, akik esetleg nehezebb viszonyok között élnek. Akiknek egy ilyen ebédre való meghívás kiadásokat okozhatna, vagy esetleg éppen a kiadások miatt le kellene mondaniok az ebédről, pedig egy más társaságban az számukra kellemes szórakozás volna.

A terítés is harmónikus legyen. A háziasszony terítsen mindíg szeretettel, ha vendégeit várja. Talán egy szebb asztalnemű, szebb porcellán és üveg kerül az asztalra, szebbek az asztalterítő csipkéi mint hétköznap, de máskülönben a terítés kerete maradjon a régi. Ne hozzon be a háziasszony valami új, divatos formát, melyet valahol látott, s melyet most vendégei ámulatára akar bemutatni. Megtörténhetik, hogy éppen családja tagjai közül fog valaki rémülten ránézni és ebből észreveszik, hogy ez házuknál nem megszokott dolog és így a vendégek ámulata helyett gúnyos mosolyokat fog észrevenni.

Ilyen meglepő újdonságok helyett inkább gondolkozzék valami új, eredeti díszitésen. Itt a képzeletének tág tere van. De ne abban nyilvánuljon az ügyessége, hogy valami nagyon különös és drága virágot fedez fel valamelyik virágkereskedésben! Az ügyesség az, amikor valami nagyon egyszerű, mindennapi és olcsó virágból néhány méter keskeny szalag segítségével ízléses és hangulatos asztalt tud teríteni. Virágdíszt megrendelni nem ügyesség és nem is egyéni az asztal, ha valamelyik virágkereskedés díszíti föl.

Egypár szellemesen megírt, a vendég helyét mutató kártya, mellyel jellemzi az illető hely tulajdonosát, tréfás jellemző vonások, az egész estének megadják vidám gondtalanságát. S ha a mai nehéz időkben a háziasszony néhány vidám, derűs órát szerez vendégeinek, igazán hálásak lesznek érte. Sokkal hálásabbak, mintha agyondíszített libamájakkal és halmajonézokkal rontja el a gyomrukat.

Az ételek sorrendje és minősége is a ház stílusát mutassa. Olyat főzessen és úgy főzesse, amint rendesen szoktak főzni. Ezért is hálásak lesznek a vendégei, mert így legalább változatosat esznek. Nincs rettenetesebb, mint valamely divatos, felkapott ételt nap-nap után mindíg s talán ugyanazon helyről szállítva vagy ugyanazon recept szerint elkészítve enni.

Jegyezze meg a háziasszony: nincs finomabb dolog, mint egy nagyon egyszerűen, de jól elkészített étel. Az olyan finom, hogy nem is kell kendőzni mindenféle díszítéssel. Nem mondom, hogy a legolcsóbb ebéd az ilyen, de mindenesetre a legjobb és a legegészségesebb.

És ne legyen hosszú az ebéd. Ezt nem kívánja sem az emberek gyomra, sem a mai kornak nagy nyomora és gondja. A felállított ételsornak egy számát törölje minden háziasszony, hogy azért néhány szegénynek adhasson ebédet. Ez az Istennek is tetsző.

A társalgás vezetése is a háziak feladata. Nem könnyű tisztség. Mindíg figyelniök kell mindenfelé, hogy nem tért-e a társalgás olyan mederbe, mely esetleg valamelyik tagját a társaságnak kellemetlenül érinti. Ha pedig heveskedésre ragadtatná magát valamelyik vendég, ott a háziaknak kell közbelépni és a harmóniát visszaállítani.

Arról beszéltem, milyen legyen a háziasszony, ha vendég van a háznál. Azt kellett volna mondanom, hogy milyen legyen a háziasszony mindennap. Hiszen a háziasszonynak minden nap van vendége, még pedig igen kedves, legkedvesebb vendége: a férje és a gyermekei. Ezeknek legyen a háziasszony minden nap kedves, vidám, mosolygós vendéglátójuk, a férj és a gyermekek pedig legyenek mindíg kedves, figyelmes vendégei a vendéglátó édes Anyának.

Így majd sohasem lesz nehéz vendéglátónak és vendégnek lenni. A ház asztala legyen mindenkor úgy megterítve, hogy bárki benézhessen oda. A család üljön mindíg úgy az asztalnál, mintha nagy úr asztalánál ülne, hiszen a legnagyobb földi méltóságnak, az édes Anyának a vendége. Beszéljenek úgy étkezés közben, hogy az mindenkinek épülésére szolgáljon. Akkor majd nem fog az édes Anya aggódni, ha vendég van ,hogy jól fogják-e magukat viselni a gyermekek?

Az ételt tálalják úgy, mint vendégjáráskor szokás, ez az egyszerű ételt ízletesebbé teszi, jobban ízlik és így jobban táplál is.

Az anya szoktassa meg a leánygyermekeket, hogy ők terítsék meg az asztalt, néha lepjék meg az édes Anyát valami csinosan kigondolt dísszel, az lehet akár virág, akár szalag. Így játszva begyakorolják az asztal terítését és ha vendég jön, akkor az édes Anyának nem kell aggódva kinézni az asztal felé, vajjon minden rendben lesz-e?

S az egyedülálló és egyedül étkezőnek nincs vendége? Hogyne volna. Ott ülnek asztalánál, akik már elmentek és ot ülnek az asztalánál a nemrég nála ebédelt vagy vacsorált kedves élő ismerősök is. Nem is képzelik, milyen derüs, milyen élénk egy ilyen egyedül étkező asztala. Az egész terítés már egy kis múzeum. A leveseskanalát a nagyanyjától kapta, a kés és villa keresztelői ajándék, a porcellán meg az édes Anya kelengyéjéből való. A poharat édes Apja hozta fürdőből. A kis kék csuprocskát, melyből a feketét issza, négyéves korában kapta Anyjának jókedvű, kedves nénjétől. Az abroszt még a dédanyja szövette, az abroszon lévő kalotaszegi terítőt egy kedves barátja hozta Erdélyből, szegény már meghalt, pedig még élhetne, milyen kedves, jókedvű fiú volt. A leánya már férjhez ment. Legközelebb elmegyek hozzá.

Folytassam? Ennek a nagy társaságnak csak az ebéd vége vet véget, ez a társaság soha ki nem fogyna. S az ilyen egyedül étkező s mégis olyan nagy vendéglátó nem jön zavarba, ha társaságba kerül. Hiszen van gyakorlata úgy a vendéglátó, mint a vendég szerepében.

Amint látjuk, a vendéglátáskor a háziasszonynak van a legnagyobb és legnehezebb szerepe. S mégis könnyű a szerep, ha jókedvűen, derűs lélekkel és jószívvel csinálja. Hogy pedig így láthassa vendégeit, azért akkor hívjon csak vendégeket, mikor szívesen teszi. Mert nem szívesen hívott, nem szívesen látott vendégek olyanok is lesznek.

Még néhány szót a háziasszony öltözködéséről, mikor vendégei vannak. Az öltözködés minden asszonynak nehéz kérdés. Azoknak is, akik szeretnek öltözködni és azoknak is, akik nem szeretnek öltözödni. Mindkettőnek tudnia kell, hogy a vendéget tisztelettel kell fogadni és a tiszteletnek a

ruhában is kefejezést kell adni. Ez a ruha legyen ízléses, de soha ne legyen feltűnő. A háziasszonynak gondolnia kell arra, hogy vendégei között lehet olyan, akinek nem telik drága ruhákra. Milyen kellemetlenül érintené azt, ha a háziasszony díszes, drága ruhában fogadná őt. Legjobb, ha a háziasszony fehér vagy fekete ruhában fogadja vendégeit. Ilyenkor biztos lehet abban, hogy egyetlen vendégének a ruháját sem fogja az ő ruhájának színe háttérbe szorítani. Minden asszony haragszik, ha egy másik asszony ruhájának színe az ő ruhájának színhatását gyengíti vagy teljesen tönkre teszi. Miért haragudjék a vendég éppen a háziasszonyra? Ékszert lehetőleg ne viseljen a háziasszony, kivéve azokat a gyűrűket, vagy más ékszereket, melyeket mindennap hord. A háziasszony egyszerűségével a legjobban fogja a neki járó tiszteletet megszerezni. Ha a többi vendéghölgy sok ékszert visel, akkor a háziasszony egyszerűségével tűnik ki. Ha pedig a többi hölgy nem vett fel ékszert, akkor a háziasszony nem tűnik föl közöttük ékszereivel.

Ne akarja a háziasszony a vendégeit mindenáron mulattatni. Hagyja, hogy saját maguk találják meg a szórakozást, csak éppen a nagyon csendes vendéget igyekezzék a társalgásba belevonni.

Nagyon kellemes a társaságban valami könnyű zene, ének, de ez ne legyen sok és föltétlenül jó legyen. Nem tudhatja a háziasszony, nincs-e a társaságban egy igazán zeneértő, akinek kín lenne a rossz zenét hallgatni. Vagy nincs-e a társaságban valaki, aki nem zeneértő, vagy esetleg nem is szereti a zenét. Ezt nem lehet nehéz és sok zenével tönkretenni.

Mindebből látjuk, a vendéglátás nem könnyű mesterség, nagyon sok jó ízlés, sok derű, sok humor és végtelen sok természetesség kell hozzá.

Mindez azonban megvan a magyar nőben, aki már őseitől is örökölhette a vendégszeretet erényét és a vendéglátás ügyességét. Csak ne akarjon a magyar asszony mindíg francia konyhával és a francia modorral kedveskedni vendégeinek. Éppen az intelligens középosztály asszonyainak kell megőrízni a magyar ételeket, magyar szokásokat. Persze mindent egy kissé hangfogóval. Mai nap nem lehetne már a

régi idők húszfogásos ételeit végigenni. Annyi borsot és fűszert sem bír el a modern ember ideges gyomra, de az egészség is tiltakoznék ez ellen. De vannak igazi magyar ételek, melyek pompásak, ha kevés fűszerrel csináljuk meg őket. És hogy a magyar konyha erőt és kitartást ad, azt mutatja a magyar faj munkabírása és egészsége.

Sok örömet kívánok a magyar asszonyoknak a vendéglátáshoz, adjon az Isten nekik sok kedves vendéget és sok-sok alkalmat a vidám, boldog, minden kívánságunkat teljesítő jövőnek ünnepléséhez!

Spillenberg Mária,
a Kat. Háziasszonyok Orsz. Sz.-nek alelnöke

Hogyan ünnepeljük a családi, az egyházi és nemzeti ünnepeket és hogyan terítsünk ezeken az ünnepeken?

A mai kor a sportnak és az otthoniatlanságnak a kora. Ez a kettő együtt jár. A sporttól, vagy a sportesemények izgalmaitól kifáradt ember, mikor hazajön, csak éppen eszik valamit s azután siet lefeküdni és pihenni vagy rohan egy más meccsre vagy fogadásra, vagy díjkiosztásra. S miután ezek az emberek nagyobbrészt szegény emberek, akiknek még a mindennapi kenyérért is kell küzdeniök, kell dolgozniok, éppen azért azt mondják: Ugyan ne törődjetek azzal a terítéssel, adjátok hamar az ennivalót, nincs időm soká várni. Erre a felszólításra az anya, vagy nővér odaadja neki tálcán az ételt és még örül, hogy megtakarította a munkát, ami a terítéssel járt volna. Így a nők is lassan megszokják, hogy az étkezés nem kellemes összejövetele a családnak, ahol elbeszélgetnek. Az étkezés büffészerűen megy, aki mikor jön, bekapja az ebédet vagy a vacsorát és nem törődik a másikkal.

Az otthon megszűnik otthon lenni. Az apa a kávéházba megy ebéd után, a fiúk elmennek sétálni, sportolni, lassanként a mama, a lányok is kávéházba, moziba mennek, vagy kirakatot néznek és szívük eltelik keserűséggel, miért nem vehetnek meg mindent, ami a kirakatban van.

A család minden tagja jól érezte magát az otthonon kívül és amint átlépi az otthon küszöbét, mindegyik ideges, mindegyik elégedetlen lesz, mindegyik meglátja, milyen kopott a bútor, milyen kietlenek a szobák, unott, rossz kedvvel tesznek-vesznek a lakásban, senki sem találja helyét s ha szólnak egymáshoz, annak szemrehányás, veszekedés lesz a vége. Mindegyik elgondolja, milyen kellemes volt a délután a kávéházban, hol csinos tálcán, ízlésesen szolgálták fel a haboskávét, csinos terítőcskével ellátott kosárkában hozták a süteményt, meleg volt, talán még zene is volt, kellemesen el-

beszélgetett szomszédaival s nehezen hagyta ott a kellemes környezetet. A fiú, aki sétálni vagy sportolni volt, észreveszi, milyen kellemes volt a szép, rendezett utakon sétálni, milyen kedvesek, előzékenyek voltak a lányok. A mozilátogatók azokról a szép kastélyokról, azokról a kellemes kis falusi házakról, szépen berendezett szobákról és kedvesen megterített asztalokról álmodoznak, amit a moziban láttak. Elgondolják, milyen kellemes életet éltek azok az emberek, még ha szegények voltak is, milyen önfeláldozóak voltak egymás iránt, hogy szerettek egymásnak örömet szerezni. Hogy szerették otthonukat, nem mentek mindíg kávéházba, moziba, sporttérre.

Ezt külön-külön mindegyik elgondolja elkeseredettségében s nem veszi észre, hogy ezek az elkeseredett gondolatok megmagyarázzák az otthon nem szeretésének a titkát. Ha összeülnének esténként vacsoránál annál a családi asztalnál, melyet olyan régen elkerültek s melyet tudat alatt annyira nélkülöztek s mindenki elmondaná a panaszát az otthon ellen s elmondaná mindazt, amiért jól érzi magát a házon kívül, akkor kész is volna az orvosság a bajra.

Az apa azt a szépen megterített asztalt megtalálhatná otthon is, a kávé otthon jobb volna és kevesebbe kerülne, majdnem az egész család megozsonnálhatnék az árából. A ház leánya kivarrhatná azt a kis terítőt, mely az apának olyan kedvessé tette a kávéházi kiflit. A leány kevesebb divatos ruhát vegyen magának, de egynek az árából vegyen két pettyes mosóruhát, abban fehér kötényel éppen olyan kedves lesz otthon, mint az a szép filmdíva volt a moziban. A fiúk is szívesen maradnak otthon, sőt még barátaikat is elhívják, akiknek sokkal jobban fog tetszeni a leány ilyen háziasan, mint kirúzsozva, kifestve. És hamarább veszik is el, mert az ilyen ruha inkább kitelik a kis fizetésből, mint a selyem.

S ha megszerették a családtagok a családi asztalt, ha szívesen ülnek mellette, akkor kedvessé, kellemessé lehet tenni az ünnepeket is. Térjünk vissza a tradíciókhoz! Amikor még örömmel várták a karácsonyt, a húsvétot, a pünkösdöt nagyok és kicsinyek egyaránt. S mennyi öröm fért el ezekben az ünnepekben. Nem az ajándékok nagysága és fénye, de az emberi léleknek legszebb dísze: a szeretet tette gazdaggá az ünnepet.

A karácsony hetében jelezzük az ünnep közeledtét egy pár fenyőággal, melyet a szobában vázában, képek mellett helyezünk el. Kap egy gallyat a szentkép, egy kis ág jut a nagyszülők, a szülők képe mellé. Mennyi fájó és mégis olyan édes emlék kél ezek nyomán. A lámpára is jut egy kis fenyőág, egy kis piros szalaggal. Karácsonyestére tehetünk ezekre az ágakra egy-egy szál angyalhajat. A karácsonyi asztalt pedig díszítsük fel fenyőágakkal, aranyozott fenyőtobozokkal, piros szalaggal, esetleg piros gyertyákat tegyünk a gyertyatartókba, melyeket szintén piros szalaggal díszítünk. Egy kis fenyőág juthat a kenyérkosárra is, piros szalaggal kössük rá. Legyen az asztalon minden piros és fehér, ez a két szín annyira jellegzetes karácsonyi szín s annyira emeli a hangulatot. Hímezzünk terítőt egy pár fenyőággal és azt tegyük az asztal közepére. Egy ilyen terítő elkészítésére olyan jó mintát ad egy szép levelezőlap, melyről a ház leánya olyan szépen lehímezheti a karácsonyi terítőre való fenyőágakat. Nem jár ez nagy költséggel, pár fillérből futja és nagyon sok örömet, derűt hoz vele a házba és szerettei szívébe. Mikor a kirakatokat nézi, ne azt gondolja: és mindezt nem vehetem meg! De tanuljon a kirakatokból s próbálja meg a szerény eszközökkel bájossá tenni az asztalt.

A húsvéti asztal közepére teszünk egy kosárban barkákat és közepére a barkák közé vagy egy kis nyulat, vagy ha nem akarunk költeni, egy pár festett, vagy festetlen tojást, amelyet aztán elhasználhatunk. A fehér tojásokat átköthetjük színes szalagokkal. A kenyérkosárra barka kerül szalaggal átkötve, a terítőcskére barkát vagy nyulat, tojást hímezünk. A tálcára piros perkálból tojásalakú terítőt teszünk, melyre fehér és barnás pamuttal barkákat hímeztünk. Ezeket a terítőket csak egyszer kell meghímezni, aztán eltehetjük a jövő évre. S a családtagok milyen örömmel fogják viszontlátni ezeket a jól ismert terítőket, ha a fiúk hazajönnek idegenből, vagy saját külön családjukkal, mennyit tudnak mesélni arról a kis terítőről, melyet nővérük hímzett, aki most már boldog feleség és anya. Az ilyen kis szálak csodálatosan hozzákötik az embereket az otthonhoz, a családhoz.

A pünkösdi ünnepet a piros pünkösdi rózsák hirdetik. Ebből is jusson a szoba minden kedves helyére és képéhez, jusson az asztalra is. Piros szalaggal díszíthetjük az asztalt, piros szalagcsokorral a kenyérkosarat.

A család ünnepei is kedvesek a családban, a születésnapok, a névnapok, a szülők esküvőjének a napja. Mind legyen ünnep, a szeretet ünnepe. Tanuljuk meg, hogy addig szeressük kedveseinket, míg itt vannak köztünk, adjunk nekik virágot, lelkünknek virágait, ne csak sírjukra tegyük le virágainkat. Az ünnepeltnek kedvenc virága díszítse az asztalt, a kedvenc színével hímezzük a terítőket. Főzzük kedvenc ételeit. Lehetetlen, hogy meg ne hassa őt a figyelem és még a legfásultabb lélek is fölenged, fölmelegszik a szeretet és figyelem láttára.

S ne feledjük nemzeti ünnepeinket sem. Csak az a nemzet élhet és maradhat fenn, ki nagyjait becsülni tudja és emléküket megőrzi.

Nemzeti ünnepünk közül az első Szent István király ünnepe. Jusson ez kifejezésre a családban is. Helyezzük el az első szent király képét lakásunkban s tegyük Szent István napján a magyar föld virágaiból a képe mellé néhány szálat. Az ő keze még most is őrködik felettünk. S asztalunkról ne hiányozzék a nemzeti szín, akár szalagban, akár virágban helyezzük azt oda.

Március 15-én a nemzeti színű szalag díszítse asztalunkat. Azoknak a dicső magyaroknak az ünnepe ez, akik megtudtak halni a magyar szabadságért, ezért a piros-fehér-zöld zászlóért. Örüljünk, hogy a mieink voltak, hogy ilyenek voltak!

Nemzeti ünnep augusztus 15-ike. Magyarország patronájának, Magyarország Nagyasszonyának ünnepe. Ez is a nemzeti szín jegyében folyjon le. Ne gondoljuk, ez a három szín csak arra való hogy a házakra kitett zászlókon hirdesse a magyarok nemzeti színét. Ennek a színnek ott kell lennie a nemzet ünnepein a család asztalán is.

Hogy ezeken az ünnepeken hogyan terítsünk, ez gazdag teret nyujt a háziasszony, vagy házikisasszony képzeletének. Akármilyen egyszerű a porcellán, amivel terítünk, akármilyen egyszerű az asztalnemű, mégis nagyon szép lehet az asztalunk.

A legegyszerűbb asztalnemű is lehet hófehér, a porcellán és üveg lehet ragyogóan tiszta s azzal a pár szál virággal, azokkal a kis terítőkkel, melyeket elkészíthetünk pár fillérből, olyan széppé és főleg olyan meghitté, ünnepélyessé tehetjük a család asztalát, hogy mindenki szívesen ül mellé és szívesen marad melette.

S az a szeretettel megterített asztal nevelő hatással lesz mindenkire, a szeretet szeretetet arat, a szeretettel együtt jár a gyöngédség, az odaadás, az önzetlenség. S ez a három tulajdonság a lélekben minden jó tulajdonságot kifejleszt és elpusztítja a durvaságot, a kíméletlenséget, az önzést.

A családi asztal kedvessége, bája odaköti a családtagokat az otthonhoz, kedvessé, meghitté teszi nekik az otthont. S amit szeretünk, azt dédelgetjük is. Mindenki igyekszik majd valami kedveset, valami szépet hozni abba az otthonba.

Azt mondják, a férfiak szívéhez az út a gyomrukon át vezet, akkor pedig igaz, hogy az otthon szeretetét a terített asztalon át ültethetjük a férfiak és családagok szívébe.

Ennek a feladatnak apostolai a nők. Az ő szeretetük, az ő leleményességük még a semmiből is tud szépet és kedveset alkotni s egy pár szál virággal, néhány szál fonállal széppé, jellemzővé teheti az asztalt az ünnepeken. S az asztal csínja, tisztasága, kedvessége a hétköznapok családi asztalát is széppé teszi majd.

S mikor ezeknél a csinos asztaloknál együtt ül a család meghitt beszélgetésben, mikor élvezi majd az otthon csínját, melegét, akkor majd kevésbbé fog kívánkozni ki az utcára, a kávéházba, a moziba. S ha el is megy ezekre a helyekre, ott is csak tanulni fog, hogy lehet szebbé tenni az otthont, vagy párhuzamot fog vonni a kettő közül s a párhuzam az otthon javára fog dönteni. Mert az otthon az a hely: Künn borong, bár a magasban, itt örökké csillagos van.

Spillenberg Mária

A szép asztalterítésről általában
A szép tálalásról és a helyes felszolgálásról

A legtöbben, akik ezt a címet elolvassák, azt mondják: mit lehet írni ma a terítésről, a felszolgálásról, tálalásról! Ma, amikor a társadalomnak nagyrésze örül, ha van mit ennie. És, a kevesebb számú cselédség miatt, annyi dolga van mindenkinek, hogy terítéssel törődni, felszolgálással foglalkozni, szép tálalásról gondolkozni, igazán felesleges dolog. Akiknek pénzük van, azoknak pedig felterít a szobalány és tálal a szakácsné.

Nincs igazuk. A szép terítés, a csinos tálalás és felszolgálás sokkal jobbá, ízletesebbé teszi az egyszerű ebédet is. Az étkezés nagyon fontos az ember életében. Nem mint ínyenckedés, de mint életfenntartó működés. Az emberek életüknek munkáját legnagyobbrészt és elsősorban azért végzik, hogy megszervezzék maguknak és hozzátartozóiknak az élet fenntartásához szükséges táplálékot. Aki dolgozik, annak ennie kell. Már most ezt a fontos és nehezen megszerzett táplálékot úgy kell az emberek elé adni, hogy az legjobban megfeleljen feladatának.

A jó táplálék, a szépen tálalt táplálék és a csinosan felterített asztalon felszolgált táplálék sokkal jobban fog ízleni annak, aki eszi, mintha egy nagyon finom ebédet piszkos, rendetlen asztalon, ízléstelenül tálalva tesznek eléje. A mai ideges kornak embere igen sokat bajlódik a gyomrával, az emésztő szerveivel. A gondok, a megpróbáltatások, a kor bizonytalansága igen sok embernek elveszi az étvágyát, pedig a fokozottabb munka, a lelki gyötrelmek annyira megviselik az embereket, hogy testüknek fenntartására éppen nagyon is szükség volna a jó táplálkozásra.

Ezért olyan szükséges, hogy a háziasszony és a ház leánya igenis foglalkozzék az asztalterítéssel, a szép tálalással és a kedves felszolgálással. Még azok is, akiknek most is

módjuk van megfelelő személyzetet tartani, még azok is törődjenek a háztartásnak ezekkel az ágaival. Minden asztalon meglátszik, hogy fizetett kezek díszítették-e, vagy a háziasszony az egyéniségéből adott-e hozzá valamit.

A szép terítésnek egyik fontos kelléke: a legtökéletesebb tisztaság. Tisztaság nélkül nem is lehet szépen teríteni. Első dolog tehát, hogy a porcellán, az üvegnemű ragyogjon a tisztaságtól. Az asztalneműek legyenek hófehérek, ügyeljünk az összehajtásuknál, hogy mindig egyformán hajtsuk össze őket s úgy tegyük el pohárszékbe. Így nem lesznek gyűröttek. Mert a gyűrött asztalneműnél enni nagyon keserves és nem ízletes dolog.

Az abroszt már a vasalásnál is úgy hajtsuk össze, hogy megkíméljük a szekrényekbe is behatoló portól, mely igen gyakran nyomott hagy az abrosz külső hajtásainál. Ezért az abroszt ne a jobb oldalára hajtsuk össze vasalás után, de úgy tegyük össze, hogy a baloldala legyen kívül. Ez azért is jó, mert így könnyebben tudjuk az abroszt az asztalra is úgy felteríteni, hogy nem gyűrődik össze. Az abroszra, az asztal közepére tegyünk valami kis hímzett vagy keresztöltéssel kivarrt terítőt. Ez kedvessé és vidámmá teszi az asztalt. A tányérokat helyezzük el úgy, hogy az egyes terítékek egyforma távolságban legyenek egymástól. A terítéktől balra helyezzük a szalvétát egyszerűen összehajtva. A szalvétának cifrán, díszesen való összehajtása nem ízléses és nem is egészséges dolog. Az ember arra gondol, mennyire összefogdosta az illető ezt a szalvétát, míg ezt a remeket előállította. Ha pedig vendéglőben vagy olyan helyen látjuk ezt, ahol az alkalmazottak teszik ezt, ott még azt sem tudjuk, tiszta kézzel csinálták-e vagy nem beteg embernek a keze hajtogatta-e össze azt a szalvétát?

Az evőeszközöket a jobb oldalra helyezzük egyforma sorrendben; először a kés, aztán a villa, s végül a leveseskanál. A kis kanalat, esetleg a kis kést a tányér elébe tehetjük. Nincs csúnyább, mint a tányér mellé csomóba elhelyezett evőeszköz. Az ember látja, hogy az illető kéz, valószínűleg a házikisasszony keze sietve és valószínűleg durcásan egy kézzel kiszedte az evőeszköztartóból az egy-egy terítékhe tar-

tozó evőeszközöket s aztán odacsapta a tányér mellé. Hadd feküdjenek ott, amint nekik tetszik.

A poharakat is rendesen tegyük az asztalra; legjobb mindenkinek a jobb oldalára tenni a poharat, vagy a poharakat. Edényen, poháron ne lehessen látni a terítőnek az ujjlenyomatait, mert ez nem fokozza az illetőnek, aki mellé ül, az étvágyát.

Minden, ami az asztalra kerül, alapos törülgetésnek legyen kitéve. Igen kellemetlen érzés, ha az ember az evőeszközt, a sótartót megfogja és az ragad, nem tökéletesen síma.

A kenyérkosárban csinos és mindíg tiszta terítőcske legyen. Ne vágjunk nagy darab kenyereket, mert az nem ízléses és ha valaki kevesebb kenyeret eszik, nem tud mit csinálni a megmaradt kenyérrel, az már kárba vész, senki sem eszi meg. Pedig a mai világban arra kell gondolnia mindenkinek, hogy semmi se menjen kárba, mert van sok ember, akinek ennyi kenyere sincs egy napra.

Mindíg gondoskodjék a ház leánya, hogy legyen egy pár szál virág az asztalon, mely mutassa, hogy azokat, akiket ehhez az asztalhoz vártak, azokat mind szeretettel és gondos figyelemmel várták.

A sok kirándulásból mindíg lehet hozni egy pár szál virágot, mely csinos asztaldíszül szolgálhat. Ősszel a szépen sárguló lombok is szépen hatnak, télen egy fenyőág, néhány piros bogyóval, vagy néhány szalmavirág hetekig eltartó virágdíszt ad. Kis vázára köthetünk színes szalagot, mely olyan színű lehet, mint a terítő az asztalközépen, vagy amilyen színű az étkezőkészlet. A színhatások kiváltása kedves foglalkozása lehet a háziasszonynak, vagy a ház leányának. Ez sohasem lesz munka, de mindíg kellemes szórakozás. S a mai világban sohasem lehet tudni, hogy mikor válik hasznára valakinek ennek a munkának tudása.

Ott, ahol pedig minden megvan, ami egy szép asztalterítéshez szükséges, ott nem jön számításba a pénz, ott valóságos művészetté válhatik ez a munka. S ezt a munkát sohase adja át a háziasszony a személyzetnek. A vendégei szívesebben ülnek az asztalhoz, ha a terítésben is ráismernek a háziasszony egyéniségére és művészi ízlésére.

A tálalás is fontos az egészségre, azt az orvosok is mondják, mentől szebben van feltálalva valami, annál jobban esik az embernek. De legyen akár egyszerű, akár gazdag az asztal, a tálalás legyen mindíg ízléses, de sohase túlzott. Az úgy feltálalt étel, melyről nem tudja az illető, aki vesz belőle, hogy mit fog enni. Ha pedig tudja, akkor nem tud rátalálni a dísztől, a cifraságoktól. Itt megint az jut az ember eszébe, mennyi kéz nyúl ehhez az ételhez, míg ez idekerül. S ez a gondolat igazán nem fokozza az étvágyat.

Ott, ahol az anyagiak nincsenek olyan bőségben, ott is fontos az ízletes és ízléses tálalás, sőt talán még fontosabb. Mert az ízléses tálalás fokozza az étvágyát még a kimerült és ideges férjnek, atyának is s így több erőt kap majd a további küzdelemre a családjáért.

Gondolja meg a háziasszony, hogy nem olyan nagy dolog még egy körítést csinálni a hús mellé, melytől az ízletesebb lesz, csinosabban fogja feltálalhatni s ha nagyon kell számolnia a garasokkal, akkor kevesebb húst számít egy adagra s a kétféle körítés nem kerül többe, sőt talán kevesebbe, de a család jobb ízűen fog enni, a kevesebb hús még jót is fog tenni mindenkinek.

Egy kis paprikasaláta a hús mellé, amit a férj szeret, szintén az asztalra kerülhet. Egy pár fillér kiadás, de szeretet nyilvánul meg benne.

A felszolgálás szintén csak ott lehet kérdés, melyet szóvá kell tenni, hol nincsenek bővében a pénznek. Ott, ahol van szobaleány, inas, ott a legújabb divat szerint szolgálják fel az étkeket. De ott, ahol a háziasszony esetleg maga főz vagy csak egy kis mindeneslány van, ott hogyan történjék a felszolgálás?

Itt is igyekezzünk ízlésre, tisztaságra. Ha a háziasszony maga főz, akkor kössön maga elé egy nagy kötényt, melyet levesz, mikor beviszi a férjnek az ételt és ő is mellé ül. Mert bizony zsíros, pecsétes köténnyel asztalhoz ülni nem étvágygerjesztő dolog. S minden gondja mellett ügyeljen a háziasszony arra, hogy valamivel hamarább egye meg az ételt, mint az ura, hogy kimehessen és időre behozhassa a másik ételt. A férfiak nem szeretnek várni, aztán éhesek is a délelőtti munka után, nekik egymásután kell az ételhez jutniok.

Ha leány van a háznál, az álljon fel, szedje el szépen a tányérokat, adjon tisztákat s mikor az édesanyja bejön, vegye át tőle a tálat, helyezze bele a villát, a kanalat és tegye az édesanyja elé.

Szép terítéshez, ízléses tálaláshoz és ügyes felszolgáláshoz is legfőképpen szeretet kell, szeretet azok iránt, akiket az asztalunkhoz várunk. És ez a szeretet csodákat tud művelni. A legegyszerűbb eszközökkel felterített asztalt is bájossá teszi, a legegyszerűbb ételeknek is fínom ízt tud adni. A felszolgálás pedig kedvessé, mulatságossá lesz a szeretet által.

Ha szeretettel csináljuk mindezt, úgy nagy nevelő hatása van. A szépen terített asztal mellett nem mernek még a vásott fiúk sem rendetlenkedni. Jobban vigyáznak, hogyan esznek és lassanként rászoknak a helyes viselkedésre. Az ízletes ételek megkedveltetik az otthont, hálát váltanak ki mindenkiből, az anya iránt.

Így aztán a több munka, több jót is eredményez. S lassanként a munka megszűnik munka lenni, de kedves élvezet lesz, mely több derűt, több megértést hoz a házba. Egy ilyen családi asztaltól nem nem vágyódnak kávéházba, szórakozások után.

A szépen terített asztal, az ízletesen elkészített és szépen feltálalt ételek a legerősebb összetartói a családnak és ennek egyedüli kormányzója a gondos, soha nem lankadó háziasszony és anya.

Spillenberg Mária.

III. RÉSZ

AZ OTTHON SZELLEME

A feleség, mint férjének igazi élettársa

A legutóbbi évek lánynevelése számos lehetőséget teremtett a nő családonkívüli érvényesülésére, de egyet figyelmen kívül hagytak az anyák, a nevelők, hogy a nőt legtermészetesebb hivatására: a házas életre, a férjjel való lelki együttélésre is kell nevelni és előkészíteni.

Mert feleségnek lenni életcélt jelent, melynek elérésére készülnie kell, melynek kötelességei és feladatai vannak és ezeket teljesíteni és betölteni kell.

A nő a házasság szentsége által lesz feleség és a házasság első feltétele a férj és feleség közti lelki egység.

Minden férjhezmenő leányt a házasság előtt fel kell világosítani, hogy a házasélet áldozatos, önmegtagadó, mások boldogságát elősegítő életet jelent. Nem jelentheti csak az egyház és állam által törvényesített férfi és nő közti együttélést, hanem követeli a szeretet *erkölcsi* kötelességeinek teljesítését, melynek mindenek előtt áldozatkészséget, megértést, türelmet, elnézést, önzetlenséget és főleg *tudatos* felelősségérzetet jelentenek.

Feleségnek lenni nem könnyű feladat, mert két egymástól teljesen különböző egyéniségnek a házasságban egynek kell lenniök lélekben, gondolkozásban, felfogásban, ízlésben és szokásban.

Rendszerint túlcsigázott reményekkel készülnek a házasságra, álomképeket alkotnak maguknak róla, kiszínezik a jövőt és ha az, amit elképzeltek, be nem teljesül, kész a boldogtalanság.

Pedig a házasság nem az ünnepnapok sorozatát jelenti, ahol a férj és feleség, mint egymást felületesen ismerő idegenek ünnepi díszben, külső szépségek csillogtatásával kápráztatják el egymást, hanem a hétköznapok sorozatát jelenti, amikor a mindennapi élettel járó ezerféle baj és teher közös viselése

és vállalása által egymást kölcsönösen megismerve, megértve és megsegítve lelkük is összekapcsolódik és eggyé lesz.

A feleség férjének társát, igazi élettársát jelenti, melyet a magyar nyelv oly szépen és találóan fejez ki. Az igazi feleség életének a férjéhez, a családhoz kell simulnia, mert a házasélet terheivel és követelményeivel, a feleség saját egyéniségének feláldozását jelenti. Életét töltse be a férj és a gyermekek és adja át magát teljesen kötelességeinek, hogy nemcsak élettársa, hanem igazi segítőtársa legyen férjének. Élje bele magát munkakörébe, kísérje érdeklődéssel férjének hivatását, munkáját, törekvéseit.

Ne keresse a házasságban az önállóságot és függetlenséget, legyen olyan, amilyennek a férje akarja, alkalmazkodjék hozzá, legyen férje visszfénye. Mert a jó házasság alapja a lelkek harmóniája és a nevelés feladata, hogy a nő tudatában legyen annak, hogy lelki adottságánál fogva ezt a harmóniát neki kell megteremtenie. Ha a házaséletben a lelkek nem találnak egymásra, annak kárát mindíg a nő vallja. Azért legyen tisztában a feleség, hogy boldogságát önmagának kell kialakítania, de ehhez tudatos akaraterő kell. Hála Istennek, az ideális lelkű házaspár az élet nehézségei és a természetek különbözősége dacára is rendszerint egymásra talál. Az ilyen egymást kiegészítő lelki egységben élő házaspárok voltak mindenkor a család erőssége, akik egyúttal az otthon melegét és derűjét is biztosították.

Mivel pedig a házasság a lelkek egysége által az erények tűzhelyévé is lesz, a házaspárnak feladata az erre alkalmas módok és eszközök helyes megválasztása által szeretettel és tapintattal kölcsönösen egymás gyengéit, esetleges rossz szokásait letompítani és egymásnak lelki tökéletesbülését megértéssel előmozdítani. Szeretettel, kölcsönös megértéssel kell egymást helyes önuralomra, a szenvedélyek tompítására nevelni, hogy ezáltal igazi hivatásuknak a családban jobban és tökéletesebben meg tudjanak felelni. Egymást szeretve és megbecsülve kell állandóan lelkük csiszolását elősegíteni, mert a szeretet és megértés kölcsönös elvén elmélyül a házassági kötelék.

A feleség kötelességéhez tartozik az is, hogy a család életrendjét a férj és családfő hivatásához alkalmazva beállítsa és a mindennapi élet apró-cseprő bajait férjétől távol tartsa.

Találja módját, hogy ezerféle leleményességgel segítsen férje bajain és gondjait megosztva a bánatát enyhítse, csüggedésében vígasztalja meg. Viselje türelemmel és könnyű szívvel sorsát a szenvedések nehéz napjaiban is és legyen férjének mindíg hű élettársa örömben, fájdalomban.

Ősi régi igazságok ezek, elemi feladatai és kötelességei legtermészetesebb hivatásának, amelyek erényekké lesznek, ha azok gyakorlásába és teljesítésébe a feleség beleviszi egész lelkét és a házasságban életcélul tűzi ki magának azt, hogy férjének az élet minden körülményei között szívet, lelket megosztó és megértő igazi élettársa legyen.

Szegedy-Maszák Aladárné,
a Katolikus Háziasszonyok Orsz. Szövetsége elnöke.

A feleség, mint kultúrtényező a családban

Platon szerint: lelkem idomítja saját képére arcomat és külső megjelenésemet és reányomja bélyegét, úgy hogy minden másétól különbözik, dacára annak, hogy ugyanazon részekből áll.

Így tovább menve: lelkem idomítja ruházatomat is, mely kiegészítése megjelenésemnek és lényemnek, úgy hogy ha még annyira alkalmazkodik is a divathoz, mégis minden emberen másképpen érvényesül ugyanaz a ruhadarab.

Még tágabb körben; szobám, házam, kertem, szóval egész otthonom is viseli lelkem sajátos bélyegét.

Mivel rendesen a legtöbb családban a férjet foglalkozása kifelé szólítja, az otthon berendezése és karbantartása a feleség, a háziasszony feladata. Legelsősorban tehát az ő lelkét tükrözi vissza az a környezet, amelyet ő teremt és amely fölött ő uralkodik.

A legkevesebb ember kerül abba a helyzetbe, hogy sajátmaga építheti és rendezheti be otthonát. Leggyakrabban örökölött bútorokat kell adott keretben elhelyezni. Furcsa, hogy sokszor jelentéktelen, egyszerű, sőt csúnya holmival lehet harmonikus, szép, kedélyes lakást teremteni, viszont hányszor lép be az ember gazdagon bútorozott, műkincsekkel telt lakásba és mégis diszharmonia, kedélytelenség, barátságtalan hangulat fogja el. Mi ennek az oka? A háziasszony egyénisége nélkülözi a harmoniát. És az az otthon, amelyben hiányzik az egyensúly, a helyes mérték érzése — abból nem indulhat ki kultúra.

Ha valakivel idegen helyen először találkozunk, nem ismerkedünk meg vele olyan alaposan, mintha a szobájába lépünk, melyben esetleg nincs is jelen. Lakása szerint következtethetek a lakó egyéniségének lényegére. A falak színe, a bútorok elhelyezése, a képek, a könyvek elrendezése, a színek összeállítása, virágok és növények szerepe, mind megannyi, a

lakók jellemzésére szolgáló adat. Ugyanez áll a főzésre, a tálalásra, az étrend összeállítására, az asztalterítésre is. Mindezek a dolgok a kultúrának azt a színvonalát tükrözik vissza, amelyen az illető család áll. Ez nem függ össze a vagyoni helyzettel, sem a társadalmi állással, mert még a nyomortanyákon is találkoztam kedélyre és ízlésre valló részletekkel. Az otthon kultúrája a benne lakók kultúrájától függ. Meglátszik rajta, vajjon a rend, a tisztaság, a lakók életszükséglete-e, vagy csak ünnepi nagytakarítás alkalmából vonul be az otthonba. Érdekes megfigyelni, hogy még a szállodai szoba is megváltozik lakója szerint és néhány óra mulva már viseli annak bélyegét, aki éppen ott szállt meg. Ugyanaz a szoba, ugyanazokkal a bútorokkal, teljesen más benyomást vált ki a szerint, hogy ki lakik benne. Mert az, akinek jó ízlése és érzéke van a harmonia iránt, szinte öntudatlanul félretolja ezt a bútordarabot, letakarja azt a másikat — saját megszokott képeit és könyveit rakja ki — és megvan a változott légkör , a jellemző környezet. Ha ez áll a szállodai szobáról, mennyivel inkább arról a házról és szobáról, ahol életemet töltöm és ahol évek hosszú során át felgyülemlik körülöttem minden, amit szereztem és amit a multból megtartottam. Mert az is jellemző az emberre, mit tart meg a meglévő, reá szállott családi holmiból, hogy bánik vele, milyen helyet ad neki, vagy mindúntalan kicseréli-e berendezését, pillanatnyi kedélyállapotához és kedvéhez mérten.

Ezeket a gondolatokat azért sorolom itt fel, hogy reávilágítsunk a belső lelkiegyensúly fontosságára, amely nélkül lehetetlen oly otthont teremtenünk, amely lakóinak békés, nyugodt tartózkodást, a vendégeknek kedélyes, barátságos légkört biztosít. Ha a háziasszonynak sikerül ilyenné varázsolni lakását, nemcsak családtagjait bilincseli otthonunkhoz, de szinte lelkiüdülést nyujt minden látogatójának, aki felfrissülve, kellemes benyomásokkal telve fog onnét távozni és keresni fogja az alkalmat újabb látogatásra.

Gróf Zichy Ráfáelné.

A nő, mint nevelő a családban

Az embernek a kultúra magasabb fokára kellett jutnia, míg a rendezett családi élet szükségességét felismerte. De a családi élet csak akkor fejlődik igazán szentté és széppé, mikor az többé nem az életösztönöket kielégítő együttélés, hanem a keresztény eszme szerint megtisztult szent házasság.

A Krisztus rendeltetése szerint való házasságban az örök isteni törvényeknek megfelelő munkamegosztás van. A család feje a férj, az apa. Az ő tekintélyéhez igazodik a család élete. A családfőnek a családdal szemben súlyos kötelességei vannak. Az ő feladata a család eltartása és védelmezése minden külső veszély ellen. A családnak a lelke a nő, a családanya. A nő a család belső életének egyensúlyozója, rendezője. Ő adja meg az otthonnak a hangulatát, lelkületét. Körülötte vannak a családtagok, ő a gondozójuk. A nő, mint családanya az emberi nem továbbéltetője. Az Úr Isten a teremtés folytatásában a legszentebb részt a nőre bízza. A nő által ad életet az embernek. Éppen azért a nő legszentebb feladata az anyai hivatás teljesítése. Az édesanya az új emberi életet meleg szeretettel ápolja, féltő gonddal gondozza, fejleszti, irányítja. Mikor a nő ezt a szent hivatást betölti, akkor neveli az embert.

A nevelés annyi, mint másokra hatni, még pedig olyan irányban, hogy másban a jót felébresszük, fejlesszük, érvényre juttassuk. Mikor az Úr Isten a nőre bízta az anyai hivatást, akkor a nőre bízta az ember nevelését is. A nő tehát rendeltetésénél fogva az emberiség első nevelője. A nő bárhol van, nevel, de leginkább ott fejti ki ezt a missziót, ahova az Isten természet szerint állította: a családban.

A nőnek a családban legelső nevelői feladata a gyermeknevelés. A csecsemő táplálása, ápolása szent kötelessége minden anyának. Az eszmélni kezdő gyermeknek az anya adja meg az első tanítást, tőle származnak az első fogalmak, ő irányítja az első érzelmi megmozdulásokat. Ő tanítja a gyermeket imádkozni, hazát szeretni.

Tehát az anya fekteti le a nevelés alapjait. A gyermek nevelése hat éves korig teljesen a szülő kezében van. Ekkor a nevelés középpontjában főleg az anya áll. Rendkívül fontos, hogy az édesanya megnyerje a gyermek teljes bizalmát s megtartsa azt akkor is, mikor már nem ő, hanem az iskola, a társadalom, a világ kerül a nevelés középpontjába. Ez a bizalom maradjon meg mindvégig, mert ha ez elveszett, akkor megszűnt az anya hatása. Az anya és gyermek közötti bizalmas viszonynak később barátsággá kell fejlődnie, mert csak így maradhat az anya felnőtt gyermekének is tanácsadója.

A nő e nehéz feladatnak csak úgy felelhet meg, ha tudatában van a nevelés fontosságának. Ösztönszerűleg gyermeket nevelni nem lehet. E nagy munkára minden nőnek készülnie kell, mert a gyermeknevelésnek tudatosnak, céltudatosnak és tervszerűnek kell lennie. Minden anyának tudnia kell, hogy a gyermek nevelése nagy felelősséget jelent. A szülő felelős azért, hogy gyermekéből ember lesz-e vagy sem. Súlyos kötelesség ez, melyet elmulasztani nem szabad, mert ezt a mulasztást soha többé nem lehet jóvá tenni. A felelősségérzet bizonyos célkitűzésre kényszerít bennünket. A célkitűzés adja meg a nevelésnek a biztonságát, határozottságát, irányát. Csakis ilyen tudatos, biztos cél felé haladó neveléssel fogunk egész embert nevelni gyermekeinkből.

A nő a családban nemcsak gyermekeit neveli, hanem a felnőtteket is. Ezek között természetesen első a férj, az élettárs. Az igazi meleglelkű nő igyekszik férjére jó hatással lenni, őt jobbá, nemesebbé tenni. Az okos feleség elintézi maga a házi bajokat, nem ingerli vele a férjét, sőt inkább ő hallgatja meg a férj gondjait, bajait, hogy ezáltal könnyítsen rajta. Igyekszik a férj haragját, indulatait lecsendesíteni, hogy türelmes, békés egyénisége által a férjet is hasonlóvá tegye. A nemeslelkű nő nemes cselekedetekre indítja férjét is. A jó feleség őrzőangyala férjének, a rossz pedig megrontója.

A nő nevelő hatása alá tartozik a többi esetleges családtag is: rokonok, testvérek és más családtagok. A jó háziasszony művészetétől függ, hogy ezek mellett is mindig meglegyen az egyensúlyi helyzet a családban. Igyekezzék szeretet-

tel hatni mindenkire, hogy ellentétek, összeütközések ne támadhassanak a családtagok között.

Rendkívül fontos nevelő hatást gyakorol a háziasszony a cselédjeire. A család szolgálatában álló személyzetet úgy kell tekintenie, mint a család kötelékébe tartozó egyéneket, akiknek nemcsak fizetés jár, hanem jó szó, figyelem, megértés, szeretet. Törődjék velük lelkileg, testileg, foglalkozzék bajaikkal, gondjaikkal. Vigyázzon erkölcseikre, magánéletükre, vallási kötelességeik teljesítésére. Mindig emlegetjük a régi jó cselédeket, de a régi jó családokra nem gondolunk s a régi jó családok lelkére, a régi nemeslelkű, hivatásos családanyákra.

A nő nevelő hatása kiterjed azokra az ismerősökre, barátokra, barátnőkre, akik a családdal érintkeznek. Emlékezzünk a római családanyára, Kornéliára, aki az ő hiú barátnőinek olyan okos leckét adott, hogy ezzel még most is neveli a világ összes hiú asszonyát. És neveli a családanya mindazokat a személyeket, akik a házzal bármilyen összeköttetésben vannak, így a házmestert, levélhordót, újságkihordót, ajtónkon alkalmatlankodó árusokat, koldusokat. Soha-soha ne legyünk ridegek, kíméletlenek, lenézők hozzájuk, hanem tekintsük őket embertársainknak. Egy-egy jó szó, türelmes mosoly jó hatást vált ki még a legridegebb emberből is. Sokszor az ilyen jó szóval az élet szerencsétlenjeit vigasztaljuk meg.

E sokoldalú nevelői feladatnak nem könnyű megfelelni, azért a nő nem léphet be a család kötelékébe készületlenül. Elsősorban képzettnek, tanultnak kell lennie, hogy e nehéz munkakörben boldoguljon. De nem elég a szellemi képzettség, éppen olyan fontos a lelki képzettség, a magas erkölcsi nívó is. A jó pedagógusnak először önmagát kell megnevelnie, mert csakis fegyelmezett, jellemes, hivatásának tudatában lévő nő tud igazán nevelni.

A családanyától nagy önmegtagadást, sok áldozatot kíván a család nevelése. Mindig másokkal kell törődnie s önmagáról meg kell feledkeznie. Önmagát mintának kell odaállítania, ez pedig csak úgy lehetséges, hogy következetes élete által állandóan jó példát ad környezetének. A pedagógiában a példaadást tartják az első és legfőbb pedagógiai eszköznek. A családanya nevelési eszközei ezenkívül: a türelem, megértés, szeretet. Mindenekfölött a szeretet. A szeretet pedagógiája a legjobb pedagógia, mert semmi sem teszi olyan türelmessé, áldozatkésszé, leleményessé, kitartóvá a pedagógust, mint éppen a szeretet. Az a nő, aki így nevel, meleglelkű, vonzó egyéniség lesz. A meleglelkű édesanya meleggé, harmonikussá varázsolja egész otthonát. A harmonikus otthon pedig a legjobb biztosítéka a család nevelő hatásának.

Masson Izabella.

Az anya, mint gyermeke első nevelője

Az anya és gyermeke az élet első hónapjaiban szoros élettani egységet képeznek egymással, ebből a tényből következik, hogy normális körülmények között az anya gyermekének első nevelője. Nevelő hatással nemcsak a kimondottan nevelési célzattal alkalmazott eljárások vannak a gyermekre, hanem minden benyomás, amely fogékony kis lelkét éri. Ennek alapján a nevelés már az újszülöttkorban kezdődik. Az anyát ál kell, hogy hassa az a tudat, hogy az első hónapokban és években szerzett benyomások a legmélyebbek és legmaradandóbbak. Steckel mondja: „Az első életévekben dől el az ember sorsa. Minden későbbi csak ráépítés az első benyomásokra és tapasztalatokra". Sőt tovább mehetünk: az ember testi és lelki adottságainak a kialakulására befolyással vannak azon hatások, amelyek az anya testén és lelkén keresztül még magzat korában érik. Tehát a leendő anya már a terhesség alatt kedvezően befolyásolhatja gyermeke egyéniségét azáltal, hogy egészségesen él, hogy idegrendszerétől távol tart minden káros behatást, hogy életvidáman az Istenben bizakodó lélekkel készül az anyai hivatására.

Az a nagy testi változás, amely az anyai szervezetben az új élettel kapcsolatban végbemegy, lelki átalakulással is jár. A normális nőt, de legtöbb esetben az eltompultat, közönyöset is, sajátos gyöngédség fogja el kicsinyével szemben, ez az anyai érzés a legboldogítóbb érzések egyike és habár valamilyen formában az anya tulajdonsága marad egész életen keresztül, mégis addig legintenzívebb, ameddig a gyermek arra gyámoltalanságában legjobban rászorul.

Néhai Heim professzor — korán elhúnyt nagy gyermekgyógyászunk — egyetemi előadásain azt mondotta: „A természet két nagy adománnyal bocsátja útnak az újszülöttet, melyekre egyformán szüksége van, ezek az anyatej és az anyai szeretet". Tényleg: míg az anyatej a megfelelő testi fejlődés

alapja, addig az anya gyöngéd bánásmódja, gyermeke szükségleteit ösztönszerűen megérző ébersége biztosítja a helyes lelki és szellemi fejlődést; egyúttal ez teszi képessé az anyát annak a sok fáradságnak az elviselésére, ami a gyermek táplálásával és gondozásával jár. Csecsemő intézetekben tapasztalták, hogy mintaszerű gondozás és táplálás mellett a csecsemők nem fejlődnek úgy, mint az otthon neveltek. A gondozónők legkitűnőbb képzettsége és gyakorlata sem pótolja a legősibb ösztönünkből fakadó anyai szeretetet. Tehát egyedül természetes és helyes, ha társadalmi különbség nélkül minden anya maga táplálja és legalább az első hónapokban maga gondozza gyermekét. A társaséletet élő asszony arra az időre mondjon le szórakozásairól, a pályán lévő nőnek megfelelő törvények kellenének, hogy biztosítsák az anyai kötelességek teljesítésének lehetőségét.

Az embert az ösztön, értelmi és lelki élet harmoniája teszi igazán emberré; az anya szeretete is úgy lesz tökéletes, úgy szolgálja gyermeke érdekeit legjobban, ha okossággal párosul, ha óvakodik a túlzásoktól. Amint említettem, a nevelés az élet első napjaiban veszi kezdetét. Ennek a fontos alapfeltételnek kevés anya tulajdonít kellő jelentőséget. Éppen a leggyöngébb anyák hajlamosak arra, hogy különösen az elsőszülött gyermeket csecsemőkorában elkényeztessék abban a tévhitben, hogy ráérnek a nevelést megkezdeni, amikor a gyermek már beszélni tud és megérti a nevelőket. Pedig ilyenkor már nagyon nehéz jóvátenni a kezdetben elkövetett hibákat, amelyekért a gyermek és a szülő egyaránt keservesen megszenvednek. A kisbabának szüksége van megfelelő táplálásra, kellő ápolásra és egyéb higienikus feltételekre, ezeknek céltudatos megvalósítása nevelő hatással van. A táplálás, tisztábatevés, fürösztés, lefektetés történjék rendszeresen és meghatározott időben. A kezdeti nehézségek után a csecsemő szervezete megszokja a rendet. Tudnunk kell, hogy a sírás a kisbaba normális életjelenségeihez tartozik és ha nem ölt túlzött méreteket, nem kell mindjárt bajra gondolnunk. Sírásnál mélyebb a lélekzetvétel, ami a mellkas és a tüdő fejlődését előmozdítja, „tágul a tüdeje", ahogy népiesen találóan mondják, előmozdítja a belek működését, izommunkát is jelent, amitől a csecsemő elfárad és csakhamar álomba merül. A felnőttek el kell,

hogy tűrjenek egy kis sírást! Fölösleges rögtön odarohanni és ringatással s egyéb ténykedésekkel a kisbabát hallgatásra bírni. Ha a baba a megszokottnál tovább, vagy izgatottabban sír, utána kell nézni, hogy nincs-e valami baj, nem piszkos-e, nem bántják-e legyek, nincs-e melege, stb.

Normális csecsemőnek nincs szüksége cuclira, ringatásra, altatódalokra és arra, hogy órák hosszat hurcolják. A gyermek gondozása közben elég alkalom nyílik arra, hogy az anya gyöngéd szóval, anyai szeretetének melegével kedélyét fejlessze és a környezet iránti érdeklődését felkeltse. Azon túl a gyermeket magára kell hagyni, tanuljon meg saját magával foglalkozni. Egyenesen ártalmára van, ha állandóan körülveszik, folyton gügyögnek, énekelnek, csörögnek és mesélnek neki. A kisbabát nem szabad játékszernek tekinteni, ezt a jóindulatú rokonokkal is meg kell értetni. Ha az anya a gyermek minden pillanatát betölti, az nem tanulja meg az önmagával való foglalkozás művészetét, állandóan másokra támaszkodó zsarnokoskodásra hajlamos ember lesz belőle. Annak a kis emberpalántának, melynek érzékei és értelme napról-napra fejlődnek, számtalan szórakozás kínálkozik. A saját kis keze, lába, egy fényfolt a mennyezeten, rúgdolkozás a kibontakozott pólyában, stb. mindmegannyi szórakozás és boldogító felfedezés számára.

Más a helyzet a beteg gyermekeknél. Az, sokszor már a betegség természeténél fogva rászorul arra, hogy többet foglalkozzanak vele. Pl. a légzőszervek hurutos megbetegedéseinél egyenesen szabály a gyermek helyzetének gyakori változtatása, karon való hordozása, hogy ezekkel komplikációk, nevezetesen tüdőgyulladás kifejlődését megakadályozzuk. Mindemellett ne feledjük el, a túlzott engedékenység betegség esetén is megbosszulja magát. A nagy *Czerny* mondja: „Csak haldokló gyermeket nem lehet nevelni."

Ugyancsak más a helyzet érzékenyebb idegrendszerű csecsemőnél. Van veleszületett idegesség, az ilyen gyermek idegrendszere különböző behatásokra a rendesnél erősebben reagál. Sajnos, a mai nyugtalan világban az ideges csecsemő nem tartozik a ritkaságok közé. Az ilyen baba többet sír, mint más, mert egészen csekély ingerek, nedvesség, meleg, nehezebb székelés stb. jobban izgatják, mint a normális idegrendszerű csecsemőt. Táplálkozásánál, bélműködésénél is jelentkezhetnek különböző zavarok. Az ideges gyermeket fokozott pontossággal és nyugodtsággal kell kezelni. Ez gyakran nagy nehézségekbe ütközik, mert természetesen a szülők is rendszerint idegesek. A csecsemőgyógyászat atyamestere, *Czerny*, az ideges gyermeknél megengedettnek tart olyan ártatlan megnyugtató eszközöket, amelyekre nyugodtabb idegrendszerű baba nem szorul, pl. a cuclit, az álombaringatást. Véleménye szerint ezek nincsenek olyan káros hatással, mint ahogyan azt egy időben orvosok és nevelők gondolták. Szerinte többet árt annak a kis lénynek, ha órák hosszat elkeseredetten sír, — képesek erre és folyton éberebbek lesznek, a helyett, hogy elálmosodnának — mint hogyha az említett évezredek óta használatos megnyugtató eszközökhöz fordulunk.

Az anyai érzés végtelen boldogító volta mellett sok gyötrelemnek is a kútforrása. Különösen az első gyermeknél, mikor még a kellő tapasztalat hiányzik, számtalan aggodalom gyötri az anyát. Remegve figyeli kicsinyét, minden kis változásnál felfigyel és aggodalmaskodása a kétségbeesésig fokozódhat, ha a gyermek tényleg komolyan beteg, ha épségét, életét kell féltenie. Ilyenkor érezzük, hogy mi magunk tehetetlenek vagyunk minden szeretetünkkel, minden önfeláldozásunkkal, ilyenkor odafordulunk Ahhoz, akinek kezében vannak az emberi sorsok, az élet és halál Urához. Aki elfelejtett imádkozni, mikor anyává válik újból megtanulja.

dr. vitéz Csabayné dr. Beyer Margit.

A modern csecsemőápolásról

A csecsemő fejlődését a táplálás szabályainak pontos betartása mellett a gondos ápolás biztosíthatja legjobban, ezért minden lelkiismeretes anya kötelességének tartja, hogy a tiszta, gondos és az általános higiene szabályaihoz alkalmazkodó ápolás terén minden lehetőt elkövessen. A csecsemő ápolására szánt néhány sor nem adhat kimerítő tájékoztatást mindarra, amit csupán gyakorlattal lehet elsajátítani már csak azért sem, mert a fiatal anya, különösen első gyermekénél, a sok ismeretterjesztő kézikönyv és jótanács ellenére is számtalan kérdéssel szemben gyakran tanácstalanul áll. Bár igen sok anya csecsemőjének ápolásában egyénien jár el, mégis vannak elvek, amelyekhez minden esetben alkalmazkodnia kell és vannak adatok, amelyeket ezen elveken belül meg kell tanulnia. Legfontosabb követelményünk a gondos és körültekintő tisztaság, amelynek nemcsak a csecsemő környezetében, lakásában, táplálásában, ruházatában és bőrének ápolásában, hanem szűk keretek közé illesztett életének minden apró mozzanatában érvényesülnie kell.

A csecsemő ruházata általában a levegő hőmérsékéhez, az évszakokhoz alkalmazkodik. Az otthoni ruházat egy belső finomszövésű pelenkából, középső flanell-, végül egy külső vízhatlan gumipelenkából áll, amelyet idősebb csecsemőnél kigombolható guminadrággal helyettesíthetünk, ezeken kívül ingecskét és ujjas kabátkát kap a csecsemő. Fejkötőt szobában felesleges alkalmazni, de hidegebb időben végzett napi sétájánál fejkötővel, meleg kabátkával és külön takaróval kell őt védenünk. A fejlődő csecsemőt egészségének fenntartása érdekében lehetőleg mindennap szabad levegőhöz kell juttatnunk, természetesen évszakok szerint megfelelően öltöztetve. Egészséges csecsemőt nyáron már egyhetes korában, tavasszal és ősszel 2—3 hetes korában, télen szél- és ködmentes időben már 2 hónapos korától kezdve vihetjük szabadlevegőre. Az utóbbi években különösen sokat vitatott kérdés, hogy kell-e a csecsemőt pólyában tartani: az eltérő vélemények ellenére is általában nálunk még ma is divatos a pólyapárna alkalmazása. A fiatal csecsemő kellő védelme legcélszerűbben pólyázás által érhető el, helyesen fogunk tehát cselekedni, ha a csecsemőt minden esetben pólyában tartjuk, amelynek azonban nem szabad sem túlságosan melegnek, sem szorosnak lennie. A modern csecsemőt azonban már nem pólyázzuk olyan hosszú ideig, mint régebben, ma már megelégszünk azzal, hogy télen 6—7 hónapos koráig, nyáron a 3—4. hónapig fektetjük pólyában, a két meleg nyári hónap (július—augusztus) kivételével, amidőn a pólyázás az újszülött kor után teljesen el is maradhat. Meleg július hónapban született gyermeket elegendő tehát 1—2 hétig pólyában tartani.

A csecsemő öltöztetésében bizonyos egyéni színezet mellett mindenki adott körülményeihez alkalmazkodjék, fiatal csecsemő ruházatában fokozottabb mértékben érvényesül a szoba hőmérsékletének befolyása. A csecsemő szobájában 18° C legyen a hőmérsékminimum, 23° C a maximum, fürdőszobájában 23°—26° C között ingadozzék a hőmérsék, melynek megítélésénél ne adjunk szubjektív érzéseinkre, hanem minden csecsemő szobájában éppen úgy legyen fali hőmérő, mint ahogy a fürdővíz hőmérsékletét fürdőhőmérővel kell ellenőriznünk. Egészséges csecsemőt minden nap meg kell füröszteni: ápolása és tisztántartása e nélkül el sem képzelhető. Általában reggeli és esti fürösztés szokásos, elegendő azonban, ha a csecsemő naponta egy fürdőt kap, de ennek gondosnak és alaposnak kell lennie. A fürösztés időpontja az első két táplálás közötti középidő (d. e. ½8 óra), a fürdővíz hőmérséke 35° C, a fürösztés időtartama 6—8 perc, ne felejtsük el, hogy a fürdő jellege kifejezetten tisztasági fürdő: közömbös vegyhatású baby-szappannal különösen az alsó testrészeket és a hajlatokat kell lemosnunk. A csecsemő fürösztéséhez szükséges kéztartás könnyen elsajátítható és kis gyakorlattal pontosan be is tartható. Helyes kéztartással a csecsemő feje az anya bal könyökhajlatára, törzse a bal alkarra, a keresztcsonti tájék pedig az anya bal tenyerére támaszkodik. A csecsemő testének ferde tartásával elkerülhetjük, hogy feje a fürdővízbe merülhessen. Az alsó testrészek és a törzs lemosása után a fej és az arc tisztaságára

külön mosdóvizet kell használnunk, hogy a csecsemő testéről lemosott és szennyezett víz arcával és fejével ne jusson érintkezésbe. A csecsemő száját nem mossuk, ahhoz nem is szabad hozzányulnunk, ezáltal elkerüljük az érzékeny és fínom szájnyálkahártya megsértését és megóvjuk a csecsemőt a fertőzések keletkezésétől. Rossz szokás a külső hallójárat és az orrnyílások erőltetett tisztogatása, mert ezek is könnyen felsebezhetők, elegendő, ha utóbbiakat vékony fapálcikára erősített vattadarabkával szükség esetén óvatosan és felületesen megtisztítjuk, a fülkagylókat azonban a csecsemő arcának letörlésére használt külön flanellruhával kell megszárítani. A füröszlés után külön törülközőbe burkoljuk a csecsemőt, a ruhát télen enyhén meg is melegíthetjük. A csecsemő alsótestét nem csupán a szokásos napi fürdetés alkalmával, hanem minden székelés után is langyos vízzel kell lemosni, minden egyes lemosás vagy tisztábatétel után bórvaselinnel vagy baby-krémmel vékonyan bekenjük a végbélnyílás környékét, farredőket és az összes hajlatokat. A kenőcs alkalmazása után jó minőségű neutrális gyermekhintőport kell alkalmazni, ha azonban a csecsemő bőre ekcémára vagy kipállásra nem hajlamos, úgy a hintőporos behintés egymagában is elegendő lesz és ilyenkor kenőcsöt csupán 2—3 naponkint kell alkalmazni. A bőrápolás annyira fontos követelmény, hogy ennek érdekében a csecsemőt még álmából is fel kell kelteni, hogy tisztába tehessük. A jól gondozott és ápolt bőr a helyesen végzett táplálás mellett a legjobb fokmérője az anya lelkiismeretességének.

A csecsemőápolás kérdésére vonatkozólag ezen a helyen csupán néhány fontos körülményre hívhattam fel az olvasó figyelmét, e körülmények mindegyike azonban a csecsemőápolás alapját képezik, melyeknek jelentőségét a csecsemő egészségének védelmében befejezésül is hangsúlyoznom kell.

Csőke László dr. gyermekorvos.

A kis gyermek szellemi és lelki neveléséről

Azt szokták mondani: A gyermek nevelése már a bölcsőben kezdődik. Sőt vannak, akik azt állítják, hogy már a születését megelőző hónapok is hatással vannak a gyermek későbbi fejlődésére.

Ebből természetesen azt következik, hogy az anya gyermekeinek legelső nevelője. Nem hiába mondja a közmondás, ezt vagy azt már az anyatejjel szívtuk magunkba.

Amihez Anyánk életünk legelső szakában szoktatott, az végigkísér bennünket, mint második természetünk egészen a sírig és a legöregebb ember sem tud teljesen kibontakozni anyjának gyermekkori befolyása alól. Ismerjük azt a német szólásmódot a „Gute Kinderstube"-ről (jó gyermekszoba), amelyet annak az embernek tulajdonítanak, kinek kultúrája szinte a gyermekszobából ered; viszont azzal bélyegzik meg a modortalan, neveletlen embert „Er hat keine Kinderstube gehabt", mint olyant, aki az utcán, a csőcselék közt nevelkedett.

A gyermeket kezdettől fogva pontosságra szoktatja az észszerű és higienikus gyermekápolás, mivel ennek legelső követelménye a szabályos időközökben való étkezés, ehhez a pontos rendhez idomul a csecsemő napi beosztása is és a fegyelmet legelőször is a gyomrán keresztül tanulja meg.

Egyúttal meg kell tanulnia a türelmet is. Később, amikor az öntudat már ébredez benne, a gondos anya lehetőleg megmagyarázza, miért tiltja el valamitől, miért kívánja tőle ezt, vagy amazt és hogy nem szeszélyből követel tőle engedelmességet, hanem azért, mert a gyermek saját kárára válik, ha édesanyjának nem fogad szót.

Az anya sokszor túlzott gyengédségből kényezteti el gyermekét és ezzel alapját veti annak, hogy ez később nem bizonyul edzettnek és életrevalónak a bajokkal és kellemetlenségekkel szemben, melyek minden életben előfordulnak. Egyszer például fiatal parasztmenyecskével találkoztam, síró gyermek-

kel a karján. A gyermek kezében zöld alma és főtt kukorica.
— Miért sír a kicsi? — kérdeztem: — Görcsei vannak, azért sír a szentem — volt a válasz. — Dehát akkor mindenekelőtt vegye el tőle azt a zöld almát és a kukoricát, hisz ez ilyenkor méreg! — szóltam én. — De mikor úgy megkívánja — felelt a szerető anya.

Egy másiknak gyermeke erős lázban feküdt. Síró szülei orvost hivatnak, ki azonnal ricinust rendel. Erre mindkét szülő jajveszékelésben tör ki: — Inkább haljon meg az angyalkánk, de ricinussal nem fogjuk kínozni, azt sehogysem szívleli. — Az így szoktatott gyermektől mit várjon az ember az életben? Nem-e ilyenekből kerülnek ki azok, akik ma olyan gyakran — a legkisebb kellemetlenség előtt meghátrálva — odadobják ifjú életüket.

Az anya tanítja gyermekét az imádságra, ő emlegeti először a jó Istent, aki mindig mindent tud, mindent lát és aki mindig és mindenütt jelen van, úgy, hogy a szerint kell viselkednünk, hogy őt soha meg ne bántsuk rosszaságunkkal, mert ő bennünket nagyon szeret és örül, ha jók vagyunk.

Sok dolgot kellene itt még felsorolni, amire a kis gyermek első éveiben különös gondot kell fordítanunk. Mivel a kis gyermek rendkívül fogékony minden benyomás iránt és sokkal mélyebb nyomokat hagy minden fejlődő kis lélekben, mint a későbbi években, nagyon kell ügyelnünk arra, mit lát, mit hall a kicsi gyermek. Sohase gondoljuk, most még mindegy, úgysem érti meg. Nem tudhatjuk milyen hatást váltanak ki benne egész életére azok a dolgok, melyeket első éveiben látott és hallott. Csak szépet és jót mutassunk neki. Néhány szempontot érinthetek csak: sohase ijesszük meg a gyermeket, ne félemlítsük! Ki tudná megmondani, a Mumus és a Krampusz hány későbbi idegbajnak vetették meg a csiráját. Ne kényszerítsük őt a sötétbe menni, ha attól fél, lehetőleg magyarázzunk meg mindent, amitől indokolatlanul retteg. A kis gyermek óriási szellemi munkát végez amidőn első éveiben megismerkedik a külvilággal, természetes, hogy sok mindentől fél, elősegíteni kell ezen ismeretszerzésben.

Gyermeknek — még fokozottabban, mint felnőtteknek — mindig csak igazat mondjunk. Ne is sejtse, hogy hazudni is lehet. A felnőttek saját tekintélyüket rombolják le, ha gyermekeknek hazudnak. A gyermek, aki a nagy emberekben bízik, szörnyű csalódáson esik át, ha rájön, hogy ezek becsapták. Ilyen látszólagos apróságoktól függhet egész későbbi erkölcsi beállítása.

Rendet, tisztaságot csakis otthonában szokhat meg a gyermek úgy, hogy ezek életszükségletévé váljanak. Ki tanítja őt tiszta evésre, rendes magatartásra az asztalnál? Ki mutatja meg neki, miképpen mosdjék, fésülködjék, öltözködjék rendesen, ha nem otthon sajátítja el ezeket a nélkülözhetetlen jó szokásokat, amelyek hiányában egész életén keresztül ellenszenvet kelt embertársai közt. A gyermek, aki otthon türelmes, nyájas bánásmódban részesül, ilyen lesz később másokkal szemben is és mindnyájan tudjuk, hogy az udvarias, nyájas fellépés milyen óriási előnyt jelent a társadalmi érintkezésben.

Az a gyermek, aki otthon mindezt megtanulta, jobban mondva majdnem öntudatlanul megszokta, később az iskolában is könnyebben boldogul, viszont a tanítónak is mennyivel könnyebb a feladata, ha már jól nevelt gyermekek kerülnek keze alá, kiket csakis a tudás egyes ágaiba kell bevezetnie, de sem magaviseletre, sem modorra nem kell tanítania, ami sokkal nehezebb feladat az iskolában, ahol sok gyermek van együtt, mint otthon. Hiszen az iskola a szükséges tudnivalók elsajátítására, az értelem felépítésére szolgál, úgy, mint a sport a test fejlesztésére és az izmok gyakorlására. Ezeket a dolgokat viszont a gyermek jobban sajátítja el, ha társaival közösen végezi és így egészséges verseny fejlődik köztük.

Azonban a magaviselet, modor, őszinte, egyenes jellem olyan dolgok, amelyeket hazulról kell magával hoznia, ezeket továbbfejleszthetjük ugyan a tömegben, de ott, ahol nincsenek meg csirájukban, ott nem lehet azokat később előteremtenünk. Ezért oly fontos az otthon, a gyermek lelki világa szempontjából.

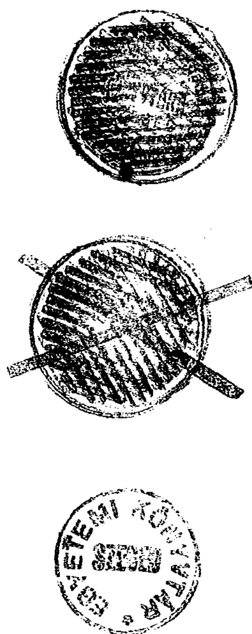
Ott, ahol rendetlenség, izgalmak, békétlenség, durvaság uralkodnak, onnan nem kerülhet ki harmonikus egyéniség és az ilyen otthonban felnőtt ember egész életén át viseli annak szomorú bélyegét.

A felnőtt ember lelki egyensúlyából következtetni lehet gyermekkori viszonyaira; magánéletének fegyelmezett, vagy

szertelen volta sokszor visszavezethető legelső gyermekkori élményeire. Iskola és intézeti nevelés sokat javíthatnak, de teljesen soha sem pótolják az első évek, az otthon mulasztásait.

Nagy felelősség a családi otthon vezetése. Mulasztásai miatt nemzedékek lehetnek boldogtalanok, viszont onnét ered minden áldás, ha az anya a helyzet magaslatán áll.

Gróf Zichy Ráfáelné.

Az iskolás gyermek nevelése otthon

A nevelés terén már régen megállapított irányelv, hogy az iskolának és családnak együtt kell működnie. Külön-külön egyik sem tudhat tökéletes eredményt felmutatni, míg együttműködésben egymást mintegy kiegészítik és az eredményt tökéletesítik.

Az iskolára való nevelésnek otthon már jóval az iskola megkezdése előtt kell megkezdődnie. Ez a feladat az édesanyák dolga és minden édesanya tekintse legkedvesebb kötelességének, hogy gyermekét előkészítheti az élet első komoly lépésére, az iskolára. Sokan elkövetik azt a nagy hibát, hogy a gyermeket apró csínytevései alkalmával az iskolával ijesztik. Sohasem szabad ezt tenni, sőt inkább, amikor az ő százféle, sokszor megfoghatatlan kérdéseit felteszi, türelemmel feleljünk neki, az ő eszmeköréhez mérten, de mindjárt felhívni a figyelmét arra, hogy milyen jó is lesz majd, ha iskolába fog járni, mindazt megfogja tanulni, amire kíváncsi és még sok egyebet is.

Már ekkor kell a gyermeket lassan-lassan ránevelni a kötelességteljesítésre is. Természetes, ezt nem elég szóval tenni, hanem rójunk reá valami apró megbízást, pl. egy virág gondozását vagy valami állatka, esetleg egy kanári etetését. Hihetetlenül növeli az ilyen megbízatás az ambícióját, aminek az iskolában majd nagy hasznát veszi, azonkívül pontosságra és lelkiismeretességre szoktatjuk őt. Pontosság, lelkiismeretesség! mindkettő olyan erény, amelyek nemcsak az iskolát teszik könnyűvé, hanem a gyermek olyan értéket kap vele, ami az élet nehéz útjain mint világító fáklya fogja mutatni a helyes utat. Lelkileg így felkészülve nyugodtan várhatjuk az iskola kezdetét, mert biztosak lehetünk, hogy gyermekünk jól fogja ott helyét megállani.

Ennek a kötelességtudásnak nagy hasznát veszi majd annakidején az otthoni tanulásnál is. Itt nagyon óvatosak legyünk, nehogy a gyermekkel együtt tanuljunk, mert ha ezt

megszokja, sohasem fog önállóan tanulni tudni. Arra is ügyeljünk, hogy önmagától fogjon a tanuláshoz, hogy felismerje a kötelességteljesítésnek, a munka befejezésének azt a diadalmas érzését, amely az újrakezdéshez az erőt megadja. Érezze meg azt a tudatot, hogy megtett annyit, amennyit szíve szerint meg kellett és esze szerint meg lehetett tennie.

Az iskolába járó gyermek otthoni nevelésénél kétféle szempontra kell figyelemmel lennünk, mégpedig a szellemi és fizikai szempontokra. Az ép testben ép lélek közismert nevelési elv nyomán kezdem a fizikai szempontokat. Gondoskodni kell, hogy a gyermek jól kialudtan, tisztára mosdva, teljesen jó közérzéssel mehessen az iskolába. Hogy ehhez a jó közérzéshez a tiszta, rendes ruha hozzátartozik, az természetes dolog.

A fellépése önérzetes, ha biztos benne, hogy külseje kifogástalan, ellenben félszeggé, bizonytalanná válik, ha tudja, ha érzi, hogy valami nincs rendben a külsején. Nem szabad a gyermeket osztálytársai gúnyolódásának kitenni, valami szokatlan, a többi gyermekétől eltérő ruhával, mert a gúnyolódás félénkséget vált ki belőle, osztálytársai iránt bizalmatlan lesz, sőt valósággal meggyűlöli őket. Arra is gondoljunk, hogyha az iskolában lát olyan gyermeket, aki tízórakor félrevonul és magában álldogál, mert nincs mit ennie, ossza meg ennivalóját vele. Fejlődő lelkében ezáltal felébresztjük a felebaráti szeretetet, a bajtársi érzést és a könyörületet mások szenvedései iránt. Ezzel lassan át is térünk a lelki motivumokra, amelyek még sokkal fontosabbak, mint a testi vonatkozásúak.

A szülők bizonyos fokig mindíg vetélytársat kapnak a tanító vagy tanítónő képében. A gyermek szíve, lelke megnyílik előttük s olyan piedesztálra állítja tanítóját, melyre mindíg tisztelettel néz fel. Tartsák a szülők is tiszteletben ezt az eszményképet! Még ha esetleg nem is helyeslik azt, amit a tanító mond vagy tesz, sohasem szabad a gyermek előtt megkritizálni tanítóját. Képzeljük csak el azt a lelki rombolást, amit ilyen kritika visz véghez a gyermek lelkében! Bizalmát veszti nemcsak tanítója iránt, de a szülők iránt is, tétovázik, hogy kihez is húzzon és esetleg idegen, rossz befolyás alá kerül. Inkább minden erőnkkel azon legyünk, hogy tanítóját szeresse, sőt esti imájában is megemlékezzék róla. Egyáltalában az Isten

szeretetére és vallásos érzésére nagyon ügyeljünk, vezessük rá, hogy apró sikereiben necsak munkájának diadalát lássa, hanem gondoljon hálával a jó Istenre, aki a tehetséget és erőt adta a sikerhez és minden munkájához a Magasságos segítségét kérje. Sokan nem tudják milyen erős, mindennél erősebb támasz a vallás.

Az iskolás gyermek szívesen meséli el otthon az apró kis epizódokat, amelyek az osztályban történtek. Mutassunk mindíg érdeklődést az iránt, amit elmond, ha pedig az ő személyét érte valami kitüntetés, valami öröm, azt osszuk meg vele és örüljünk vele együtt. Éreztessük vele örömünket, amikor ő jó és engedelmességét viszonozzuk szeretettel, parányi lelkében így elvetjük a hála nemes virágának magvát. Ha pedig bánata van, akkor legyünk hozzá igaz részvéttel, mert a gyermek bánata kétségbeesés. Sohase nevessük ki őt, még ha bánatának oka kissé komikus vagy érthetetlen is lenne. Viszont, ha nekünk van szomorúságunk vagy gondunk, azt el kell rejteni a gyermek előtt. Mert a gyermek első fájdalma nem az a sebhely vagy kék folt, amit a térdére vagy karjára szerez, sem az a dorgálásba bujtatott áldás, amely apró kópéságáért a szülő ajkáról elhangzik, hanem az első nagy fájdalom az a szomorúság, amely a szülők arcáról feléje száll és amit boldog gondtalanságában nem ért meg, mert lelke napsugárra termett. Mégis ha az a bánatos arc emléke kíséri az iskolába, nyugtalanítja őt is, nem tud figyelni, nem tud tanulni. Éppen azért rejtsük el előtte gondjainkat és bánatunkat. Az édesanya mosolygó szeme fényt fog vetni nemcsak iskoláséletére, de későbbi útjára is, amiből annyi derűt szívhat magába, hogy még akkor is meríthet belőle, amikor az élet már nem teremt neki csupa mosolyt.

Egy közismert magasállású pedagógusunk mondotta, hogy az ő több évi tapasztalata szerint az igazi barátságok csak 15—16 év körül a felső osztályokban kezdődnek. Mégis ha látjuk, hogy a gyermek már az első években vonzódik egy arra méltó pajtásához, akkor ápoljuk mi is ezt a vonzalmat. Mindenesetre hassunk oda, hogy a baráti érzéseivel ne legyen túl adakozó, de akinek odaadta, ahhoz hű maradjon. Biztosak lehetünk benne, hogy az ilymódon nevelt tanuló gyermekéveinek

benyomását a szívébe vési és hogyha egykor majd kereszt-utakra vezeti az élet, bátran kérhet önszívétől tanácsot — az mindíg jó irányba fogja őt vezérelni.

Istvánffy Elemérné,
a Kath. Háziasszonyok Orsz. Szövetsége
főtitkára.

Az ideges gyermek nevelése

A gyermeknevelés minden idők egyik legfontosabb és legnehezebb problémája volt. Legfontosabb azért, mert a gyermeknevelés mindíg a jelen gyermekeinek, tehát a jövő nemzedéknek helyes testi-lelki kialakítását van hivatva szolgálni és mint ilyen, igen fontos nemzeti érdeket is képez; legnehezebb pedig azért, mert ebben a munkában mindíg szemben áll egymással a szülő, mint a nevelés munkájának teljesítője és a gyermek, mint ennek a munkának az anyaga, a kettő között pedig egy *generáció távolság.* Ha nagy feladat volt a gyermeknevelés a háború előtti, többé-kevésbbé kiegyensúlyozott időben, többé-kevésbbé kiegyensúlyozott egyéneknél, elképzelhető, hogy mennyire súlyosbodott ez a feladat a háború után. A háború utáni gyermek, a mellett, hogy már megviselt idegzetű szülőktől születvén, súlyos tehertételként hozza magával természetszerűleg gyengébb, kevésbbé ellentálló, mindenre reagáló idegrendszerét, még ezekben a zaklatott, kilátástalan időkben nő fel és nevelését fáradt, ideges, agyonhajszolt emberek végzik. Az a generáció-távolság pedig, mely az előző korok szülői és gyermekei között is már megvolt, ma sokszorosan *megnövekedett.* A háború előtti ember még kevésbbé tud beleilleszkedni a háború utáni gyermek lelkivilágába, mely pedig az egészséges nevelés első és legfontosabb feltétele és még kevésbbé tudja neki azt a nyugodt, harmónikus családi miliőt biztosítani, melyet normális fejlődése megkívánna.

Ez a magyarázata annak, hogy miért éppen napjainkban olyan nagy az *ideges gyermekek száma,* akiknek nevelése természetszerűleg még sokkal nagyobb feladatot ró a szülőre, mint a normális gyermekeké.

Először is próbáljuk meghatározni, hogy általában mit értünk *„ideges gyermek“* kifejezés alatt. Azt mindenesetre megállapíthatjuk, hogy a mindennapi életben nagyon szabadon és nagyon tág értelemben részben komoly, részben nem komolyan

beteges állapot megjelölésére használják ezt a kifejezést, mintegy gyűjtőfogalmat a gyermek normálistól eltérő viselkedésének meghatározására. Általában idegesnek mondják azt a gyermeket, aki nyugtalan, izgatott, ingerlékeny, elégedetlen, búskomor, étvágytalan, rosszul alvó stb. Az „ideges"-nek ez a tág értelemben való és nem mindíg helyes értelemben vett alkalmazása mindenesetre veszedelmes, mert éppen ezen meghatározatlanságánál fogva idegesnek, tehát *kórosnak* mond esetleg jelentéktelen, alapnélküli, csak látszólag ideges, vagy néha éppen fejlődési szükségszerűségen alapuló elváltozásokat és viszont előfordulhat olyan eset, amikor „csak ideges"-nek, tehát *nem komolyan betegnek* minősíthet olyan szimptómákat, melyek figyelemreméltó és tényleg kóros elváltozásoknak a tünetei, miáltal a komoly, idejében való beavatkozást már eleve meggátolja.

Annyit elsősorban tudnia kell a szülőnek, hogy a gyermekénél észlelt *ideges tünet* nem maga a betegség, azt sohasem szabad mint önmagában izolált jelenséget felfognunk, hanem azok csak szimptómái valamely, a gyermek testi-lelki alkatában rejlő rendellenességnek. Nagy hiba tehát annak a régi „jól bevált" módszernek az alkalmazása, mikor a szülő *szigorúsággal* igyekszik letörni a gyermek „rossz szokások"-nak minősített ideges tüneteit. Ezzel esetleg elérhető az, hogy a gyermeknél mutatkozó ideges tünetek, de *csakis azok*, tényleg eltünnek, azonban éppen ez okozhatja a gyermek vesztét, mert ebben az esetben a tulajdonképpeni baj tünetmentesen lappangva és ami még veszedelmesebb, minden *ellenőrzés nélkül* fejlődik tovább.

Éppen olyan nagy hibának kell tartanom, ha a szülő a gyermek ideges tüneteit, ha észre is veszi, nem fordít rájuk kellő gondot, csak rossz szokásnak minősíti őket és azzal vígasztalja magát, hogy idővel majd *„kinövi"*. Így történik meg azután az a, sajnos, nagyon gyakori eset, hogy a gyermek növekedésével a „rossz szokások"-nak minősített kóros tünetek még jobban *elhatalmasodnak* és azokat a szülő csak akkor veszi komolyan, amikor már nagyon nehéz vagy lehetetlen a segítség.

A normális gyermek nevelésénél is — de különösen áll ez a gyengébb idegzetű gyermekre — az első szempont, amit a szülőnek figyelembe kell vennie az, hogy ha bármely feltünő, aggodalmat keltő rendellenesség lép fel a gyermeknél, úgy mint ahogy az a testi rendellenességek tüneteinél már beidegzett szokás, természetes kötelességének tartsa, hogy elsősorban *szakorvoshoz* forduljon, ki alapos orvospszichológiai vizsgálatokkal megállapítja, hogy az ideges szimptómáknak van-e komoly alapjuk és ha igen, hol gyökeredzik az és hogyan kell a gyógyításhoz hozzáfogni. Ezt a célt szolgálja az igazoltan szegénysorsú szülők, illetőleg gyermekeik részére, a vezetésem alatt működő M. Kir. Gyógypedagógiai és Orvospszichológiai Intézet ingyenes nevelési és pályaválasztási tanácsadója (VIII., Mosonyi-utca 6. sz. Tel.: 381-88).

Az *orvosi pszichológia,* mely nem egyéb, mint a testi vizsgálatoknak a lelki élet területére is kiterjedő legpontosabb kiegészítése, ma már olyan magas színvonalon áll, módszerei és vizsgáló eszközei annyira kifinomultak, hogy azokkal az idegrendszer működési zavarait, a lelki élet legkülönbözőbb elváltozásait már a *legkezdetibb stádiumukban* ki lehet mutatni és az idejében való gyógyító beavatkozást lehetővé tenni. Gyakran megtörténik, hogy egy olyan gyermekkori viselkedési zavart vagy karakterelhajlást, mely egy egész család nyugalmát feldúlhatja és boldogtalanságát okozhatja, egy egyszerű műtéti beavatkozással, gyógyszeres kezeléssel, sőt néha egy szakszerű nevelési tanáccsal teljesen meg lehet szüntetni, vagy legalább is lényegesen javítani.

Mint már a címből is kitűnik, az ideges gyermek nevelése tehát egy szerves összefüggésben álló *orvosi és pedagógiai* feladat, melyet a szülő csak az orvos utasításai szerint, az orvos pedig csak a szülő megértő együttműködésével tud eredményesen megoldani.

Gyakran csak a *látszat* az, hogy a gyermek ideges, mert nehezen nevelhető, betegesen rossz magaviseletű, tanulásában nem halad előre. Ha közelebbről megvizsgáljuk azonban az okokat, kiderül, hogy tulajdonképpen nem a gyermekben magában, hanem más *külső körülményben* van a hiba. Ideges tüneteket, sőt komoly idegességet válthat ki a gyermekből a szülőnek vele szemben tanusított *helytelen bánásmódja*, pl. túlszigora vagy túlengedékenysége, elhanyagolása, vagy elkényeztetése, következetlensége, túlzott pedantériája. Nem ritka eset,

hogy a gyermek *dadogása* egy betegesen pedáns nevelésre vezethető vissza, amikor a szülő a gyermeknek úgyszólván egyetlen megnyilatkozását sem képes megjegyzés nélkül hagyni és állandó rendreutasításai azt eredményezik, hogy a gyermeknek még a legösztönösebb megnyilatkozásai is csak bizonyos *félelem* közepette jutnak kifejezésre. A gyermek idegességének okát megtalálhatjuk néha egyéb *családi körülményeiben*, pl. testvéreihez való viszonyában, nem is szólva az egyetlen gyermek, az árva, vagy félárva gyermek, valamint az elvált szülők gyermekének sokszor teljesen fonák és lelki fejlődését károsan befolyásoló családi helyzetéről.

Amint fentiekből látjuk tehát, az ideges gyermek nevelése egy nagyon nehéz és nagyon komplikált feladat, mely a szülőtől nemcsak nagy körültekintést, nagy önfegyelmezettséget, de alapvető *lelkihigiéniai ismereteket* is igényel.

Ha meggondoljuk azt, hogy a nevelés tulajdonképpen egy olyan *alkotómunka*, melynek feladata, hogy a Gondviseléstől a szülő kezébe adott anyagból, a fogékony és könnyen formálható gyermekből minél tökéletesebb embert alkosson, — és ha tudjuk azt, hogy ez a nevelés képes még a silányabb, kisebb értékű anyagból is értékes, egészséges embert faragni és viszont, a helytelen nevelés a legjobb anyagot is torz egyéniséggé formálhatja — érdemes a szülőnek minden eszközt és minden alkalmat megragadnia, hogy a szükséges nemcsak testi, de *lelkihigiéniai ismereteket* elsajátítva, ne csak ösztönös megérzései szerint, dilettáns módon, hanem alapos felkészültséggel végezze gyermeke nevelését.

Dr. Schnell János gyermek-ideggyógyász,
a M. Kir. Gyógypedagógiai és Orvospszichológiai
Intézet igazgató-főorvosa.

A serdülő leány nevelése

Nagyanyáink idejében még egyáltalában nem okozott problémát a serdülő leányok nevelése. A család és otthon gondjait ellátó édesanyák figyelő szemét nem kerülhette el semmi esemény, amely a leánykáik lelkivilágára hatást gyakorolhatott volna. A serdülő leányok nagyrésze már befejezte iskolai tanulmányait és azok a kiváltságosak, akik tovább tanulhattak, olyan zárkörű társaságot találtak az iskolában is, hogy az édesanyáknak igazán nem lehetett okuk az aggodalomra.

Egészen más a helyzet ma úgy az anyák, mint a leányok szempontjából. A háború és az azt követő súlyos gazdasági leromlás rákényszerítette a nőket, hogy kilépve a védett családi körből a férfiúval együtt harcoljanak kint az életben is a mindennapi kenyérért. A háztartás aprólékos gondjai s az édesanya felelősségteljes hivatása mellé vállalniok kellett a főnökök rigolyáit, a mások gyermekeinek neveletlenségét, az üzletfelek okozta ezer bosszúságot is. Hivatal, iskola, üzlet, műhely és a kereseti lehetőségeknek számtalan formája az asszonyok gondjait nagymértékben megszaporította és idegrendszerüket kikezdte. Hiába a legjobb szándék, a leányaikkal sokat, *eleget* törődni még időben is lehetetlenné vált.

A kisleányok helyzete is romlott. Nekik is készülniök kell a jövő megélhetésére. Iskola, üzlet, műhely az ő fogékony lelkükre is megteszi hatását. Még a legmagasabb fokú iskolákban sincsenek többé zárt körben, mert különböző társadalmi osztályokból, különböző világfelfogású szülők gyermekeivel kénytelenek a nap nagy részét együtt tölteni. A legrátermettebb osztályfőnök árgus szemei sem vehetnek észre mindent, mert hiszen a gyermekek legnagyobb része kitűnően ért az alakoskodáshoz.

A serdülő leány tehát a maga túlérzékeny lelkületével, viaszként alakítható jellemével ott áll az élet küszöbén a kísértések millióival szemben egyedül, támasz nélkül. Kihez mene-

küljön az ezernyi kérdéssel, melyek az életre-eszmélés folyamata közben kételyekkel, aggodalmakkal töltik el lelkét? Hogyan értelmezze a benne ébredező új érzelmeket? A fiúk iránt érzett újfajta érdeklődést? Az élet titkait kitől kérdezze meg?

Ha soha kellőkép elő nem készítették életének e nevezetes fordulópontjára, ki fogja most kellő eréllyel és szeretettel megragadni tudni a kirobbanó hiúság, szenvedély, nagyravágyás gyeplőit? A mindennapi robotban agyonhajszolt édesanya? Aki az élet malomkerekei között elfelejtette már, hogy az ifjúságnak a problémái is fontosak, nemcsak a kenyér. Vagy talán a napjait kozmetikai intézetekben, divatszalonokban, korzón és zsúrokon elherdáló szép asszony? Aki csak a saját szexuális kérdéseivel és sikereivel van eltelve s legjobban szeretné jégszekrényben tartani a kisleányát, hogy ne nőhessen olyan hamar a fejére és ne juttassa eszébe az idő sebes járását. A fizetett felelőtlen személyzet? Az önmaga is forrásban levő és nevelésre szoruló barátnő? Vagy a lélekrontó csábító?

Nehéz kérdés. De akármilyen nehéz is, meg kell oldani, mert ha a szülők nem veszik kézbe az irányítást, megoldódik magától is valahogy, de hogy aztán az milyen következményekkel jár — azt sajnos, híven tükrözik vissza a mai fiatal leányok tömegei...

Pillanatnyilag kényelmes lehet a dolog halasztása s a véletlenre bízása, hogy majd csak megtudja valahogy a szükségeseket. *Valahogy* egyszer csakugyan megtudja. Csak aztán, ha a leány tiszteletlen, követelődző, érzéki, hiú és az erkölcsi törvényeket lábbal tipró „modern" hölggyé lesz, a szülők magukra vessenek. Ne a modern kort és ne a romlott ifjúságot szidják, hanem szálljanak magukba és vallják be, hogy egyedül ők maguk voltak a hibásak, mert ezt a fontos kötelességet nagyon kényelmesen intézték el.

Mindennapos panasz, hogy a mamák szégyelik magukat, hogy a leányaikkal ilyesmiről beszéljenek. Mennyire alaptalan ez a mentség. Szégyelni csak azt kell, ami szégyelni való! De a Teremtő által megszabott tiszta élettani törvények nem adnak okot a szégyenkezésre. Persze azok a mamák, akik önmaguk sem tartják szenteknek ezeket a törvényeket és maguk sem élnek példás és tiszta házaséletet, azoknak nehéz vizet

prédikálni. Azoknak azonban, akik a gyermeket kicsiny korától őszinte, egyenes beszédre szoktatják és a kicsinyek szellemi fejlettségéhez mérten az adandó kérdésekre mindig egyszerűen, kertelés nélkül megadják az igazságot magukba foglaló választ, azoknak nem okoznak nehézséget a serdülőkori kérdések sem. Nem kell attól megijedni, ha a gyermek kérdez valamit, hiszen nincs neki szüksége részletes élettani válaszra. A tapasztalat azt mutatja, hogy a gyermek igen kevéssel beéri, ha azt az ő nyelvén mondják el. Persze, ha a mama megijed és elpirul, amikor 3 éves kisleánya a sok többi kérdés között — amikre mindig barátságos választ kapott — egyszer a nélkül, hogy rosszra gondolna, megkérdezi pl. hogyan születnek a kisgyermekek? Akkor a gyermek — aki először éppen olyan természetesen kérdezte ezt is, mint ahogy megkérdezi, hogy ki rakta fel a csillagokat az égre és miért van a csacsinak négy lába, — figyelmes lesz, hogy van valami, ami a nagyokat is zavarba hozza. Van valami, amiről nem szabad beszélni, mint ahogy a mesebeli 101-ik szobába nem szabad bemenni s akkor különösen érdeklődni kezd. És ha az illetékesektől nem kap választ, előbb-utóbb szerez magának az illetéktelenektől.

Régen még csak lehetett a leányokat tudatlanságban felnevelni, de ma, amikor a mindennapi élet mindenkitől megköveteli a tájékozottságot, mikor utca, színház, mozi, könyv, sport és kenyérkereset, minden veszélyt rejteget, a szülő és gyermek érdeke egyaránt megköveteli, hogy a leányokat is megtanítsuk annyira, amennyit feltétlenül tudniok kell. Nem gondolok itt persze arra, hogy az anyák meggondolatlanul és szemérmetlenül tárgyaljanak a leányaikkal nemi kérdéseket, de a szükségeseket *nem szabad* semmikép agyonhallgatni.

Hogy milyen formában és mennyi legyen az, amennyit az anyák elmondjanak, az nagyon egyéni. Kétségtelenül tapasztalatot vagy legalább is nagy olvasottságot igényel. És itt érkezünk újra a gondokbamerült, agyondolgozott édesanyákhoz. Hol volna arra idejük, hogy pedagógiai tanulmányokat folytassanak, drága könyvek légióit tanulmányozzák? Erre sem idejük, sem pénzük. Ezeknek segítségére sietnek azok az ifjúságnak szánt kis munkák, amik az utolsó két évben olyan csodálatoskép majdnem egyidőben jelentek meg ifjúságért aggódó

pap, orvos és írónő tollából,* éppen katolikus oldalról. Leányokon és anyákon egyaránt segíteni akarnak ezek a könyvek. Az anyákon a sor, hogy ezt a nemes törekvést megértsék és okosan felhasználják.

Dr. Csaba Margit.

* Bánhegyi Jób: Nem vagy már kisleány. — Dr. Csaba Margit: Amit a serdülő leánynak tudnia kell. Amit a nagy leánynak tudnia kell. — Gergely Jolán: A mai leányok útja.

A serdülő fiú nevelése

Az otthon sok feladata közt a legfontosabb a gyermek nevelése, aminek egyes korszakai közt is a legnehezebb és legfelelősségteljesebb a serdülő korban lévő gyermek nevelése. Itt az otthon kultúrájának minden értékét ezen „nagy mesterség" szolgálatába kell állítanunk, illetve mindíg szem előtt kell tartanunk azt, hogy az otthon egész berendezettsége, esztétikája, gyakorlatiassága, ideális menete, minden egyes megnyilatkozása, irányító, sokszor döntő befolyással van a serdülő gyermek egész jövő kialakulására.

A gyermeknek nemcsak otthonra, hanem apára és anyára is szüksége van. Lelkében nemesebb, fínomabb összetétele csak ebben a teljesen egyéni klímában bontakozik ki. Élettani és gazdasági feladatai mellett tehát elhatározó szerepe van az otthonnak a gyermek érzés- és gondolatvilágának irányításában és ezáltal közvetve társadalmi és nemzeti életünk kialakításában is.

Sok szülő oly nyugodtan él abban a tudatban, hogy fiát jó iskolába iratta. Most már megtette gyermekével szemben kötelességét és elvárja, hogy a kis emberpalántán az iskola munkája útján láthatóvá legyen az életre való kialakulás fokozatos megnyilatkozása. Az iskola meg is teszi, amit tehet. De vajjon, hogyan támogatja az 5—6 órai iskolai munkát a fiúnak otthon töltött 18—19 órai élete?! A serdülő ifjú tehát nagyrészt a szülő keze alatt az otthonban formálódik.

Mik lehetnek azon kiinduló pontok, melyek a fiú nevelésénél a szülő számára irányadók lehessenek? Ismeri az arcot, annak minden vonását és ezeknek az értelem és érzelem hatása alatt szabályszerű elváltozását; hallja a fiú hangját, melynek rezgései a szülői szív érzékeny hártyáján a legkisebb változást is jeleznek; gyermekkorától megfigyelte szokásait, örömeit, keserveit, szórakozásait, komoly munkája értékelni tudását és cselekvésmódját a legkülönbözőbb körülmények közt. Ezen

egyes megjelenésekből ki kell alakítani egy egész kis lelkivilágot. Ez nem könnyű dolog ugyan, de vannak szülők, akik kiváló tehetséggel és hozzáértéssel tekintenek az ifjú külső megjelenéséből, megnyilatkozásaiból abba a titokzatos kis világba, mely lázas mozgással, természetes kirobbanásaival halad a kialakulás felé és próbálgatja megtalálni a maga igaz, állandó útját.

Itt kell a szülő rátermettségének, határozottságának, segítségének az ifjú mellé állnia. Nem az a cél, — mint sokszor lehet hallani — hogy egyes külső vonásaiból már megalkossuk a fiú egész jövő kialakulását és arcvonásaiból, írásából, beszédmodorából, egyik-másik tantárgy iránt való rokon- vagy ellenszenvéből már kiolvassuk egész jövő életét. Az egész ifjút, megnyilatkozásának központját: a lelket kell figyelnünk, azt kell mindenek előtt megismernünk és irányítanunk. Ezt pedig a szülő nemcsak „olvassa", „hallja" vagy „látja", hanem szerető szívének sugallásai útján, gondos megfigyeléseinek alkalmas értesítéseivel, *a feltétlen bizalom* állandó ébrentartásával az ifjú egész életére kiható kapcsolatot teremt a szülői és a gyermeki lélek között.

Könyvtárakat megtöltő lélektani és neveléstani munkákat találhatunk, melyekből általános érvényű tudományos utasításokat olvashatunk, de ahol nincs meg a föltétlen bizalom a szülő és gyermeke között, ott minden tudományos útbaigazítás és lélektani alapon végzett munka meddő marad. A *belső kapcsolat* a serdülő ifjú nevelésének a kulcsa.

Az ifjú lelke az a nagyfinomságú szeizmográf (rezgésjelző), mely minden külső behatás, de különösen az állandó szülői ráhatás változásait a leghűségesebben megérzi. Nem az elhangzott sok szó, kritika, buzdító és feddő leckéztetés, nem is a büntetés az, ami a serdülő lélekben a legélénkebb és legmaradandóbb visszhangot kelti, hanem a *szülők példája.* Ez nagy dolog, ez döntő befolyás, ez feltétlen eredményes nevelőeszköz.

Első tehát a szülők példája és a szülő és gyermek közt lévő feltétlen bizalom. *A bizalom az alap, a szülők példája pedig az a hatalmas lendítőerő,* mely minden nevelési intézkedésünknek megadja a szükséges szankcióit.

A serdülő ifjúnál azonban egy harmadik fontos tényező is van, amit figyelmen kívül hangynunk nem szabad. Az ifjúban bizonyos fokú *önállóságra való törekvés* kezd mutatkozni. Ezt tapasztalhatja minden szülő legalább is bizonyos hallgatagság, zárkózottság alakjában, ami nem ennek, vagy annak a fiúnak hibája, hanem általában a serdülő ifjú természetes lélektani fejlődésének egyik fokozata.

Ezen stádiumában két jó barátja, feltétlen tekintélyű bizalmasa van az ifjúnak: *az édesatya és a lelkiatya.* Itt a szülő már nem helyesen alkalmazná a csak dédelgető, maga mellett a „kis" gyermeket látó becéző szeretetet. Teljesen hibás volna a fiúi bizalomkierőszakolása vagy a büntetések változatos fölsorakoztatása, a magárahagyás, szórakozás megvonása, nevetségessé tevés stb. Ebben a korban az ifjú már egy nagyobb értéket kíván: *megértést.* Baráti séták, komolyabb beszédtéma, társadalmi és életkérdések megvitatása, mindmegannyi alkalmak arra, hogy önkénytelenül a serdülő ifjúnak nagy kérdéseire is rátérhessünk, mire először csak általánosságban, később azonban határozott formában is megnyilatkozik és a legilletékesebb, újonnan felfedezett legjobb barátjától, atyjától hallhatja meg az őt nagyon segítő nevelő válaszokat, útbaigazításokat.

Megtörténhetik azonban gyakran, hogy az apa sem tud vagy nem adhatja meg a további miheztartáshoz az útbaigazításokat, de utalhat a legjobb s legbizalmasabb vezetőre: a lelkiatyára. Ezzel is fenséges hivatásába belekapcsolódik a nélkülözhetetlen, hatalmas, az egész jövőre kiható tiszta katolikum a keresztény családi otthon kultúrájába.

Különben is egészen természetes, hogy a katolikus otthon berendezkedése a gyermeknevelés minden fázisában elsősorban azt tekintse zsinórmértékének, ami e téren a legilletékesebb helyről nyujtja feléje segítő kezét. 1929 december 31-én jelent meg Őszentségének, XI. Pius pápánknak *enciklikája az ifjúság keresztény neveléséről,* melyben mindkét nembeli ifjúságnál a következetes, megalkuvás nélküli vallásos nevelést sürgeti. Határozottan előírja, hogy óvjuk a gyermeket a veszedelmes olvasmányoktól, kétes értékű színdaraboktól, társaságtól és az otthonban neveljük őt eleven példánkkal az imára és a szentségek értékelni tudására és használatára.

Tehát megértő, őt hibáiban is segíteni akaró szeretettel kell az ifjúhoz közeledni, ki látva nevelési törekvéseinknek komolyságát és értékét, ezzel saját megbecsülését, föltétlen nyiltsággal fogja jutalmazni azt a megértő jóságot, mely őt nem elítéli, hanem nehézségeit szétoszlatja, azok legyőzésében segíti. Ekkor tér észre, hogy atyja nemcsak parancsolója, hanem legelső, legjobb és legmegértőbb barátja is. És ha a finomlelkű anyjával együtt kényes életproblémáival a lelkiatyához küldik és a hozzá való ragaszkodását, bizalmát erősítik, a leghelyesebben feleltek meg katolikus szülői kötelességüknek. Nagy fontossága miatt ismételten kell hangoztatnunk, hogy a szülő ne csodálkozással, örökké feddő, leckéztető vagy még kevésbbé büntető akarással közeledjék a fiúhoz, hanem nagy megértéssel, szeretettel, igazán segíteni akaró, bizalmat sugárzó lélekkel. Ez jótékonyan hat a magában bizonyos önállóságra törekvő „bontakozó" ifjúi lélekre, lassan-lassan ráismer önmagára, megérzi a felelősséget, mellyel minden tettéért önmagával, szüleivel, vezetőivel és minden előtt Istennel szemben tartozik és hatványozottan nagy értékként iparkodik megbecsülni a nélkülözhetetlennek megismert szülői szeretetet, a meleg otthont. Ily módon azután a szülő is nemcsak megismeri, hanem meg is érti, meg is becsüli és segíteni is tudja a „nagy" gyermeket.

Az ifjúi lélek szerves kapcsolat nélkül határozott irányban nem tud kialakulni. A mai társadalmi, gazdasági és kultúrális hullámzás közepette csak egy biztos kapcsolatot talál és ez a vallás örök és változatlan igazságain szilárdan fölépült családi élet, a keresztény család otthona. Ebben kell megtalálnia a serdülő gyermeki léleknek az ő erősségét, ide kell kapcsolódnia a legnagyobb bizalommal, mert nemcsak védelmet, megértést és szeretet várhat és kap, hanem irányítást, *életnormákat is,* melyek nyomában bátran haladva, forrongó lelkében fokról-fokra kialakul a helyes cselekvésmód és kötelességteljesítés biztos tudata.

Ily módon az *otthon, serdülő ifjúságunk* nevelésének úgyszólván egyedüli *biztos bázisa.* Boldog az a család, mely a minden néven nevezendő válságok közt is szilárdan áll a maga hitében, erkölcsében, külső és belső életberendezésében és tudatában van mindig azon felelősségének, mely társadalmi, nemzeti

és valláserkölcsi létünk kialakításában reá vár. A mindennapi élet gyakorlatiasságától a művészi berendezésig, az egyszerű életstandardtól a nemes életélvezetig, a napi olvasmánytól (sajtó!) az imádságig — minden életmegnyilvánulás, mint nevelő tényező lép fel és hamisítatlan nyomot hagy a serdülő ifjú egész életén.

Szekeres Bónis,
O. S. B. tanár.

A család és iskola

A gyermek nevelése a családban indul meg s annak hatása alatt marad mindaddig, míg a gyermek ki nem repül a családi fészekből, hogy a maga lábán járva a nevelés folyamán kapott és átélt, készséggé fokozódott elvek szerint élje életét. Azonban a gyermeknek hat éves korában belekapcsolódik a nevelő munkába, ennek hivatásos szerve: az iskola, amely egyrészt ismereteket nyujt, másrészt azonban nevel. Még az ismereteknek közlése is végeredményben nevelőmunka, mert olyan ismereteket nyujt, melyek igazságukkal, szépségükkel, nemességükkel irányító hatással vannak a gyermek lelkére.

A családban folyó nevelőmunka és az iskola nevelői tevékenysége közt többrendbeli különbség van. A családban a gyermek vagy egyedül van szüleivel, vagy pedig több testvérnek közösségében él, akiket a vérnek erős köteléke fűz össze. Az iskolában ellenben olyan közösségnek tagjává válik a gyermek, amelynek tagjait pusztán a közös cél köti össze s ennek következtében olyan hatások alá kerül a fejlődő emberpalánta, aminőket az otthonban nem látott s nem hallott, tehát fejlődő lelke a környezet hatása következtében új tartalommal telik meg. Különbség a család és az iskola közt folyó nevelőmunka között az is, hogy a családban a nevelőmunkát az a szülő végzi, akinek a nevelésre vonatkozó ismeretei jórészt az arra való visszaemlékezésből fakadnak, ahogyan őt nevelték gyermekkorában. Ehhez jár még némi tapasztalat, amelyet más gyermekek, családok nevelőmunkájában megfigyelt. Ezzel szemben az iskolában a nevelőmunkát hivatásos nevelők végzik, akik az elmélet mellett bőséges gyakorlattal rendelkeznek s munkájuknak az egyéniségek különbözősége miatt minden eshetőséggel kell számolniok. A szülőt gyermeke iránt való szeretete s azon vágya, hogy minél több jót adjon gyermekének, elfogulttá teszi gyermekével szemben, ami ítéleteinek, megállapításainak tárgyilagosságát veszélyezteti, sőt megesik az

is, hogy befolyásolt ítéleteinek következtében azt tartja jónak, gyermeke érdekében valónak, ami a későbbi fejlődése folyamán annak nem hasznára válik, hanem kárára lesz. Az iskolában minden gyermek egyforma s a nevelő tanító vagy tanár tárgyilagos tud lenni megállapításaiban még akkor is, ha ezek a megállapítások a szülő számára kellemetlenek, de mindenképpen a gyermek javát szolgálják.

Mindezekből azt a következtetést kell levonnunk, hogy a szülői háznak, a családnak szoros összeköttetésben kell lennie az iskolával, mert ezt kívánja meg a gyermeknek jól felfogott érdeke. Ennek a kapocsnak nem szabad addig szétpattannia, amíg a gyermek iskolába jár, legyen az népiskola avagy középiskola. Azt is ki merem mondani, hogy még fontosabb e kapocsnak megszilárdítása a középiskolában, mert mindkét nemű ifjúság abban az időben éli legválságosabb korszakát, mikor a középiskolákat látogatja.

Arra a kérdésre kell tehát feleletet adnunk, hogy mint induljon meg a család és iskola közt való összeköttetés és mire terjedjen ki.

Az első kérdésre azzal kell felelnünk, hogy abban a percben, mikor a gyermek átlépi az iskola küszöbét. A beiratások alkalmával azonban erősen összetorlódik az iskola munkája s nem alkalmas az idő arra, hogy akkor indítsa meg a szülő az egymást összekapcsoló munkát, hanem várjon néhány hétig az iskolai év megnyitása után, mikorra már remélhető, hogy a nevelő megismerte a gyermeket s akkor őt felkeresve fesse a tanító, nevelő elé azt a képet, melyet ő alkotott magának gyermekéről. Ennek az eljárásnak elengedhetetlen követelménye, mégpedig a gyermek javáról szóló követelménye, hogy őszintén mondja el a szülő gyermekének jó tulajdonságait s ne szépítgesse, hanem leplezetlenül mondja el rossz tulajdonságait is. Mondja el testi fogyatkozásait is. Igyekezzék tárgyilagos lenni, ha nem is tud teljesen azzá lenni; a nevelő ugyanis megismeri így a gyermeket, megismeri gyengéit is, de ez időveszteséget jelent. A kapcsolat ápolására legalább minden hónapban keresse fel gyermeke nevelőjét s közölje tapasztalatait, melyeket az iskola eredményezett gyermeke életében, de hallgassa meg türelemmel a nevelő közléseit is, ha azok nem hangzanak is kellemesen. De még azon túl menve, kövesse azokat

a tanácsokat, útbaigazításokat, melyeket a tanító-nevelő mond. Újabb látogatáskor pedig számoljon be arról, hogy mit és hogyan végzett.

A gyermek iránt való érdeklődésnek két dologra kell kiterjednie: 1. a gyermek tanulmányaira, 2. jellemének alakulására. A tanulással a gyermeknek lelke tartalmasodik, látóköre szélesbül. Meg kell bíznunk az iskolában, hogy csak értékeset nyujt a gyermeknek, hogy számol annak befogadó- és teherviselő képességével, mert ez az iskolai oktatásnak elsőrendű kötelessége. Azonban bármennyire igyekszik is az iskola úgy irányítani a maga oktató munkáját, mindent mégsem végezhet el s marad egy kis munka az otthonra is. Ez a munka egyre több lesz az éveknek pergésével. A szülőnek ezt a munkát ellenőrízni, támogatni kell s a maga érdeklődésével súlyt is kell adnia a munkának. Mivel azonban nem szakértője a dolgoknak, könnyen túlzásba esik akár az ismereteknek tömegével — és ezzel túlterhelést okoz — akár azoknak nem olyan sorrendben való átadásával, amely a fejlődő léleknek megfelel. A szülőnek tehát irányítást kell kérnie az iskolától s a hallottakhoz alkalmazkodnia is kell.

Sokkal súlyosabb feladat s kötelesség a gyermek lelki fejlődésének, jelleme alakulásának figyelemmel kísérése. Küzd-e és hogyan a gyermek s vele karöltve az iskola és szülői ház azoknak a fattyúhajtásoknak letörésével, amelyek az összhangzatos, harmonikus fejlődést megakadályozzák, de viszont ad-e olyan indító okokat, melyek ezt az egészséges fejlődést lehetővé teszik s előmozdítják. Gyakorolja-e a szépet, a jót, az erkölcsöset a gyermek, meggyőződésévé vált-e ennek helyes volta s ennek alapján annyira magáévá tette-e, hogy szinte második természetévé vált, úgyhogy minden körülmények közt tud s akar jó s nemes lenni? A szülő elfogultságát éppen e téren kell az iskola tárgyilagosságának leküzdenie, mert a szülő még ott is jót lát gyermekében, ahol a jónak még nyoma sincsen. De megfordítva is vannak kötelességek mégpedig az iskola részéről. Az iskolának is figyelembe kell vennie azokat az adatokat, melyeket a szülő közöl gyermekéről, hiszen a nevelő nem láthatja s figyelheti meg a gyermeket ott, ahol a legfesztelenebbül nyilvánul meg, a családi otthonban s családi együttesben, ahol azok az őt feszélyező korlátok leomlanak, melyek

az iskolában a gyermeket kötik: amit az iskolában szégyenből, társaitól való restelkedés miatt nem tesz meg, azt az otthonban megteszi, legyen az akár jó, akár rossz.

A családot szentélynek, az iskolát a tudományok templomának szokás nevezni. Mindkettő tiszteletet követelő és parancsoló fogalom. Ezért a családban az iskoláról mindig csak úgy essék szó, hogy a gyermeknek se hite, se bizalma, se tisztelete az iskola iránt ne szenvedjen kárt; az iskola pedig nevelje a gyermekbe az otthonnak s szülői háznak, a szülőknek kegyeletes tiszteletét, meleg szeretetét s állandóan állítsa a gyermek elé azt, hogy mivel tartozik a szülői háznak. Ez az eljárás fogja a család és az iskola közt meglevő szükségszerű kapcsot értékessé és eredményessé tenni.

Dr. Kemenes Illés O. S. B. főigazgató,
a Közoktatási Tanács alelnöke.

A család testnevelése

A nemzet, az ország létkérdése a boldog, tiszta, szép, erkölcsös és megelégedett családi élet. *A nemzet ereje a családban gyökerezik.* Boldog és tiszta családi élet nélkül az egyének elvesztik munkakedvüket, életerejüket, elégedetlenek lesznek és alapjában rendítik meg a nemzetet. Ahol nincsen tiszta és boldog családi tűzhely, ahol hiányzik a családi élet meghittsége és bensősége, ott elsorvad a nemzet is. A történelem egyik régi igazsága, hogy a család romlása mindíg maga után vonja a nemzet, az állam elpusztulását. Nagy és hatalmas, az egész világon uralkodó népek tűntek így el a történelem színpadáról s adták át helyüket mindíg egy olyan feltörő népnek, ahol a tiszta és erkölcsös családi életből nagy életerők és energiák fakadtak. Ez a történelem tanulsága.

Nemzetünk mai életét vizsgálva nálunk is sok és megdöbbentő jelét láthatjuk a hanyatlásnak, az erkölcsi bomlásnak. A nagy nemzeti hagyományok elhomályosuló félben vannak, léhaság, könnyelműség ütötte fel fejét az élet minden megnyilvánulásában. A családi tűzhely is veszített szentségéből, tisztaságából és erkölcsi erejéből. Megindult a bomlási folyamat. A hitves-, gyermek- és szülő-gyilkosságok napirenden vannak, szinte egymást követik. Nem ok nélkül tolakodik tehát felénk mind sürgetőbben az a kérdés: mit tegyünk, hogy a hanyatlást útjában megállítsuk és a helyzeten segítsünk, hogy legalább a gyermekeinket megmentsük a nemzet számára?

A történelembe vetett egyetlen pillantás meggyőz mindnyájunkat arról, hogy a nemzetnek mindíg erős és biztos erkölcsi alapot, nagy életerőt kölcsönöztek a rajtuk uralkodó és egész életét betöltő eszmék és gondolatok. Az olimpiai eszme biztos erkölcsi bázist, nagy nemzeti erőt adott hosszú évszázadokon keresztül a görög népnek. Az olimpiai kürtök felharsonása megszüntetett minden haragot, viszálykodást és háborút az egész hellén-világban. Békesség, szeretet, becsületes és önzetlen küzdeni tudás, erős hazafiasság, testi és lelki emelkedettség jellemzik az olimpiai játékok kultuszát. Amíg a görög népen uralkodó olimpiai eszme teljes fényében tündökölt a görög égen, addig Hellasz is szikla-szilárdan állt, az eszme hanyatlásával azonban Hellasz is elmerült a népek tengerében.

Önmagától kínálkozik most is az az elgondolás, hogyha az olimpiai eszméből és a test és lélek harmonikus neveléséből évszázadokon át a hellének legerősebb és legértékesebb életforrásai fakadtak, miért ne lehetne most is a testnevelés révén megakadályozni az egyén, a család és ezeken keresztül a nemzet erkölcsi színvonalának, testi és lelki erejének hanyatlását.

A test és a lélek harmóniája, a nemes, mérsékelten gyakorolt, túlzásba nem vitt testnevelés, a munka és pihenés helyes váltakozása, a szabad-időnek egészséges környezetben, egészséges testmozgásokkal való okos felhasználása biztosíthatják az egyén és ezen keresztül a család javát, erejét, testi és lelki edzettségét és ellenálló képességét, sőt erkölcsi megalapozottságát is. Az egyén és család testi és lelki megerősítése által megalapozzuk a nemzet erejét, erkölcsi szilárdságát és létjogosultságát.

A test és lélek harmonikus nevelése révén nemzetünk gyógyítási és felfrissítő munkáját a családban kell megkezdenünk. Új, erősebb, egészségesebb, testben és lélekben tisztább és derekabb gyermekeket kell nevelnünk, hogy meggyógyítsuk ezer sebből vérző hazánkat.

Nevelési eljárásunkban egyformán figyelemmel kell lenni az erkölcsi, az értelmi és a testnevelésre. *A legmagasztosabb feladatok megoldására az erkölcsi, értelmi és a testnevelés csak karöltve képesek.* Egyik ne zárja ki a másikat. Korunk sokszor hibás nevelési rendszere igen gyakran az élet küzdelmeibe korán belefáradó, ideges, gyenge gyermekeket és felnőtteket ad az országnak, akik idegeskedésükkel, nyugtalankodásukkal és legtöbbször tehetetlenségükkel is, a legtöbb baj okozói és semmiesetre sem képezhetnek egy olyan munkás generációt, amelyre a mai igen súlyos időben az országnak szüksége van.

A modern orvostudomány a már meglévő betegségek gyógykezelésénél sokkal fontosabbnak és előbbre valónak tartja a betegségek megelőzését. Edzeni és erősíteni kell a testet és lelket, hogy a gyermek a betegségeknek minél jobban tudjon

ellenállni és erős lélekkel tudja elviselni az élet megpróbáltatásait. Nagy szükségünk van egy céltudatos és a lelki neveléssel harmóniában lévő testnevelésre.

Az élet: mozgás, mozgás nélkül nincs élet.

Mint a folyó a mellette haladó vándort, úgy kísérjen bennünket is egész életünkben a testnevelés. Gyermekkorban a kis patak vidáman csörgedező vizében gondtalanul és örömmel lubickoljunk, ifjúkorban a patakokból nőtt folyóban nagy életerővel, kedvvel és akarással, hatalmas tempókkal úszkáljunk, de vigyázzunk, nehogy elragadjon bennünket az ár és nehogy örvénybe kerüljünk. Felnőttkorban a hatalmasan kiszélesedett és lassan hömpölygő folyamban simogassák a hullámok testünket és a késő öregkorban pedig a lenyugvó nap sugarainál üljünk le a nagy tó partján, amelybe életfolyamunk torkolott és nézzük örömmel és szeretettel a tó vizében ugrándozó kis gyermekeket.

A rendszeres testnevelést már a legkisebb gyermekkorban meg kell a családban kezdeni és folytatni kell a késő öregségig. A testnevelés azonban csak akkor lesz előnyös az emberi szervezetre, ha mindíg alkalmazkodik a nemhez, korhoz és a szervezet erejéhez. Másfajta testmozgásokat végezzen a gyermek, másfajtát az ifjú és másmilyet a leány. Másképpen üzze a testmozgásokat az anya és másképpen az apa és megint csak más gyakorlatokat kíván az idősebb ember teste. Ebből a szempontból legnagyobb szerepe van a játéknak és a gimnasztikának, mert ezek végig kísérik az embert kora gyermekségétől kezdve a legelőrehaladottabb korig. Alkalmazkodni tudnak mindíg a nemhez, életkorhoz és képességekhez és mindíg meg tudják adni a kellő és szükséges testmozgásokat.

A testnevelés tehát a gyermekkorban kezdődik. Hatéves korig, az iskolai évek előtt, amíg a kisgyermek majdnem kizárólagosan otthon, a szülői körben tartózkodik, a szülőknek kell gondoskodni a gyermek testneveléséről. A kis fiúk és a kis leánykák testnevelése között e korban nincsen lényeges különbség.

E korban alapelv legyen, hogy megadjunk minden lehetőséget és alkalmat mindazon mozgásokra, amelyet a kis gyermek szervezete a fejlődés érdekében megkíván. E mozgásokat még nem kell tanítani, csak az alkalmat kell rájuk megadni és biztosítani. Az otthonban, a gyermekszobában, udvaron, játszó- és sétatereken, kint a szabadban, egészséges környezetben hagyni kell, hogy a gyermek a mozgásban kitombolhassa magát. Amidőn a kis gyermek minden ok nélkül futkározik, ugrál, mindenre felkapaszkodik, vagy felmászik, szüleivel, testvérkéivel, vagy kis pajtásaival rögtön birokra kel, a lépcsőn fel-le ugrándozik, dobál és a földön hempereg, az nem rosszaság nála, hanem életszükséglet. Éppúgy, mint a lélekzés vagy a táplálkozás.

Mozgás, levegő, fény, víz és máris sokat tettünk a kis gyermek testi nevelése érdekében. Ha például egy vidéki nyaralás után megmérjük a gyermek testsúlyát, magasságát és mellkas kerületét, akkor legtöbbször azt állapíthatjuk meg, hogy testének fejlődése nagyobb, mint az év többi hónapjaiban, mivel a gyermeknek több alkalma volt a mozgásokra, mint a városban. Mozogjon a gyermek, mert ha ilyenkor, a fejlődés korában elmulasztjuk vagy elhanyagoljuk a mozgásokat, akkor a szervezet a fejlődésben visszamarad s ezt a későbbi években már nem lehet oly mértékben pótolni, mint a szellemi nevelés területén.

Minden egészséges gyermek természetes vágya a mozgás, a futkározás, ugrándozás és a játék. Nem elégítheti ki a gyermeket az a séta, amit jól nevelten, csendben, nevelő-kisasszonya társaságában, lehetőleg mindíg az árnyékos oldalon kell végeznie. Ezzel nem szolgáljuk a gyermek testi fejlődését. Ugrándozni, futkosni és játszani a gyermek legszebb joga, a szülőknek pedig erre módot adni, legnagyobb kötelességük. Meg kell erősíteni és edzeni már ilyen korban a kis gyermek testét, hogy edzett és erős testtel és jó gerincoszloppal kerüljön az iskola padjai közé. Különös gondot kell fordítani a szülőknek gyermekük testtartására, a törzs izmainak erősítésére. Ismerniök kell gyermekük testét, hogy a hiányokat pótolni tudják. A hiányok alatt nem a hibákat kell értenünk, ha ilyet észrevennénk (gerincoszlop ferdülés stb.) azonnal forduljunk az orvoshoz.

A gyermek testi foglalkoztatásánál mindíg szem előtt tartandó bizonyos óvatosság. Minden húzás, rángatás tilos. Sohasem szabad megerőltetni, agyonfárasztani a gyermeket, mert a fejlődő szervezetnek túlzottan való igénybevétele könnyen

okozhat szervi elváltozásokat, amelyeknek káros következményeit az egész életben megszenvedheti.

A hatodik életév betöltése után a gyermek az iskolába kerül. Az iskola a gyermek testmozgásának egy részét szakszerű és rendszeres oktatás során magának foglalja le. Ettől az időtől kezdve lassan és fokozatosan külön válik a fiúk és a leányok testnevelése, amely a serdülés korában már fontos és lényeges különbségeket és eltéréseket mutat.

Az iskola erkölcsi, szellemi és testi nevelésének sikere érdekében nagy és fontos feladatok hárulnak továbbra is a családra. Az iskola testnevelése a gyermek idejének csak a kisebbik részét foglalja le a maga céljaira. Időben és alkalomban hasonlíthatatlanul nagyobb rész jut a szülői házra a gyermek testnevelésében az iskolai évek alatt is. A szülői ház a gyermek testi életéhez közelebb férkőzhet s a család szűkebb társadalmáról lévén szó, a szülői szeretet, a figyelem, a gondosság és gyöngédség mind igen előnyösen befolyásolják a gyermek testi fejlődését. A szülői szeretet mélyebben lát a gyermek lelkébe, a vérségi kötelék pedig a megérzés finom szálaival ösztönösen fűzi a gyermek testét a szülőkhöz.

A gyermek, illetőleg az ifjú és a leány testnevelésében a szabad idő egészséges felhasználásán kívül a táplálkozás és pihenés tekintetében is a legnagyobb szerep a szülői házra hárul. A gyermek észszerű és egészséges táplálkozása nem lép fel olyan igényekkel, amelyeknek még a kevésbbé tehetős szülők is ne tudnának megfelelni. A józan ész állapítja itt meg a maga szabályait, éppen úgy, mint a gyermek pihenése tekintetében is.

A fiú és a leány testi nevelése tehát az iskola és a szülői ház közös feladata. Az iskolai testnevelést ma már mindenütt szakképzett testnevelő tanárok és tanárnők irányítják, akik tisztában vannak azzal, hogy milyen mozgások, gyakorlatok és sportok felelnek meg leginkább a fiúk és milyenek a leányok testi és lelki tulajdonságainak. Szükséges azonban, hogy a szülők is tudják a legfontosabb irányelveket a fiúk és a leányok testi nevelésében, hogy gyermekeik iskolán kívül történő testgyakorlatait irányítani és ellenőrizni tudják.

A fiúk és leányok iskolán kívüli testnevelésében is a harmóniát kell szem előtt tartani, ne végezzenek olyan sportokat, amelyek egyoldalúan, például csak a karokat vagy csak a lábakat foglalkoztatják. Azok a legjobb testgyakorlatok, amelyeknél sok izom, lehetőleg az egész test egyszerre dolgozik. Nem szabad csak egy sportággal foglalkozni, minden sportot egyformán kell gyakorolni. Játsszon, tornázzon, atlétizáljon, ússzon, vívjon, síeljen és korcsolyázzon a fiúgyermek. A sportszerű-játékok közül hasznos és előnyös a tennisz, kézilabda, kosárlabda, futball, hockey stb. A középiskola legfelső osztályában s különösen 18 éven felül, az egyetemi évek alatt megengedhető már valamely sportágban való specializálódás s az abban való szorosabb értelemben vett versenyzés, de ekkor is ajánlatos egyidejűleg más sportágakat gyakorolni, nehogy egyoldalúságba essék az ifjú.

Ügyeljen a szülő a bölcs mérséklésre. Leginkább ilyenkor fordulnak elő túlzások. A testnevelésnek helytelen túlfejlődése lenne, ha az teljesen lekötné a tanuó-ifjúság szabad idejét s tejesen elvonná a tanulmányoktól. A túlzásba vitt és korán elkezdett sportszerű versenyzés megbosszulja magát és károsan hat a szervezetre. A versenyszerűen űzött sport csak 18 éven felüli korban, a nagy erőkifejtésre már alkalmas szervezetnek való.

A leányoknál valamely sportágra való kizárólagos specializálódást sohase engedjünk meg. Ha ki is válik valamely sportágban a leány, azért a többi testgyakorlatokat se hanyagolja el, végezze azokat is éppen úgy, mint azt, amelyikben egészen kivételes képességekkel rendelkezik. A specializálódás a leányoknál igen hamar egyoldalúságra vezet, amely a női szervezetre, jövendő hivatására egyenesen ártalmas.

A leányok testgyakorlatai mindig alkalmazkodjanak a leányokhoz, nemükhöz, hivatásukhoz és vegyék figyelembe azokat a testi és lelki különbségeket, amelyek a leányok és a fiúk között vannak.

A leány általában gyengébb. Feltétlenül kerülni kell az olyan gyakorlatokat, amelyek nagy erőkifejtéssel járnak s nagyon igénybe veszik a test erejét és ügyességét. A fiús sportok gyakorlása aránytalanságokat okozhat a leány testének egészséges fejlesztése helyett. A szép, nőies vonalak helyett a leány fiús alakot nyer, amely sem anatómiailag, sem élettanilag nem előnyös későbbi hivatására.

A nőiesség azt kívánja, hogy a testgyakorlatok általában szelidebbek, lágyabbak, nőiesebbek, szépek és ritmusosabbak legyenek s távolról se sértsék a jó ízlést. Ne essék a leányok ruházata sem kifogás alá. Tornázzon a leánygyermek, futkározzon jó kedvvel, vidáman, labdázzon, ússzon, tenniszezzen, korcsolyázzon, de mindenben legyen nőies, ne utánozza a fiúk és a férfiak sportolását. Előnyben kell részesíteni a leányok testnevelésénél a táncot és a ritmikus tornát, amelyek zenével egybekapcsolva a leginkább alkalmasak és a legjobban megfelelnek a leány testi és lelki alkatának.

Amit a leányok versenyzését illeti, mind általánosabbá válik az a megállapítás, hogy lehetőleg a minimumra csökkentsük. Sportoljon a leány, de csak szórakozásból, kedvtelésből, jókedvvel és vidáman, ne törekedjen rekordokra és bajnokságra. Erősítse és ügyesítse a testét, hogy minél jobban meg tudjon felelni élethivatásának, az anyaságnak.

Ezek volnának azok a főbb szempontok, amelyeket minden szülőnek tudni és ismerni kell a fiúk és a leányok testi neveléséről. Mindig és mindenben a gyermek egészséges fejlődését kell szem előtt tartaniok és mindent ehhez kell szabniok. Az így nevelt leány sokkal életrevalóbb egyede lesz az emberi társadalomnak, mint a lovagkor féltve őrzött, minden széltől óvott virágszála s az a modern mai leány, akinek egész élete semmittevésben, zsúrokban és bálozásban merül ki. Az előbbi szempontok szerint nevelt fiúgyermekből fejlődik ki az igazán férfi típusa, aki nem fogja minden szabadidejét a kávéházi asztal mellett eltölteni s aki nem roppan össze az élet legelső megpróbáltatásának súlya alatt, hanem aki bízva önerejében törhetetlen hittel, erős lélekkel és vasakarattal száll szembe és birkózik meg az élet minden akadályával.

A családban folyó testnevelés a gyermek foglalkoztatásával nem merül ki, nem maradhatnak abból ki maguk a szülők sem, sőt a nagyszülők sem. A testnevelés áldásos hatását a szülők sem nélkülözhetik, mivel egyrészt gyenge szervezettel, gyenge fizikummal nem bírnak teljes mértékben életfeladataiknak megfeleni, másrészt, ha a szülők gyengék és nem életképesek, akkor gyengék és fejlettlenek lesznek az utódaik is.

Az apák, akik a mai küzdelmes helyzetben sokszor keserves körülmények között, erősen és megfeszített munkával dolgoznak a mindennapi kenyérért, szabad idő hiányában testmozgásokat alig-alig végezhetnek. Pedig feltétlenül és mindennap kell egy kis időt szentelniök a testmozgásokra, nehogy a szakadatlan és túlfeszített, reggeltől estig tartó kenyérkereső munkával a testmozgások felfrissítő hatása hiányában megrongálódjék és elgyengüljön szervezetük, amelyet gyermekeiknek örökül adnak. Már pedig egy, a születéstől fogva gyenge gyermek igen hajlamos minden betegségre.

Még fokozottabb mértékben vonatkoznak ezen megállapítások az anyára. Az anyának még nagyobb figyelmet kell fordítani teste gyakorlására, épségben és egészségben való tartására, mivel a születendő gyermek testi fejlettsége és életrevalósága főként az anyától függ. Az anya gyermekét a leginkább befolyásolható fejlődési időben, az embrionális korban testében hordozza és saját testének erejével táplálja. Hogyan tudna már most ezen hivatásának megfelelni egy gyenge, beteges anya? Gyenge testalkatú, beteges szülőktől gyenge gyermekek származnak. Életerős, egészséges gyermeke csak egészséges és erős szervezetű szülőknek lehet.

Fontos és szükséges tehát a szülők részére a testmozgás. Az egészséges utódokon kívül az apa frissebben és könnyebben tudja napi munkáját elvégezni, az anya pedig a férje munkájában derék segítő társává lesz.

Mindezeken kívül a testnevelés hatása még az is, hogy az egészséges mindennapos testmozgások révén nemcsak fiatalok leszünk, hanem azok is maradunk. A testnevelés kitolja az öregedés idejét. Ha egészségi állapotunk megengedi, ne hagyjuk abba sohasem a mindennapos testgyakorlatot, hanem meglett idősebb korban is végezzük azokat. Ilyen korban még inkább ügyeljünk azonban a bölcs mérséklésre. Az idősebb nők és férfiak testgyakorlatait ereiknek állapota szabja meg. Idősebb korban az erek már nem elég rugalmasak és alkalmazkodni tudók. Kerülni kell tehát minden olyan testmozgást és sportot, amely erőlködéssel, hirtelen, hevesen történő mozdulatokkal jár. Gyaloglás, friss, tiszta levegőn való séta, a korhoz alkalmazkodó mindennapos és minden-oldalú gimnasztika igen jól megfelelnek. Idősebb ember ne kezdjen új sportokat. Legveszedelmesebb a 40—45 év körüli életkor, amikor az ember szer-

vezete még meglehetősen erős és rugalmas, de már mégsem olyan friss, mint ahogy azt az érzései diktálják.

Szülők, nagyszülők ne feledkezzünk meg soha a mindennapos testmozgásokról! Meglátjuk mennyivel egészségesebbek, erősebbek, vidámabbak, frissebbek, boldogabb és hosszabb életűek leszünk.

Ezen a téren igen sokat érhetünk el a gimnasztikával, amely egyéb hiányában elsősorban a szülők és nagyszülők számára fontos és szükséges. Ugyanis a gyermeknek, ifjúnak és leánynak úgyis bőven nyílik alkalmuk más sportágak, elsősorban szabadtéri sportok, illetőleg játékok gyakorlására. A szülőknek ellenben más testnevelési ágak gyakorlása az életkörülményeik folytán esetleg nehézségekbe ütközik, sokszor igen körülményes lehet, amelyekhez járul még az is, hogy a sportok legtöbbször egyoldalúan foglalkoztatják az ember szervezetét s nem felelnek meg mindenben azon anatómiai, fiziológiai és higiéniai követelményeknek, amelyeket az ember teste, mint egységes egész, a testgyakorlatokkal szemben felállít. A mindennapos gimnasztika ellenben harmonikusan, minden-oldalúan és egészségesen foglalkoztatja és felfrissíti az egész szervezetet. Éppen ezért a mindennapos gimnasztikával részletesebben kell foglalkoznunk. Felnőttkorban, az évek múlásával a testmozgások hiánya és a sok ülés következtében a gerincoszlop elveszti szép tartását, a hát elgörbül és púpos lesz, a mellkas pedig beesik. Már pedig egy szűk, beesett mellkasban a szív és tüdő nem tudják feladatukat megfelelően elvégezni. Mindezekhez járul még az is, hogy leggyakrabban vastag zsírszövet rakódik le főleg a csipő környékén, mivel a mindennapi életben ezen testrészekkel mozgunk a legkevesebbet.

A mindennapos gimnasztika és testgyakorlatok hiánya tehát a szervezet általános visszafejlődése mellett az emberi test deformálódására is vezet. Olyan gyakorlatokat kell végeznünk, amelyek egyformán foglalkoztatják az egész testet, tehát úgy az alsó, mint a felső végtagot, valamint a törzs izmait és izületeit, továbbá a szívet és a tüdőt is. Lehetőleg reggel, a felkelés után, de még a reggelizés előtt végezzük a gimnasztikai gyakorlatokat, mert ez a legalkalmasabb idő a tornázásra. Közvetlenül a lefekvés előtt nem tanácsos a gimnasztika, mert a fokozott szívműködés következtében nehezen alszunk el. Úgyszintén nem ajánlatos és egészségtelen közvetlenül az étkezés után való mozgás is. Telt gyomorral való tornázás hányingert és gyomorémelygést, később gyomorsüllyedést okozhat. Ez természetesen korántsem jelenti azt, hogy étkezés után a legkisebb mozgást is kerülnünk kell, sőt egy kényelmes, nyugodt, friss levegőn való séta a legegészségesebb hatással van a szervezetre. Az étkezés utáni teljes pihenés, lefekvés vagy alvás, különösen vacsora után nem egészséges, mert ilyenkor történik a felesleges zsírszövetlerakódás a szervezetben. Korán vacsorázzunk s az legalább 2½—3 órával előzze meg a lefekvés idejét.

Lehetőleg nyitott ablakok mellett, friss és tiszta levegőjű szobában aludjunk. Ha a hideg iránt érzékenyebbek vagyunk, akkor legalább a hálószobánkkal szomszédos szobában nyissuk ki az ablakot.

A reggeli gimnasztikai gyakorlatokat természetesen friss, tiszta levegőjű helyen kell végeznünk. A gyakorlatok befejezése után füródjünk vagy mosdjunk meg s csak azután reggelizzünk.

A családban tudatára kell ébredni a testnevelésnek óriási, semmivel nem pótolható fontosságára, meg kell a szülőknek kedvelni az egészséges és hasznos testmozgásokat, meg kell azokat kedveltetniök a gyermekeikkel és akkor máris nagy feladatot végeztek Nagy-Magyarország újjáépítésének dicső munkájában.

Kerezsy Endre
főiskolai tanársegéd.

A cserkészet nevelő hatásáról

A fogfájáshoz és a neveléshez mindenki ért!

Sajnos, a fogorvosok és pedagógusok tapasztalata egészen más. De talán kevésbbé vehetjük rossz néven a fogfájós betegtől, ha 20 rossz foga után a huszonegyedik betegségét maga akarja gyógyítani, azt gondolva, hogy az előzőkön már elég tapasztalatot szerzett hozzá, hogy a maga orvosa legyen, mint amikor arról van meggyőződve mindenki, hogy előképzettség, hozzáértés nélkül képes nevelni. Hogy milyen szomorú eredmények származnak az elsőből is, arra, mint fogorvos, elég példát látok. De ezek hozzá sem mérhetők azokhoz a nevelési balfogásokhoz, melyeket hosszú cserkészvezetői munkám alatt látnom kellett. És ez nem egy ember tapasztalata. Ma minden pedagógus, mindenki, aki az ifjúsággal foglalkozik, sőt általában minden józan ítélőképességű ember tapasztalata, hogy maguknak a szülőknek tekintélyes része sem tud nevelni. Ennek a ténynek szörnyű igazolása nap-nap után olvasható az újságok izgalmas riportjaiban.

Nehéz azonban azzal a kívánsággal előállni, hogy a szülők tanuljanak meg nevelni. A tapasztalatszerzés „eső után köpenyeg", mire az eredményt megadná, a gyerekek már fel is nőttek. Előre megszerezni a tudást nem könnyű, igen kevés alkalom van rá. Ezen felül a neveléshez adottság, pedagógiai érzék szükséges. S ha azt nem is szégyeljük, ha nincs hallásunk vagy különleges érzékünk a nyelvtanuláshoz, azt már nehezen fogadjuk el, hogy éppen ez a nevelői érzék hiányzik belőlünk. Pedig az egyetlen orvoslási mód, ha számolni tudunk vele és igyekszünk azt mások közreműködésével pótolni.

Örvendetes, hogy ma már mégis, legalább az intelligens szülők nagy része ezen az úton van és nem röstelli a tanító vagy lelkész tanácsait kikérni, szívesen olvas neveléssel foglalkozó könyveket és támogatja az iskola nevelőmunkáját.

Természetszerűleg a gyermek életében az otthon, különösen a melegszívű édesanya adja az első és legmaradandóbb benyomásokat. Kétségtelen, hogy első korszakának ő a hivatott nevelője.

Mégis akárhányszor látjuk, hogy ideális lelkületű szülők, puha, meleg családi otthonában felnövő gyermekek is kisiklanak az élet pályáján. Hogyan lehetséges ez? Mint lehet, hogy az édesanya, aki legjobban szereti gyermekét, nem képes neki a legjobbat adni? A feleletet helyesbíteni kell: nem képes mindíg, nem képes azt mindvégig megadni. Felhozhatom a madárfészek példáját, ahonnan ki kell mennie a fiókának, hogy repülni megtanulhasson; vagy a faiskolát, melyben a csemetének csak bizonyos ideig van meg a fejlődési tere. De kár a hasonlatoknál időzni, mikor Schiller olyan gyönyörűen megírta a „Glocke"-jában: „Der Mann muss hinaus in's feindliche Leben. . .!"

Ezért felbecsülhetetlen nevelőeszköz a nyilvános iskola, új és idegen környezetbe viszi a családi fészekből a gyermeket. Azonban az iskola mai formájában elsősorban tanít és csak másodsorban nevel.

Kiegészítő része tehát az iskolának a cserkészet, mely elsősorban nevel és csak másodsorban tanít.

A cserkészetnek sok ellenséget kellett legyőznie azóta, hogy húszegynéhány éve hozzánkérkezett. De ma már minden modern pedagógus örömmel karolja fel. Az egész világon elterjedt, kétmilliónál több cserkész van, alapítóját az angol király lordi méltóságra emelte és az 1933-as gödöllői Jamboreen az ország színe előtt is kézzelfoghatóan feltárult, mint külső eredményeiben a világ leghatásosabb pedagógiai mozgalma.

Az iskola, mint tanító tényező, a fiú értelmét foglalja le. A cserkészet, mint nevelő a fiú életének minden vonatkozását segíti szabályozni, kezdve a reggeli tornától a kötelező napi jótettig vagy az esti lelkiismeretvizsgálatig.

A cserkészet tulajdonképpen nem mond lényegesen mást, mint a legtöbb szülő vagy pedagógus. Pedagógiai hatásának titka, újszerűsége nem is abban van, *amit* mond, hanem abban, *ahogyan* mondja.

A leglényegesebb vonása az *önkéntesség.* Szülőt, iskolát, intézetet nem a fiú választ, de a cserkészetbe mindenki önként

lép be. Önként, saját akaratából vállal egy áldozatot, ami éppen azért már nem áldozat. S az önkéntességnek szerepe nemcsak a belépésnél van, hanem végighúzódik az egész cserkészeten. Nagyon jól tudjuk, hogy a fiú lelke csordultig van jóakarattal, ambícióval, de rögtön elzárkózik, hozzáférhetetlen lesz, ha kényszert vesz észre.

A cserkészet a felnőtt világából vissza viszi a fiút a *gyerekek világába.* Ami kell már csak azért is, mert a legjobb nevelő maga a gyerek. Amit otthon szidás, nádpálca és sok egyéb büntetés nem tud elérni, azt megteszi a példa. Mindig eszembe jut az elefántfogás, ha erre gondolok. A szelíd elefántokkal közrefogott vad elefánt szeliddé válik. Hány cserkésztábor alkalmával fordult elő, hogy jöttek hozzám a jó mamák s mondogatták: „A Pista nagyon jó fiú, de reggelire csak félbarna kávét tud inni." „A Laci nem issza a tejet." „A Jóska csak kakaót iszik." Ezeket az anyák megnyugtatására fel szoktam jegyezni. De amikor aztán első kemény utazási és táborozási nap után reggel hozzák a jó friss tejet, senki se jelentkezik, hogy ő mást kér, mindenki megissza. (Magamnak is meg kell tennem azt az őszinte vallomást, hogy otthon szűrve iszom a tejet s a táborban eszembe sem jut.) S érdekes, hogy a fiú egy hasonló korú fiúnak, különösen, ha azt maga választotta, mennyivel jobban tud engedelmeskedni. Titka, hogy más a fiúk világa, mint a felnőtteké.

A cserkészet a felnőttek mai reális, materialista világából elviszi a fiút a *romantika világába.* „Ej mit, ákombákom rajzok", mondja a felnőtt, pedig a gyereknek tündérvár. „Micsoda kis gödör", méltatlankodik, pedig a gyereknek titokzatos barlang. A gyerek tele van vággyal a romantika iránt. Nagy tetteket akar elkövetni. Más világban akar élni, mint a felnőttek. Jaj annak a fiúnak, aki nem volt igazán gyerek.

Minden gyermekben rengeteg jó és rossz tulajdonság van. A cserkészetnek éppen a legnagyobb érdeme, hogy teret ad a jó kifejlesztésére és a rosszat átalakítja jóvá. „No ezek a cserkészek ugyancsak elfogultak saját mozgalmuk iránt!" — gondolja erre valamelyik olvasónk. S bizonyára igaza is van. Mi, akik gyerekkorunkban annyi jót kaptunk a cserkészettől, hogy most férfi fejjel ezt viszonozni akarjuk, ennek a mozgalomnak törhetetlen harcosai vagyunk. De az olvasó hallgasson

meg mellettünk egy elfogulatlan véleményt is. Herczeg Ferenc, hazánk legnagyobb írója „Emlékezéseimben" találjuk:

„Üdvözlöm az újkor vívmányát, a cserkészintézményt, amely rehabilitálta és rendszerbe foglalta az én gyermekkori neveletlenségeimet. Mi is örökké az erdők és hegyek felé graviláltunk, mi is megmásztunk minden sziklát és bebújtunk minden odúba, mi is büszkék voltunk, ha engedelmeskedhettünk a magunk választotta vezérnek és boldogok, ha magunk gondoskodhattunk szükségleteinkről. A természethez és természetes élethez való visszatérés a mai gyerekeknél „jó munka", minálunk vásottság volt."

Mi az a „jó munka", amiről Herczeg ír? A nagyközönség csak azt tudja, hogy ezzel a kifejezéssel köszöntik egymást a cserkészek. Sokat írhatnánk erről a „jó munká"-ról, de mivel most nem a fiúknak magyarázzuk el lényegét, felsoroljuk azt a „jó munkát", amit a cserkészet minden családnak ad.

1. A cserkészet *jellemet* ad a fiúnak, jó magyarrá, igaz emberré, bensőségesen vallásossá neveli. Magyarsága nemzete megismerésén, embersége megértésen és szereteten, vallásossága gyakorlati lelkiéleten alapul.

2. A cserkészet jó társaságban, *egészséges foglalkozással* tölti ki a fiú szabadidejét.

3. A cserkészet a *jó polgárság* iskolája. Nem sportolás, nem kirándulás, nem katonai mozgalom. Egyéni gondozással az egész fiút neveli.

4. A cserkészet megtanítja a fiút *szolgálatra:* Isten dicsőségére és embertársai javára.

5. A cserkészet a fiút *ügyessé* teszi. Fúrás-faragása hasznos az otthonnak, a fiú pedig szívesen végzi, mert érdekli.

6. A cserkészet a fiúba oltja a *becsületesség* és *kegyelet* érzését. Cserkészfiad nem lesz tiszteletlen és nem fog hazudni.

7. A cserkészet *önbizalomra* tanítja a fiút. Megtanulja felismerni, mikép segíthet magán vagy máson. Baj vagy hirtelen veszély esetén nem veszti el fejét, hanem összeszedi erejét.

8. A cserkészet *egészséget* ad. A fiú otthonosan jár a természetben. A nagytábor magavigyázásra szoktatja.

9. A cserkészet kikutatja a fiú *egyéni hajlamait* és így segítségére van az életben való elhelyezkedésben.

10. A cserkészet *boldoggá* teszi a fiút, mert kedves barátokkal, kedveszerinti foglalkozással és a természet szépségeivel veszi körül.

11. A cserkészet kiszélesíti a fiú *világlátását*. Mióta a mozgalom szétterjedt minden művelt országra, a fiúk állandó érintkezésben vannak egymással.

12. A cserkészet *férfit* akar nevelni a fiúból, olyan férfit, amilyennek apja-anyja szeretné.

(Lord Baden-Powel után.)

Anyák és apák! Szeretitek gyermekeiteket? Akarjátok, hogy jó és igaz emberek váljanak belőlük? Igen?

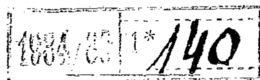
Hát akkor engedjétek, hogy a cserkészet eljuthasson minden fiúlélekhez, akik jók akarnak lenni, de egyedül gyengék! Segítsetek a cserkészetnek, hogy erősen fogja fiatok kezét s vezesse *jó* úton, *jó* cél felé, *jó* munkára.

Dr. Sztrilich Pál.

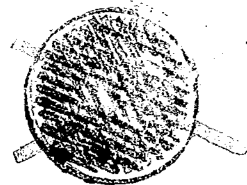
TARTALOM.

III. RÉSZ.

Az otthon szelleme.

Copyright by Genius, Budapest.

A MAGYAR ASSZONYOK

XA 1562275

A MAGYAR URI-ASSZONY OTTHONA

A MAGYAR URIASSZONY

OTTHONA